

Budget 2018 för Stockholms stad och inriktning för 2019-2020 samt ägardirektiv 2018-2020 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Ett Stockholm för alla

Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ har enats om att tillsammans förelägga kommunfullmäktige detta förslag till budget för Stockholms stad 2018. Förslaget till budget tar sin utgångspunkt i förslag till vision 2040 om ett Stockholm för alla. Genom en aktiv politik för att skapa ett Stockholm som håller samman och som utgår från ekologisk, ekonomisk och demokratisk hållbarhet skapas möjligheter för fler att leva sina liv utifrån de egna drömmarna och ambitionerna. Ytterst är det målet för ambitionen om ett Stockholm för alla, att genom ett sammanhållet, jämställt och jämlikt samhälle skapa förutsättningar för fler att växa och utvecklas.

Stockholm är en möjligheternas stad, redan från tidiga år. Här kan vi i vår egen närhet se barnen som i förskolan i möten med andra barn lär av varandra och av engagerade pedagoger. Här möter vi de som redan i tidig ålder lär sig ett andra språk. Här frodas det nyfikna och djärva parallellt med det trygga och ansvarstagande. Genom tydliga satsningar på förskolan och fortsatt hög pedagogtätthet har fler barn fått chansen att växa. Vårnadsbidraget som försämrade integration och lärande har avskaffats och satsningen på att fler ska få ta del av förskolans pedagogik fortsätter med denna budget. Förskolan utgår nu från barns och föräldrars behov och pedagogisk verksamhet finns tillgängligt oavsett om barnet har ett småsyskon eller inte.

När barnet möter skolan öppnas ännu en ny värld där möjligheterna kan frodas. Det är svårt att inte se lyckan i lärandet och lyckan i att utvecklas tillsammans med andra när man möter barn. Med stöd av en lärare som bryr sig och förmår att engagera kan kunskapen växa från år till år. Det som till synes var det omöjliga blir successivt det möjliga. Aldrig har så många barn i Stockholm haft så goda möjligheter att förverkliga sina ambitioner. För att växa i takt med antalet barn har Stockholms skolor de senaste åren växt kraftigt. Investeringar i nya skolor har tredubblats och antalet nya lärare i Stockholm har aldrig varit så många. Med denna budget fortsätter satsningarna på skolan för att fler ska klara kunskapsmålen. I Stockholm har nu budgeten för skola och förskola etablerats på en ny historiskt hög nivå.

Det finns få exempel där möjligheterna blir så tydliga som när ungdomsåren byts till vuxenlivet i form av jobb och bostad. Varje förälder som ser sina barn möta det första jobbet och den första bostaden vet vad det innebär och ser den stolthet som följer. Att få bära ansvaret som följer av vuxenlivet innebär ett nytt steg i varje ungs människas liv. Fler har fått chansen att ta detta steg. Ungdomsarbetslösheten har sjunkit och bostadsbyggandet ökat. I denna budget höjer vi ambitionen för bostadsbyggande än mer och vi ökar insatserna för att ännu fler ska få ett första jobb att gå till.

För många finns möjligheten i att skapa något eget. Att bygga upp en verksamhet från två tomma händer. Stockholms många småföretagare genomför inte bara sina egna drömmar utan bidrar genom nya jobb också till att andra får en ingång på arbetsmarknaden. Stockholm har under flera år sett ökat nyföretagande. Inte under någon mandatperiod förut har det skapats så många nya företag som under denna. I denna budget fortsätter vi att ge fler möjligheter att låta den egna drömmen bli verklighet.

Till Stockholm flyttar många människor. Ibland på flykt undan krig och förföljelse, ibland i hopp om ett bättre liv. Från andra delar av Sverige, Europa och övriga världen

kommer människor med drömmar om en bättre framtid i vår stad. Av att Stockholm är en stad för alla och en stad för att förverkliga ambitioner följer att vi är en öppen stad. Vi ser i vår egen vardag stockholmarnas vilja till öppenhet som manifesteras tydligt i det engagemang som civilsamhället och enskilda invånare visar i att ta emot och skapa bra förutsättningar till de som kommer till vår stad. Med nya influenser, oavsett om de kommer från Småland eller Syrien, växer vår stad. Och vår stad mår bra av att växa. På arbetsmarknaden bidrar de nya stockholmarna till att täcka de behov som finns inom exempelvis omsorg, restaurang och IT-sektor. För att fler ska kunna få ett jobb snabbare redovisar vi flera förslag som genom utbildning bidrar till att minska arbetskraftsbristen.

Stockholm är en växande stad där möjligheter till ett rikt liv blir allt större. Här finns naturen, föreningarna, restaurangerna och kulturlivet parallellt med varandra. Vi både tar del av och utövar kultur och idrott – och blir rikare på erfarenheter och vänskaper. När vi upptäcker den nya idyllen i en park, när vi inspireras av en teaterföreställning eller när vi hittar den nya mattrenden så lever vi i Stockholm. Vi har under tidigare år gjort det lättare för fler att idrotta genom ökade investeringar i nya hallar och ökat förningsstöd. Vi har tagit bort allt för höga avgifter som stoppade barn och ungdomar från att delta i kulturskolan. Vi har investerat i nya naturreservat som säkerställer tillgången på grönområden. Vi har gjort vår stad till ett mer levande Stockholm genom satsningar på det offentliga rummet. Nu går vi vidare med nya förslag i denna budget.

Stockholm är en stad full av erfarenhet och kunskap. Stockholms äldre har genom sitt liv utvecklat Stockholm till vad det är idag. Den pensionerade byggarbetaren har byggt vår stad, den pensionerade läraren har fostrat våra barn och den pensionerade vårdbiträdet har vårdat våra äldre och sjuka. Alla ska ha lika rätt till ett rikt liv och ett tryggt boende på den egna ålderdomen. Möjligheten till möten, kultur och trygghet gör att även äldre ska kunna förverkliga sina drömmar. Därför involverar vi äldre för att skapa en äldrevänlig stad. Därför bygger vi ut vård- och omsorgsboenden samt höjer servicegraden i seniorboenden genom att skapa aktivitetscenter. Därför har vi ersatt den oordning och tvångsmässiga privatisering som tidigare präglat äldreomsorgen med en hemtjänst som fokuserar på ökat inflytande för den äldre, trygghet och kontinuitet.

Stockholm är en stad vi är stolta över och där vi alla varje dag kan se hur människors ambitioner kan bli verklighet. Stockholm står också inför stora utmaningar. I denna budget presenterar vi flera förslag för att möta de problem stockholmarna möter i sin vardag.

En förutsättning för att vi ska kunna utvecklas och leva våra liv så som vi önskar är att vi känner oss trygga i vår stad. Alltför många känner idag att otryggheten har ökat. Våld finns både i hemmets slutna rum och i det offentliga rummet. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Ökade klyftor skapar den grogrund som riskerar att leda till kriminalitet och i förlängningen organiserad brottslighet. Med ökande tillgång på vapen blir våldet grövre och otryggheten större. Staden behöver därför förstärka arbetet för trygghet. Med denna budget stärker vi det förebyggande arbetet. Den sociala barn- och ungdomsvården förstärks, arbetet med sociala insatsgrupper utökas för att hjälpa ungdomar ur kriminella miljöer, fler fältassistenter anställs, skolans våldsförebyggande arbete fortsätter och fler relationsvåldcenter etableras, för att nämna några exempel. Handlingsplanen mot våldsbejakande extremism ska genomföras och medel reserveras under kommunstyrelsen. För att stärka arbetet med att öka tryggheten i vårt gemensamma rum reserveras ekonomiska medel att fördelas till investeringar som stärker den situationella tryggheten.

Även om Stockholm nu bygger mer än någonsin är bostadsköerna långa och möjligheten att få tag i en bostad är fortfarande alltför mycket en fråga om pengar. För många unga stockholmare känns möjligheten till en första bostad alltför avlägsen. De som helst

vill bo i vår stad kan tvärtom tvingas allt längre bort från den. Mycket av dagens problem på bostadsmarknaden grundas i den massiva utförsäljning av hyresrätter som skedde i Stockholm 2006 till 2014. När nu byggandet av hyresrätter ökar är det en process som kommer pågå under flera år. Därför är det en viktig signal att vi i och med denna budget inför ett nytt reviderat mål för bostadsbyggandet till 2025. Det gör att avståndet till en ny bostad har förutsättningar att minska. Den ökande andelen hyresrätter bidrar och budgeten innebär också en fortsatt hög ambition att hålla hyresnivåerna nere, både genom Stockholmshus och markanvisningar med krav på lägre hyror.

Stockholm kommer under kommande år ta emot många nyanlända. Det är en mänsklig rättighet att söka skydd undan krig och förföljelse och det är en del av vårt ansvar som medmänniskor, att hjälpa människor i behov av stöd. Genom nya invånare växer Stockholm och med de nya stockholmarna kommer det att skapas tillväxt och nya jobb. De nya stockholmarna kommer behövas på en arbetsmarknad som skriker efter kompetens. På kort sikt innebär emellertid mottagandet flera betydande utmaningar. Staden ska ordna tillfälliga bostäder, utbildningsplatser ska skapas och de nyanlända ska ta sig in på arbetsmarknaden. I denna budget redovisas åtskilliga nya insatser med ett tydligt fokus på att nyanlända snabbt ska komma i utbildning och arbete.

Att ställa om samhället i en hållbar riktning är vår tids största utmaning. Genom Stockholms klimatstrategi arbetar vi för att minska stadens klimatutsläpp. Klimatet är en global fråga, men konsekvenserna av en misslyckad klimatpolitik är i högsta grad också lokala. Ett exempel handlar om en ökande risk för skyfallsproblem. Genom Slussenprojektet vidtar staden en viktig åtgärd för att garantera avrinning från Mälaren vid kraftiga skyfall men mer kommer att behövas. Andra exempel är stadens ambitiösa arbete att prioritera kollektivtrafik före nya motorvägar och beslutet att stänga ner kolkraftverket i Värtan. Satsningarna på framkomlighet och ökade cykelinvesteringar förlängs till att också gälla 2019. Klimatpolitik måste vara såväl global som nationell och lokal. I denna budget föreslås därför ytterligare insatser för att göra Stockholm till en grön huvudstad.

Klyftorna i vår stad är fortfarande stora. Var du kommer ifrån avgör fortfarande alltför mycket vart du är på väg och vart du kan komma i ditt liv. Det sociala arvet är den starkaste förklaringsmodellen till ohälsa, låga skolresultat och bostadsbrist. Så borde det inte vara i vår tid. Under lång tid har samhället dragits isär. Tillgången till bostad tillåts med utförsäljningar bli en fråga om pengar. Tillgången till en bra utbildning för alla övergavs med teorin om att det var ett individuellt ansvar att lösa på en skolmarknad. Även om mycket har gjorts för att vända utvecklingen och det finns goda tecken är det mycket arbete kvar. I denna budget fortsätter vi ett konsekvent arbete med att öka jämlikheten och minska segregationen. Oavsett var du växer upp eller med vilka förutsättningar du börjar ditt liv ska du som stockholmare ha möjlighet att färdas väl genom livet.

Stockholm är såväl en möjligheternas som utmaningarnas stad. Och även om vi är övertygade om att vi under de senaste åren tagit Stockholm allt närmare målet om att vara en stad för alla är vi också övertygade om att de stora utmaningarna och möjligheterna för Stockholm i huvudsak ligger framför oss.

En jämlik och jämställd stad som värnar om sina invånare kommer att växa sig stark. Därför strävar vår politik efter att ge fler människor chansen att förverkliga sina drömmar.

Staden byggs av människor i samarbete. Det är när vi samverkar som vi gemensamt kan skapa förutsättningar för arbete, utbildning, fler bostäder, en likvärdig skola och därmed lägga grunden för allas trygghet och utveckling. Stockholm utvecklas på ett hållbart sätt

genom höga ambitioner inom klimat och miljö som vi tillsammans tar ansvar för. En fördjupad demokrati där alla kan påverka gör vårt Stockholm bättre. Ett öppet, antirasistiskt, jämställt Stockholm med lika rättigheter och möjligheter är det Stockholm vi är stolta över.

De senaste tre åren har Stockholm utvecklats starkt. På flera avgörande punkter har Stockholm förändrats på ett sådant sätt att Stockholm blivit en stad för fler. Mycket arbete återstår men viktiga och avgörande framsteg har skett:

- Bostadsbyggandet har nått historiskt höga tal. Där antalet hyresrätter tidigare sjönk kraftigt, byggs nu fler hyresrätter.
- Vi bygger ikapp. Där det under tidigare år inte byggdes infrastruktur, skolor och idrottsanläggningar som svarade mot behoven når dessa nödvändiga investeringar nu historiskt höga nivåer.
- Ungdomsarbetslösheten har sjunkit kraftigt. Närmare var tredje ung i öppen arbetslöshet har gått till jobb eller utbildning. Där andelen ungdomar i arbetslöshet kraftigt ökade mellan 2008 och 2014 är nu utvecklingen den rakt motsatta.
- Klyftorna har minskat. Där klyftorna under lång tid ökat har nu antalet hushåll som är beroende av försörjningsstöd minskat till den lägsta nivån på 50 år. Individ- och familjeomsorgen har stärkts för att bättre kunna ge stöd till barn och unga, personer med missbruksproblematik, personer i hemlöshet samt personer utsatta för våld i nära relationer.
- Investeringarna för ett klimatsmart och ekologiskt hållbart Stockholm har ökat. Stockholms luft blir fortsatt bättre och bättre, stadens klimatutsläpp minskar stadigt, och arbetet med kemikaliesmarta förskolor har nått långt. Stora investeringar har gjorts i hållbara kommunikationer. Det har blivit lättare att cykla och att gå i vår stad.
- Kompetensen, kontinuiteten och bemanningen i hemtjänsten ökar. Där insatserna tidigare detaljstyrdes görs nu en kursändring mot ökad professionalisering och samverkan som sätter den äldre i centrum. Samtidigt har servicegraden i stadens seniorboenden i flera fall höjts genom aktivitetscenter som ökar samvaro och social gemenskap. Staden har förbättrat arbetet för att klara behovet av äldreboenden, och fram till 2040 planeras nu 37 nya vård- och omsorgsboenden i staden.
- Jämställdheten har ökat och arbetet för att stärka mänskliga rättigheter har stärkts. Ett genomgripande arbete har gjorts för att fördela stadens resurser jämställt och öka kvinnors deltagande och inflytande i samhället. Staden har konsekvent arbetat för att öka kunskapen om ungas rättigheter. Flera verksamheter har hbtq-diplomerats. Till följd av en extra satsning har närmare tiotusen medarbetare inom välfärdsverksamheter fått möjlighet att genom grund- och vidareutbildningar öka sina kunskaper.
- Fler barn och ungdomar har fått chansen att delta i kultur och idrott. Barnperspektivet står i fokus. Där avgifterna tidigare höjdes och stängde barn och ungdomar ute sker nu det motsatta. Genom sänkta avgifter i kulturskolan är det fler barn som får chans att växa och utvecklas.

- Kvaliteten i skolan och förskolan ökar. Där det tidigare prioriterades skattesänkningar har personaltäthet ökat och fler barn har fått det stöd som behövs genom ett stärkt socioekonomiskt tillägg. Resultaten, inte minst i ytterstaden, har stärkts i grundskolan och fler är nu behöriga till gymnasiet. Byggandet av nya skolor ökar kraftigt. Fram till 2040 planeras 50 nya skolor och 100 nya förskolor.
- Där det tidigare var en kultur av konkurrens och marknadsorientering har tillit och öppenhet nu blivit allt viktigare, vilket också syns i stadens medarbetarundersökning. Arbetet för bra anställningsförhållanden har stärkts både genom riktade kompetenssatsningar, arbetsrättsliga krav i upphandlingar och riktade lönesatsningar.

För att skapa ett Stockholm för alla utvecklas politiken. Även om stora steg har tagits är de stora utmaningarna framför oss. I årets budget tar vi ytterligare några steg för ett Stockholm för alla. Ett urval exempel på viktigare reformer som ryms i årets budget är:

- Barn och unga ska få jämlika möjligheter att växa. Därför förstärks skolan och förskolan med full volymkompensation och schablonökningar som möjliggör fler lärare och pedagoger. Fler ska få chansen att gå i förskola genom att satsningen på introduktionsförskolor utvidgas. Alla barn ska ha lika chanser oavsett bakgrund. Därför förstärks möjligheterna för skolor med stora utmaningar att rekrytera de bästa lärarna. Målet för sommarjobb höjs och nämnderna tillförs resurser för att fler ska kunna få sitt första jobb. Barn och ungas förutsättningar till idrottande stärks genom att idrottsnämnden ges resurser för att öppna idrottshallar under helger och lov.
- Stockholmare som behöver stöd och hjälp ska få det vid behov. Barn- och ungdomsvården ges ökade resurser och vi fortsätter arbetet med att förbättra arbetsituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare. Barn ska inte behöva växa upp under osäkra boendeförhållanden. Därför ökar vi antalet genomgångsbostäder i SHIS Bostäder regi och stärker socialtjänstens möjlighet att tillhandahålla stöd till familjer i att söka bostad. Barns och ungas röster ska göras hörda och deras behov ska uppmärksammas inom alla områden i socialtjänsten. En särskild satsning på att öka tillgången till Peer Support, professionellt verksam med egen erfarenhet av psykisk ohälsa, görs i årets budget. Personer med funktionsnedsättningar ska kunna delta i samhället på samma villkor som andra. En bostad är en grundläggande del i ett gott och aktivt liv. Därför genomför vi i årets budget flera åtgärder för att öka byggtakten av särskilda bostäder.
- Stockholm ska vara en grön och levande stad. För att det ska bli verklighet fortsätter arbetet med att genomföra stadens strategi för ett fossilbränslefrött Stockholm. Alla verksamhetsområden ska utvecklas utifrån ambitionen att minska klimatpåverkan, därför antas nya kostpolicies under året och därför formulerar nu staden mål för byggande av bostäder i trä. Arbetet för att minska mikroplaster i vår miljö intensifieras. Stadsdelarnas stadsmiljöarbete tillförs ökade resurser och verksamheten inom ramen för Levande Stockholm förstärks. Hela staden ska se mer kultur och en mer levande stadsmiljö.
- Äldre ska kunna känna trygghet i vår stad. Därför utgår samhällsplaneringen från rätten till ett tryggt boende och en satsning på seniorlägenheter planeras. Äldre med störst behov prioriteras. Mötesplatser bidrar till ett rikare liv och

därför utökas möjligheten till aktivitetscenter på stadens seniorboenden. Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet stärks ytterligare genom höjt stöd till föreningslivet, ökat fokus på måltidsupplevelsen samt satsningar på dagverksamhet och ledsagning. En utökning av pilotprojektet med specialiserade mottagningsteam i hemtjänsten ökar tryggheten efter utskrivning från sjukhus. Äldre som hamnat i hemlöshet ska veta att det finns insatser som ger stöd tillbaka till trygghet.

- Vår stad ska vara en jämlik stad med minskande klyftor. I en stad för alla ska det inte spela någon roll var du kommer från, det viktiga ska vara var du är på väg. Ska det bli verklighet behöver fattigdom, bostadsbrist och social utsatthet, som begränsar stockholmarnas möjligheter, minska. Därför stärks insatser för att fler ska kunna få ett jobb. Därför ställs krav som gör att de som jobbar i eller för staden ska ha rimliga arbetsvillkor. Därför ska diskriminering aldrig accepteras. Budgetramen utökas för vuxenutbildning och Stockholmsjobb. Riktade satsningar genomförs för grupper med svag ställning på arbetsmarknaden. Genom uppsökande verksamhet ska de ungdomar som varken studerar eller jobbar komma närmare ett jobb eller en utbildning. Vägen till jobb ska kortas för nyanlända. Särskilt fokus ska riktas på att nyanlända kvinnor ska kunna delta på arbetsmarknaden i lika stor omfattning som män. Uppsökande verksamhet, utbildning, en bra förskola, ett första jobb och insatser mot diskriminering bidrar till detta.
- Bostadsbyggandet ska vara fortsatt högt. Staden kommer att klara sina bostads-mål till 2020. Det är ett viktigt bidrag till det långsiktiga målet om 140 000 bostäder fram till 2030. För att säkerställa att ambitionerna och tempot hålls uppe införs ett nytt reviderat mål om 80 000 bostäder fram till 2025. Andelen hyresrätter ska öka för att bidra till en bättre fungerande bostadsmarknad. I arbetet att erbjuda bostäder till rimliga kostnader fortsätter arbetet med Stockholmshusen samtidigt som markanvisningar med krav på rimliga hyror prövas. I budgeten redovisas insatser för att utveckla nya urbana stråk i olika delar av staden.
- Stockholm ska vara en trygg stad att leva och verka i. Därför reserveras betydande resurser både 2018 och 2019 för såväl drifts- som investeringskostnader för ökad trygghet. Det ska inte vara brist på pengar som gör vår stad otrygg. Därför reserveras sökbara medel i central medelsreserv för investeringar i vårt gemensamma rum för ökad trygghet. Under flera nämnder reserveras driftmedel för att förbättra möjligheterna att möta otrygghet. Kommunstyrelsen inrättar en trygghetskommission som ska samordna stadens verksamhetsinsatser. Insatser mot våld i nära relationer intensifieras genom att flera nya relationsvårdscenter inrättas. På flera punkter ges nämnder i uppdrag att utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism. Medel reserveras för stöd till insatser som bidrar till avhopparverksamheter från miljöer präglad av våldsbejakande extremism eller grov kriminalitet.
- Jämställdhet och lika rättigheter ska prägla vår stad. Systemet med genusbudgetering ska fortsätta och utvecklas och kvinnors organisering ska stödjas. Som ett resultat av stadens lönekartläggning vidtas åtgärder där osakliga löneskillnader konstateras. I budgeten görs en specifik lönesatsning på erfarna biståndshandläggare och socialsekreterare. Handlingsplanen om en bättre arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare fortsätter att implementeras. För att förbättra arbetsvillkor för barnskötare och förskollärare påbörjas ett arbete med att ta fram en handlingsplan. Arbetet för att säkerställa rätten till heltid

fortsätter under året med målet att den ofrivilliga deltiden kraftigt ska minskas. Aktiva åtgärder ska vidtas mot diskriminering.

Allt detta kan ske tack vare tydliga prioriteringar i budgeten. Volymeffekterna i ett växande Stockholm, både till följd av demografiska effekter och ett högt mottagande av nyanlända, är fortsatt starka och det innebär stora utmaningar såväl för drifts- som investeringsekonomin som för kompetensförsörjningen. Staden har därmed under ett par år betydande kostnader som följer av en stark expansion. För att klara det ökande åtagandet föreslås i denna budget ett tillfälligt förhöjt uttag ur Stockholms Stadshus AB. Det finns ett utrymme att göra detta med bevarande av en stark ekonomi även i bolaget. Väl värt att notera i sammanhanget är dock att kommunfullmäktige under senare år genom en ansvarsfull ekonomisk politik inte har behövt ta ut mer än hälften av det budgeterade uttaget.

Därigenom klaras reformer som bidrar till ett Stockholm för alla. Bidragande till detta är också att kommunfullmäktige tidigare haft modet att fatta beslut om förändringar av skatter och avgifter. Om staden hade haft samma skattenivåer som 2014 hade närmare 3 000 medarbetare inom exempelvis skolan, förskolan och äldreomsorgen stått utan jobb och åtskilliga invånare hade mött en sämre välfärd.

Den ansvarsfulla politiken fortsätter i och med denna budget. Det är en budget som investerar i en växande stad och som innebär både investeringar i bostads- och skolbyggnad samtidigt som stadens ekonomi är fortsatt långsiktigt stark.

Denna budget som nu föreläggs kommunfullmäktige är ett steg i riktningen mot ett Stockholm för alla, där social, ekologisk, ekonomisk och demokratisk hållbarhet är viktiga beståndsdelar.

Med utgångspunkt i stadens långsiktiga vision kommer Stockholms stad att arbeta utifrån följande inriktningsmål under tiden fram till 2022.

1. Ett Stockholm som håller samman
2. Ett klimatsmart Stockholm
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Ett Stockholm som håller samman

Visionen om en stad som håller samman: "Stockholm är en stad som får alla att växa. Här har alla barn och vuxna framtidstro och möjligheter att förverkliga sina liv. Stockholm är en sammanhållen stad som sjuder av liv och rörelse i alla stadens delar. Den offentliga välfärden är en grund för livskvalitet och trygghet för stockholmarna under livets alla skeden."

För att nå visionen ska stadens nämnder och bolagsstyrelser bidra till nedanstående mål för verksamhetsområdena:

Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Alla barn ska ha lika goda möjligheter oavsett bakgrund. Stadens verksamheter ska bidra till att skapa uppväxtvillkor som ger alla barn samma chans och därigenom värnar barns rättigheter. Satsningar på att höja kvaliteten i skola och förskola är grundläggande för detta, men även beslutsfattande inom andra politikområden påverkar möjligheten att nå målet. Stadens program för barns rättigheter ska vara en utgångspunkt för verksamheterna.

Barnen i Stockholm har rätt till ett rikt liv med jämlik och god tillgång till lek, kultur och idrott. Barns miljöer såsom förskole- och skolgårdar ska förbättras, avgifter hållas låga och hinder för deltagande i aktiviteter tas bort. Staden ska aktivt verka för minskad barnfattigdom med såväl generella insatser som genom det sociala arbetet. Stockholm behöver fler mötesplatser för barn och unga. Stockholm ska vara en stad där alla familjer, oavsett konstellation, ska behandlas lika.

Skolan och förskolan ska prioriteras och nödvändiga resurser ska tillföras dessa verksamhetsområden. Takten i utbyggnaden av nya förskolor och skolor ska fortsatt öka. Investeringsbudgeten för nya skolor ökar kraftigt under budgetperioden. En av de viktigaste uppgifterna för Stockholm är att öka andelen elever som klarar grundskolan och blir behöriga till gymnasieskolan. Därför ska staden genomföra satsningar i en tidig ålder för att alla barn ska klara skolans grundläggande mål. Likvärdigheten i skolan ska öka och insatserna för språkutveckling samt modersmål ska förstärkas redan i förskolan.

Det är viktigt att öka tiden som varje barn har med en pedagog. Fler lärare och pedagoger i framförallt lägre åldrar ger dokumenterat bättre skolresultat. Särskilt fokus kommer därför att läggas på att klara behovet av lärare, förskollärare och övriga personalgrupper i skolan. Möjligheten för stadens medarbetare att utbilda sig vidare ska kombineras med ett strategiskt arbete för att rekrytera fler lärare. Detta arbete ska innefatta bättre arbetsvillkor med mindre administrativa krav, bättre löner, närvarande ledarskap samt insatser för att intressera pedagoger att arbeta i Stockholms stads förskolor och skolor. Satsningen på att vidareutbilda förskollärare fortsätter för att ytterligare öka kvaliteten i Stockholms förskolor.

Skolorna ska arbeta aktivt med att alla når målen genom exempelvis organiserad hjälp med läsläsning eller annat individuellt anpassat stöd. Skolor med låga kunskapsresultat ska kunna anställa de skickligaste lärarna och antalet specialpedagoger och speciallärare ska öka. Introduktionsgrupper/förberedelseklasser ska finnas på skolor över hela staden. Trygga anställningar och goda arbetsvillkor är viktiga för att höja kvaliteten i arbetet med barn med stora behov. Fritidsverksamheten fyller en viktig roll för barnets bildning och utveckling. Verksamheten behöver ges förutsättningar för att klara sitt uppdrag. Målet är mindre barngrupper i fritidshemmen.

Det är skolans ansvar att alla barn känner trygghet och mår bra under sin skolgång. Den psykosociala ohälsan bland Stockholms elever ska minska och det behövs fler vuxna i skolan, förstärkt elevhälsa och insatser mot mobbning.

Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

För att förhindra sociala problem behöver stadens verksamheter fokusera på det förebyggande arbetet och tidiga insatser. Den sociala barn- och ungdomsvården och missbruksvården ska förstärkas och socialsekreterarnas arbetssituation förbättras. Stadens handlingsplan för utveckling av socialpsykiatri ska genomföras. Stockholms stad har avsatt medel för sociala investeringar och verksamheterna ska initiera projekt som bidrar till stadens mål.

Staden bedriver ett aktivt hemlöshetsarbete och ska förstärka sina insatser mot hemlöshet ytterligare. Därför görs nu en tydlig satsning på det uppsökande arbetet för att nå personer i långvarig hemlöshet och att utveckla nya arbetsformer för att nå kvinnor i hemlöshet. Bostadsbolagen har en central roll i att skapa förutsättningar för såväl akutboenden som varaktiga lösningar som innebär att människor kan ta sig ur hemlöshet. Barn i osäkra boendeförhållanden är särskilt prioriterade inom hemlöshetsarbetet. Staden ska sänka trösklarna för att få fast bostad, genom bland annat ett utvecklat förebyggande arbete och fler hyresrätter till rimliga hyror.

Stockholm ska vara en stad som utvecklar insatser för att nyanlända ska kunna etablera sig genom stöd till bostad, utbildning och jobb. Målet är att nyetablerade får möjlighet att fullt ut delta i samhällslivet. Staden ska utveckla sitt arbete för ensamkommande barn. Särskilt fokus är på etableringsinsatser, insatser för ökad psykisk hälsa samt uppsökande arbete riktat mot ensamkommande barn och unga i stadens riskmiljöer.

Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

Stockholm ska vara en stad som håller ihop, med levande och trygga stadsdelar. I lokalsamhället finns starka krafter för att utveckla staden. Staden ska arbeta tillsammans med stockholmarna samt tillsammans med de föreningar och sociala företag som tar till vara den kraft som finns i lokalsamhället.

Staden ska vidta åtgärder för att säkerställa att alla stockholmare ska känna sig trygga i boendemiljön och i sin stadsdel. Särskilt fokus ska läggas vid förebyggande åtgärder mot gatuvåld och grov organiserad brottslighet. Det brottsförebyggande arbetet ska förstärkas och samverkan med föreningar, polisen, fastighetsägare och andra lokala aktörer ska vidareutvecklas. Strategin mot våldsbejakande extremism ska implementeras och arbetet med att skapa trygghet i skolan ska förstärkas. Därtill ska särskilt fokus läggas på att förebygga att organiserad gängbrottslighet får fäste. För att lyckas med detta krävs både förebyggande sociala insatser som åtgärder som stärker den situationella tryggheten. Särskilda medel anslås både för verksamheter som ökar tryggheten och investeringar som bidrar till tryggare miljöer.

Staden ska ha ett tydligt fokus på de delar av staden som har störst behov i enlighet med beslutade riktlinjer för det lokala utvecklingsarbetet. Inriktningen för ytterstadsarbetet ger möjligheter till dialog med invånarna och långsiktigt stabila förutsättningar för stadsdelsnämndernas utvecklingsarbete. Alla stadsdelsnämnder ska därför arbeta med att implementera de lokala utvecklingsprogrammen och övriga delar av stadens organisation ska bistå i arbetet.

Tillsammans med satsningar på skola, jobb och tidiga sociala insatser, ska en utveckling av levande och välskötta stadsmiljöer i hela staden vara i fokus. Stadens offentliga rum ska vara av hög kvalitet och erbjuda parker och torg som är inbjudande, levande och trygga. Arbetet med Levande Stockholm ska utvecklas och bedrivas i fler delar av vår

stad. Barnperspektivet ska genomsyra detta arbete, där barns behov av lek och rörelse får ta plats. Bostäder och offentliga byggnader ska rustas upp i delar av staden samtidigt som samhällsservice ska garanteras i hela staden. Arbetet med att flytta ut stadens förvaltningar och bolag ska fortsätta.

Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Bostadsbristen begränsar stadens och stockholmarnas utveckling. Takten i bostadsbyggandet ska öka med fokus på klimatsmarta hyresrätter med rimliga hyror. Det långsiktiga målet om att bygga 140 000 lägenheter till 2030 kompletteras med ett reviderat delmål om att bygga 80 000 bostäder fram till 2025 för att säkerställa en fortsatt hög byggtakt.

För att kunna öka byggandet och hålla en god kvalitet måste samverkan mellan stadens förvaltningar fortsatt vara god. Kommunstyrelsen ska ha ett tydligt ansvar för styrning och samordning. Befintliga bostadsområden ska förtätas och markpolitiken syfta till att det ska byggas fler bostäder med en god stadsplanering och arkitektur till en rimlig kostnad i enlighet med stadens riktlinjer för markanvisningar. Därför ska riktlinjer för gröna parkeringstal tillämpas, ett hållbart och innovativt byggande uppmuntras och tydligare krav ställas på byggföretagen. Konkurrensen på byggmarknaden ska stimuleras genom att fler mindre aktörer ges möjlighet att delta i byggandet av Stockholm. Stadsplaneringen ska skapa långsiktigt hållbara stadsmiljöer som bidrar till jämlika förutsättningar för stockholmarna och ta hänsyn till viktiga grönområden och ekosystemtjänster. Nyproduktion och upprustning ska utgå från högt ställda krav på energianvändning, miljö och tillgänglighet. Stadsplaneringen ska också genomsyras av ett barn- och jämställdhetsperspektiv.

Allmännyttans huvudsakliga uppgift ska vara att bygga och förvalta bra bostäder till en rimlig kostnad. Stockholmshusen är en viktig satsning och syftar till att pressa kostnader och tidsåtgång för byggandet av hyresrätter. För att sänka trösklarna till bostadsmarknaden har stadens bostadsbolag sänkt inkomstkraven.

Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

Stockholms stads idrottspolitik utgår från ett folkhälsoperspektiv. Idrott och motion i unga år lägger grunden för en god hälsa genom hela livet, och ska vara tillgänglig för alla. För äldre är motion och rörelse både en källa till fysisk och mental hälsa och nödvändig för att behålla självständighet i vardagslivet. Satsningar på idrotten ska vara jämställda och fokus ska ligga på barn-, ungdoms- och motionsidrott. Stadens satsningar ska riktas särskilt mot dem som idag rör sig minst. Det betyder riktade satsningar i ytterstaden och ett ökat fokus på unga tjejer och personer med funktionsnedsättning.

Under mandatperioden satsas en miljard kronor för att bygga ikapp den anläggningsbrist som har hämmat Stockholms växande idrottsliv. Stockholmarna ska kunna idrotta oavsett ekonomiska förutsättningar och kostnaderna för att utöva idrott ska hållas låga. Staden ska tillgodose det ökande behovet av friluftaktiviteter genom bland annat en satsning på stadens friluftsanläggningar. Simkunnighet är livsviktigt och ger ökad livskvalitet. Målsättningen är därför att fler stockholmare ska lära sig att simma.

Föreningslivet är en fantastisk tillgång för alla stockholmare och ska stödjas och ges förutsättningar att växa. Arbetet mot diskriminering ska stödjas och en demokratisk grundsyn ska vara en förutsättning för att ideella organisationer ska få kommunala bidrag.

Fritidsverksamheten ska vara öppen och attraktiv för alla oavsett kön. Det behövs fler träffpunkter på ungdomars egna villkor och enligt deras egna önskemål, inte minst för

flickor och hbtq-personer. Ungas organisering ska uppmuntras. Det ska finnas möjlighet till olika kostnadsfria kultur- och idrottsaktiviteter, i synnerhet under loven. Sommarkolloverksamheten behöver utvecklas, så att den passar fler. Avgifterna till kollo ska inte hindra någon från att delta. Parklekar och lekplatser ska utvecklas och byggas ut.

Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

Kultur ger plats för människor att mötas, uppleva och själva gestalta sina liv. Konst och kultur är en självklar del av demokratin. Den kan öka förståelsen, sammanhållningen och tilliten i ett samhälle. Kulturen formar samhället lika mycket som den speglar det. En offensiv och strategisk kulturpolitik bidrar till ett mer kreativt Stockholm.

Stockholmarnas tillgång till kultur och eget kulturskapande ska öka. Tillgången till kultur ska inte bero på inkomst, kön eller bostadsadress. Bibliotekens roll ska stärkas. Genom satsningar på kulturskolan och kultur i skolan ska alla barn och unga både själva kunna skapa och ta del av professionell kultur.

Det lokala kulturlivet ska främjas och kulturen ska stärkas, särskilt i ytterstaden. Stadens museer ska vara tillgängliga för alla genom låga eller inga avgifter. Kulturen ska ge plats för den mångfald av erfarenheter som finns i staden. Förutsättningarna för stadens kulturarbetare och det fria kulturlivet ska vara goda.

Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

Stockholm står inför en stor demografisk utmaning när gruppen äldre i staden på sikt ökar kraftigt. Detta kräver en långsiktig planering och samverkan mellan stadens alla delar. Ett äldreperspektiv ska finnas med i stadsplanering och nybyggnation. Äldreombudsmannen har en viktig roll i det arbetet. Staden ska vara en äldrevänlig stad och det långsiktiga arbetet strävar därför till att äldre ska kunna leva ett självständigt liv med hög livskvalitet och god hälsa.

Stockholmarna ska kunna känna trygghet inför ålderdomen. All äldreomsorg ska vara bra, oavsett utförare. Det ställs hårda kvalitetskrav på kontinuitet, bemanning, utbildningsnivå och goda arbetsvillkor för personalen. Utvecklingsarbetet inom hemtjänsten fortsätter med målet att öka den äldres inflytande, förbättra samverkan runt den äldres behov samt öka handlingsfriheten för hemtjänstpersonalen att tillmötesgå den äldres dagsaktuella behov och önskemål.

Äldreomsorgen ska vara personcentrerad och jämställd. Alla äldre ska ha rätt till regelbundna utevistelser, näringsrik och vällagad mat samt möjligheter till sociala aktiviteter och gemenskap. Otrygghet och oro ska motverkas och det brottsförebyggande arbetet stärkas. Specialiserade mottagningsteam i hemtjänsten ska öka tryggheten och stärker möjligheten till rehabilitering efter utskrivning från sjukhus. Kompetensutvecklingen inom psykisk ohälsa, missbruk och våld i nära relationer ska säkras.

Alla äldre har rätt till ett tryggt och anpassat boende. Staden ska erbjuda olika typer av boendalternativ. För att långsiktigt motsvara behoven kommer äldreanpassade boenden att öka. Samordnade informationsinsatser ska göra det lättare att hitta ett anpassat boende och uppmuntra äldre att tidigt planera för förändrade behov. Servicenivån i seniorboenden höjs genom att fler aktivitetscenter öppnar och ger äldre ökad tillgång till social samvaro, gemenskap och aktiviteter. Utemiljön kring äldres boende ska bidra till trivsel och fysisk aktivitet.

Medarbetare i staden ska ha en god arbetsmiljö och ges möjlighet att utvecklas i yrket. Förutsättningarna för chefer i äldreomsorgen att utöva ett närvarande ledarskap ska för-

bättras. För att öka yrkenas attraktivitet och klara framtida rekrytering ska staden fortsätta förbättra arbetsvillkoren genom rätt till heltid och trygga anställningar, rimliga scheman och en god löneutveckling. Målet är att alla anställda ska ha grundläggande vård- och omsorgsutbildning. Vård- och omsorgsutbildning ska vara attraktiv såväl på gymnasienivå som på Komvux.

Ett klimatsmart Stockholm

Visionen om ett klimatsmart Stockholm: "Naturens stillhet nära storstadens intensitet utmärker Stockholm. Smarta lösningar gör det enkelt för alla stockholmare att leva miljövänligt. Utan att äventyra förutsättningarna för framtida generationer växer staden med människan som utgångspunkt och med respekt för naturens gränser."

För att nå visionen ska stadens nämnder och bolagsstyrelser bidra till nedanstående mål för verksamhetsområdena:

Energianvändningen är hållbar

Klimatfrågan är en av vår tids stora utmaningar. Stockholms stad ska bli en fossilbränslefri stad senast år 2040. En hållbar energianvändning syftar till att minska klimatpåverkan, effektivisera användningen och att ställa om till mer förnybar energi. Dagens utvinning och användning av energi är en av orsakerna till flera av de stora miljöproblemen. Stadens tillväxt skapar en efterfrågan på mer energi samtidigt som stadens ökande täthet ger förutsättningar för energieffektiva bostäder och hållbara transporter.

Stockholms stad ska bedriva ett aktivt arbete för att minska de klimatpåverkande utsläppen. Målet om fossilbränslefrihet innebär en komplex strukturomvandling och staden behöver möta utmaningarna i samarbete med andra aktörer.

Staden ska minska energiförbrukningen i såväl befintliga som nya byggnader. Genom investeringar i energieffektiviseringar och förnybar energiproduktion, som exempelvis solceller på stadens fastigheter, ska utsläpp minska samtidigt som stadens långsiktiga kostnader sjunker. Stockholm sätter en hög standard för energieffektivt byggande genom tydliga krav på låg energianvändning vid nybyggnation. Hänsyn ska tas till produktionens hela påverkan på klimatet. I det befintliga byggnadsbeståndet ligger staden i framkant med energieffektiviseringsprojekt och projekt för förnybar energiproduktion. Projekten skapar erfarenheter som kan användas inom och utanför stadens organisation och därmed stärka tillväxten inom miljöteknikområdet och skapa arbetstillfällen.

Stockholms stad har, som delägare av Fortum Värme AB, varit med och fattat beslut om att de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtan ska vara avvecklade helt senast år 2022. Transportsektorns klimatpåverkan ska minska kraftigt. Klimatutsläppen ska minska och ett förebyggande arbete ska bedrivas för hög klimatberedskap.

Transporter i Stockholm är miljöanpassade

En av de viktigaste prioriteringarna på miljöområdet är att stadens transporter ska ha mindre klimatpåverkan samtidigt som staden växer. När fler ska resa på en begränsad yta måste kollektivtrafik, gång och cykel samt nyttotrafik prioriteras. Det ger förutsättningar för en bättre miljö och en stad där framkomligheten ökar. Investeringarna fördelas därmed också mer jämnt. Biltrafiken måste minska för att nå de nationella klimatmålen för vägtrafiken till 2030.

Staden ska fortsatt verka för att samhällsinvesteringarna i kollektivtrafik ökas kraftigt. Särskilda åtgärder ska fortsätta genomföras för att öka framkomligheten för stombuss- och tågtrafiken. Genom satsningar på de prioriterade trafikslagen, genomförande av stadens

parkeringsstrategi och införandet av de gröna p-talen för nybyggnation ökar framkomligheten. Bilpooler ska underlättas och samlastningsinitiativet för godstrafiken fortsätter.

Stockholm ska bli en mer attraktiv och levande stad. Därför fortsätter satsningarna på ett levande stadsrum och sommargåtor. En viktig del är bättre förutsättningar för fotgängare i hela staden. Trafiksäkerheten ska höjas, inte minst vid stadens skolor. I syfte att skapa en trafiksäker miljö ska hastigheterna på lokal- och huvudgator revideras. Gröna bullerskydd ska utredas för att se hur växtbeklädda bullerskydd kan användas för att minska buller i anslutning till vägar.

Staden fortsätter med de kraftfulla satsningarna för att Stockholm ska bli en ledande cykelstad. Framkomligheten förbättras genom nya cykelbanor med hög standard. Låncykelsystemet ska utökas till fler delar av Stockholm. Staden ska arbeta för bättre förutsättningar för cykelpendling och minskade konflikter mellan gående och cyklister.

Staden ska arbeta aktivt för ren luft. Luftkvaliteten ska förbättras genom bland annat satsningar på mer grönska i stadsmiljön, åtgärder för minskad biltrafik, minskad dubbäcksanvändning och översynen av hastigheter.

Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

Stockholms mål att bygga 140 000 bostäder och tillhörande offentlig och kommersiell service fram till 2030 är en stor utmaning. När staden växer ska stor hänsyn tas till Stockholms blå och gröna värden, som ska utvecklas. Anspråken på markanvändning i kombination med pågående klimatförändringar, ställer höga krav på hur staden planeras och strategiskt arbetar med grönytor, vattenförekomster och stadsmiljöer för rekreation och biologisk mångfald. Detsamma gäller andra miljöhänsyn som exempelvis buller, luftkvalitet och närhet till parker.

Parker och naturreservat är viktiga för stockholmarna och ska underhållas bättre. Stadens gröna kvaliteter ska stärkas i enlighet med riktlinjerna för ett *Grönare Stockholm* samt stadens översiktsplan och miljöprogram. Det ska inrättas naturreservat i Årstaskogen, Årsta holmar och Rågsveds friområde, arbetet med naturreservat i Kyrkhamn, och Hagsåtraskogen fortskrider.

Arbetet med att skydda Stockholms vatten fortsätter. Handlingsplanen för god vattenstatus ska genomföras och vattenkvaliteten ska stärkas exempelvis genom åtgärder för bra dagvattenhantering och att möta eftersatt underhåll i vattenledningsnätet. Arbetet går vidare med projektet Stockholms framtida avloppsrening (SFA), som kommer att ge Stockholm ett av världens modernaste reningsverk i Henriksdal och stora positiva miljöeffekter.

Stockholms kretslopp är resurseffektiva

Stockholm ska utveckla kretslopp som är resurseffektiva. Det mest miljövänliga sättet att öka hushållningen med material är att förhindra uppkomsten av avfall.

Fokus ska därför ligga på EU:s avfallshierarki. Det avfall som uppkommer ska tas om hand på ett resurseffektivt sätt. Möjligheten att återvinna ska förbättras i Stockholm. Återvinningscentralerna ska bli mer tillgängliga och möjligheterna till återbruk ska utökas. Textilinsamling ska underlättas. Stockholmarna ska uppleva att det är enkelt att återvinna. Biokolsprojektet där stadens trädgårdsavfall får ny nytta ska fortsätta och utvecklas.

Matsvinnet ska minska i stadens verksamheter och insamling av matavfall ska kraftigt öka. För att förbättra matens kvalitet i de kommunala verksamheterna och minska klimatpåverkan ska stadens kostpolicies ses över.

Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Stockholms stad ska erbjuda sunda lokaler och bostadsmiljöer för stockholmarna. Människor tillbringar en stor del av sina liv inomhus. En god inomhusmiljö har därför stor betydelse för hälsa och välbefinnande. Stockholm har en hög standard på sin bostadsbebyggelse men det finns alltför många hälsobesvär relaterade till inomhusmiljön i en del av stadens fastigheter. Redan i planeringsstadiet av nya bostäder är det viktigt att anpassa exempelvis material och utformning för att skapa bästa möjliga boendemiljö.

Med byggandet av nya bostäder och förtätningen av staden följer nya utmaningar. Det är viktigt att redan i planeringen för bebyggelse arbeta förebyggande med risker för störningar i inomhusmiljön. Stadens arbete med att minska hälsorelaterade riskfaktorer och förbättra stockholmarnas inomhus- och arbetsmiljö behöver fortsätta kontinuerligt. Detta gäller särskilt buller i bostäder och allmänna lokaler, dålig luftkvalitet, luktstörningar, förebyggande av fuktskador och höga radonhalter. Åtgärder för att skapa god miljö i förskolor och skolor ska vidtas.

Stockholms miljö är giftfri

Stockholms invånare ska i största möjliga mån skyddas från skadliga ämnen och ett speciellt fokus ligger på att skydda barnen.

I Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019 beskrivs visionen om ett ”Giftfritt Stockholm 2030” och vilka åtgärder som ska genomföras för att nå visionen. Åtgärderna handlar om att rensa bort och undvika farliga ämnen i kemiska produkter, varor och byggmaterial som staden använder och verka för att andra aktörer ska arbeta i samma riktning. Staden ska därför både minska användningen av skadliga kemikalier i de egna verksamheterna och genom kunskapsspridning verka för att företag och allmänhet gör detsamma.

Barn ska ha rätt till en giftfri vardag i förskola och skola. Staden har ett genomgående fokus på att minska barns exponering. Staden ska därför intensifiera arbetet med att kartlägga och ta bort gifter. Arbetet att kartlägga och åtgärda dålig inomhusluft och buller i förskola och skola ska snabbas på. Andelen ekologisk mat i förskola och skola ska öka. Staden ska verka för att minska matens miljöpåverkan, exempelvis genom ökad andel vegetarisk mat, inom sina verksamheter. Målet om 50 procent ekologisk mat är en del av stadens arbete för ett giftfritt samhälle.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Visionen om ett ekonomiskt hållbart Stockholm: ”Stockholm är nytänkandets centrum i världen. Det gynnsamma innovationsklimatet får företag och människor att blomstra. Näringslivets mångfald och det livslånga lärandet ger alla stockholmare frihet att följa och förverkliga sina drömmar. Stockholm är en central nod i ett globalt nätverk av framgångsrika städer. En stad i världen, men också en världens stad som attraherar internationella entreprenörer, studenter och besökare.”

För att nå visionen ska stadens nämnder och bolagsstyrelser bidra till nedanstående mål för verksamhetsområdena:

Stockholm är en världsledande kunskapsregion

De högskolor och universitet som finns i regionen är av avgörande betydelse för Stockholms fortsatta utveckling. Staden ska driva på för att öka antalet högskoleplatser i regionen. Att stärka samverkan mellan akademi och samhälle är en av de viktigaste strategiska frågorna för framtiden. Samverkan ska innefatta bland annat gemensamma forskningsprojekt, en offensiv satsning på fler studentbostäder och utveckling av samverkansforum.

Stockholm ska vara ett centrum för internationellt baserad verksamhet inom forskning och utveckling. Detta förutsätter offensiva satsningar på både utbildning och infrastruktur. Staden ska främja utvecklingen av kreativa näringar, miljöteknikföretag, besöksnäring och arbetsintegrerande sociala företag. Inom informations- och kommunikationsområdet (ICT) genomförs flera samarbetsprojekt med bransch och akademi för att ytterligare befästa Stockholms världsledande ställning. I strävan att vara en ledande kunskapsregion ska staden utveckla arbetet med att göra Stockholm till en smart city.

I mötet mellan människa och teknik ska Stockholm vara den stad som bäst utnyttjar digitaliseringens möjligheter för att göra livet och vardagen enklare och bättre för våra invånare, anhöriga, företagare och besökare. Särskilt fokus läggs på att genomföra Digital Demo Stockholm där staden i samverkan med landstinget, företag och akademi tar fram innovativa lösningar på reella utmaningar i stadens verksamheter.

Stockholm ska bidra till att European Medicines Agency kan placeras i Stockholmsregionen genom att bistå med nödvändiga insatser. Etablerandet av EMA skulle stärka Stockholms roll som en ledande kunskapsregion.

I arbetet med att implementera handlingsplanen för att förbättra socialsekreterares och biståndshandläggares arbetssituation ska kommunstyrelsen tillsammans med socialnämnden och äldrenämnden utveckla samarbetet med de universitet och högskolor i regionen som utbildar socionomer. Syftet är att stärka kopplingen mellan verksamhet, praktik, utbildning och forskning.

Stockholm är en företagsvänlig stad

Nya och växande företag är avgörande för att skapa nya arbetstillfällen. Stockholm ska vara en attraktiv stad för småföretagare och det lokala näringslivet ska stärkas genom utvecklad företagservice och rådgivning. Nyföretagandet ska fortsätta öka. De utökade startup-verksamheterna fortsätter för att fler ska kunna starta företag. Entreprenörskap och eget företagande bland kvinnor och utrikes födda ska särskilt stödjas. Den kreativitet som idag finns hos stockholmare måste kunna komma till uttryck inom såväl etablerade företag, offentlig sektor som inom nystartade företag.

Staden ska samverka med andra offentliga och privata aktörer för att öka företagandet i Stockholm. Genom ett utvecklat partnerskap mellan arbetsmarknadens parter och förstärkt yrkesutbildning ökar förutsättningarna att möta företagens behov i exempelvis frågor om matchning och kunskapsförsörjning.

Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

Arbete är grunden för människors utveckling, delaktighet och egen försörjning. Många arbeten skapas på Stockholms växande arbetsmarknad och arbetslösheten sjunker kraftigt. Behovet av försörjningsstöd är det lägsta i modern tid och ska fortsätta ligga på en låg nivå. Särskilt glädjande är att ungdomsarbetslösheten i det närmaste halverats sedan 2014. Det finns dock fortfarande utmaningar i form av en hög arbetslöshet i vissa grupper och en arbetskraftsbrist i många yrken.

För att möta en arbetsmarknad som växer och efterfrågar kompetens, och för att bryta arbetslöshet, utökas antalet platser på bristyrkesutbildningar, nya platser bidrar till att fler kan gå till ett jobb samtidigt som flaskhalsar på arbetsmarknaden motarbetas.

Insatserna mot ungdomsarbetslöshet ska fortsätta genom att unga erbjuds jobb, utbildning eller praktik senast inom 90 dagar. Fler lokala insatser ska etableras i områden med hög ungdomsarbetslöshet. Satsningen på att personer som uppbär försörjningsstöd på grund av arbetslöshet ska erbjudas anställningar inom staden i upp till ett år, så kallade Stockholmsjobb, fortsätter.

Målet är ett hållbart arbetsliv med trygga anställningar och möjlighet till livslångt lärande. Arbetsmarknaden ska vara jämställd och fri från diskriminering. Därför är det angeläget att den segregerade arbetsmarknaden bryts. Alla som har behov av det ska ha lika tillgång till arbetsmarknadsinsatser och dessa ska utgå från individens behov. Riktade insatser till grupper som står långt från arbetsmarknaden ska intensifieras och långtidsarbetslösheten ska minska kraftigt. Särskilda insatser ska vidtas för att nyanlända ska komma i arbete snabbt. Arbete är en väsentlig del av möjligheten till integration i Stockholm. Särskilt fokus för åtgärderna ska vara att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Staden ska formulera ett mål där en ökande andel av målgruppen varaktigt ska ha etablerat sig i utbildningsväsendet eller på arbetsmarknaden efter etableringstiden.

I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

Utbildning är den enskilt viktigaste faktorn för att kunna träda in och stanna kvar på arbetsmarknaden. Betydligt fler elever ska klara grundskolan och fler stockholmare ska ges möjlighet att utbilda sig på högskolor och universitet. Därför ska staden arbeta hårt för att få fler utbildningsplatser till Stockholmsregionen.

Satsningar på vuxenutbildningen är avgörande för minskad arbetslöshet och förbättrad matchning på arbetsmarknaden samt för fortbildning av personal som saknar adekvat utbildning. Detta gäller både utbildning på grundläggande nivå och utbildning som är riktad mot bristyrken. Kvaliteten i Svenska för invandrare (SFI) ska höjas och undervisningen i större utsträckning individanpassas. Möjligheter att läsa svenska under föräldraledighet ska förbättras. Utbudet inom Komvux ska utökas och kombinationsinsatser för personer som står långt från arbetsmarknaden prövas.

Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Utgångspunkten för den ekonomiska politiken är målet att skapa en jämlik och hållbar stad. En god offentlig ekonomi är en förutsättning för att kunna stärka välfärden. Därför ska Stockholm alltid ha en ekonomi i god balans. Grundläggande mål för soliditet och investeringskostnader garanterar långsiktig hållbarhet. Stadens verksamhet ska vara kostnadseffektiv och administrativa kostnader hållas låga.

Stockholm är en stad med stort, och eftersatt, behov av investeringar i skol- och idrottslokaler, infrastruktur och bostäder. Kortsiktigt innebär uteblivna investeringar bättre förutsättningar att uppvisa positiva ekonomiska resultat. Långsiktigt innebär det ökade kostnader och en sämre fungerande stad. Stockholm ska under kommande år säkerställa att investeringar genomförs i nivå med de långsiktiga behoven i en växande stad. Den höjda nivån ska kombineras med en ökad kostnadsmedvetenhet i investeringsprojekten för att garantera en god hushållning av resurser. Investeringar ska fokusera på områden där behoven är som störst, inte minst ur ett socialt perspektiv.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Visionen om ett demokratiskt hållbart Stockholm: ”Ingenstans är demokratin mer vital än i Stockholm. Stockholmare är delaktiga i stadens utveckling och känner samhörighet med sin stad. Deras engagemang tas tillvara och ger riktning åt framtiden. Stockholm är ett föredöme i skyddet av de mänskliga rättigheterna. Lika rättigheter och stora möjligheter kommer alla till del i en stad tillgänglig för alla.”

För att nå visionen ska stadens nämnder och bolagsstyrelser bidra till nedanstående mål för verksamhetsområdena:

Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika
Stockholm ska vara en jämställd stad där makt, möjligheter och resurser fördelas jämnt oavsett kön. Ett genus- och antirasistiskt perspektiv ska integreras i stadens alla verksamheter. Stadens egen verksamhet ska därigenom bidra till ökad jämställdhet. Arbetet med genusbudgetering ska fortsätta.

Kvinnor i hela staden ska ha lika möjligheter att styra över sina liv och påverka i samhället. Därför ska kvinnors organisering stödjas. Kvinnors möjlighet att delta på arbetsmarknaden ska stärkas genom en riktad uppsökande verksamhet i ytterstaden.

För att minska risken för diskriminering ska staden aktivt verka för jämställda löner genom årliga lönekartläggningar och verkningfulla åtgärder om osakliga löneskillnader upptäcks. Rekryteringar ska baseras på kompetens. Genom en aktiv personalpolitik ska anställningsvillkor i kvinnodominerade sektorer förbättras, bland annat när det gäller hur arbetet organiseras och fördelas. Särskilt gäller det ett fortsatt arbete för rätt till heltid och tryggare anställningar.

Alla förvaltningar ska ha könsuppdelad statistik, analysera resursfördelningen utifrån kön. Målet är ett jämställt Stockholm där makt och resurser fördelas lika. Under året ska särskilda insatser göras för kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Staden ska vara en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor. Medarbetarna ska ges möjlighet att vidareutvecklas i sitt yrke och mötas av ett öppet och respektfullt klimat på arbetsplatsen. Heltid och fasta anställningar ska vara norm och allmänna visstidsanställningar fasas ut. Den som arbetar i Stockholms stad ska kunna leva på sin lön. Bra arbetsförhållanden, med utgångspunkt i de villkor som formuleras i kollektivavtal, ska vara lika självklara i upphandlad verksamhet. Stadens personalpolicy ska vara ett konkret stöd för alla verksamheter i staden.

Jämställdhet, jämlikhet och frihet från diskriminering ska genomsyra personalpolitiken med fokus på förebyggande arbete. Arbetsmiljön ska vara fri från diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling. Årliga lönekartläggningar ska genomföras och osakliga löneskillnader åtgärdas. Det är möjligt att kombinera arbete i staden med föräldraskap.

Det hälsofrämjande arbetet fortsätter för yrkesgrupper med hög sjukfrånvaro och låg faktisk pensionsålder. Helhetslösningar för ökad hälsa ska utvecklas för yrkesgrupper med särskilt utsatta arbetsvillkor. Ett aktivt arbete ska bedrivas för att sänka sjukskrivningstalen.

Chefers förutsättningar i kvinnodominerade yrken behöver förbättras, genom bland annat stärkt ledarutbildning och ökade möjligheter till ett närvarande ledarskap.

Chefer ska ha god kunskap om stadens kompetensbaserade rekryteringsprocess. Åtgärder vidtas för att fler personer med funktionsnedsättning ska erbjudas anställning i staden. En aktiv planering för breddad rekrytering ska finnas. Det är prioriterat att öka andelen utrikes födda i chefspositioner.

För att behålla, utveckla och rekrytera medarbetare ska staden ha en långsiktig planering för kompetensutveckling och kompetensförsörjning. Det är angeläget att de särskilda satsningar som gjorts för att öka kompetensutvecklingen i stadens verksamheter kan fortsätta under kommande år. Gymnasiet och vuxenutbildningen har en strategisk roll i stadens egen kompetensförsörjning. Medarbetarnas delaktighet och inflytande ska stärkas. Staden mår bra av medarbetare som vågar och vill bidra till utveckling av stadens verksamhet. Stockholm ska ha en styrmodell som vägleds av välfärdsprofessionens kunskande och yrkesetik. Arbetet med Stockholms stads handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare ska fortsätta. På samma sätt ska en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare initieras.

Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Stockholm ska i den egna verksamheten säkerställa respekt för mänskliga rättigheter och ta ansvar för de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig till. Rådet för mänskliga rättigheter är en resurs i detta arbete som ska ge råd till verksamheterna för att säkerställa att staden lever upp till de mänskliga rättigheterna. Exempel på detta kan vara hur staden kan utveckla ett jämställt, normkritiskt, antirasistiskt, icke-diskriminerande och tillgängligt arbetssätt.

Nya riktlinjer för samråd med de nationella minoriteterna och en strategi för romsk inkludering ska arbetas fram under året. Stockholm ska under 2018 ansöka om att bli förvaltningsområde för samiska med ambition att införa detta under 2019.

En viktig del av att vara en stad som lever upp till mänskliga rättigheter är att synliggöra exempelvis diskriminering. Arbetet mot diskriminering ska vara systematiskt och utmärkas av lärande inom och utanför stadens organisation. För att uppnå detta behöver staden bli bättre på att kartlägga och analysera verksamheten.

Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Barns rättigheter ska vara centrala för alla politikområden. För att garantera barnrättsperspektivet ska stadens barnombudsman vara verksamheterna behjälpliga och ge förslag till förbättringar. Med ökade resurser och ambitioner inom skola och välfärd förstärks förutsättningarna att se varje barns behov. Varje barn har rätt att göra sin röst hörd. Stadens verksamheter ska lyssna till barns erfarenheter och använda dessa när verksamheterna utvecklas.

Det ska inte spela någon roll var du kommer ifrån. Inom verksamheter som riktas till barn och unga ska kompetens inom genus, normkritik och antirasistiska perspektiv öka och arbetet med likabehandlingsplaner ska stärkas.

Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

Ett liv med frihet från våld är en grundläggande mänsklig rättighet. Trygghet skapas när människor känner tillit till varandra. Stadens verksamheter ska därför samarbeta aktivt med exempelvis föreningsliv, näringsliv och polisen. Stadens arbete ska syfta till ökad trygghet både genom ett förebyggande socialt arbete som investeringar i situationell trygghet. Områden med särskilt hög upplevd otrygghet ska prioriteras i det trygghets-skapande arbetet.

Staden ska stärka insatserna mot våld i nära relationer, i hedersrelaterat våld och förtryck. Organisationer som arbetar för rätten att inte bli utsatt för våld i nära relationer, exempelvis tjej- och kvinnojourer, ska garanteras långsiktigt stöd för att kunna ge kvinnor och andra våldsutsatta, oavsett legal status, skydd från våld. Medarbetare i staden ska ha kunskaper i våldsförebyggande arbete och normkritiskt förhållningssätt. Att leva i en hederskontext är en särskild sårbarhetsfaktor, något som behöver uppmärksammas och beaktas.

För att förebygga våld i nära relationer, sexuellt våld och hatbrott ska staden förstärka sina insatser mot diskriminering samt kompetenshöjning i genus, normkritik och antirasism. Staden ska också utveckla stadsmiljöer där alla känner sig trygga. Genom minskade klyftor och socialt förebyggande arbete kan social oro minska och fler få möjlighet att utvecklas.

Arbetet mot våldsbejakande extremism ska stärkas med utgångspunkt i de beslutade riktlinjerna. Ett förebyggande arbete mot våld i skolan initieras. Insatser mot organiserad brottslighet ska utvecklas och förstärkas. Människohandel och prostitution ska mötas med utökat uppsökande arbete och ökad möjlighet till skydd. Insatser mot hat- och hetsbrott ska fortsatt prioriteras och stadens verksamheter ska samverka med andra myndigheter och ideella organisationer för att alla ska kunna känna trygghet.

Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla dess invånare. Alla, oavsett funktionsförmåga, ska ha rätt till full delaktighet. Stockholms stad ska ha höga ambitioner för att bygga bort enkelt avhjälpta hinder. Alla invånare ska kunna leva likvärdiga liv, ha lika möjligheter och kunna ta del i stadens utbud, oberoende av funktionalitet. Byggnader, offentlig miljö och kollektivtrafik ska vara tillgängliga så att alla kan delta på lika villkor. En bristande tillgänglighet hindrar människor från att utvecklas, leva ut sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen.

Samhällsinformationen ska finnas tillgänglig för alla. Nya bostäder ska vara tillgängliga och äldre bostäder ska vid renovering rustas för ökad tillgänglighet. Stöd och service till personer med funktionsnedsättning ska hålla hög kvalitet och stora möjligheter till inflytande ska garanteras. Samhällets stöd till personer med funktionsnedsättning ska vara utformat utifrån en grund i antidiskriminering och jämlikhet, så att insatserna ska kunna leda till ökad självständighet, delaktighet, inflytande och bättre levnadsvillkor. Likvärdig utbildning är en rättighetsfråga.

Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

Stockholmarna ska känna att de har möjlighet att påverka Stockholms utveckling och den framtid som vi lämnar efter oss till kommande generationer. Ett viktigt arbete under mandatperioden är att stärka den representativa demokratin. Staden måste ta ansvar för att öka valdeltagande i de delar av staden där det är lågt. Alla ska vara väl informerade om hur de kan delta i och påverka samhället.

Stadsdelsnämnderna är ett viktigt verktyg i lokaldemokratin och ska ha resurser för att utveckla och följa upp verksamheten med invånarna, verksamma i området och medarbetare. Staden ska skapa förutsättningar för en meningsfull lokal demokrati. Facknämnderna ska också se över hur de kan öka tillgängligheten och utöka kontakterna med de invånare i staden vars röster inte hörs idag. Successivt ska fler medborgarkontor öppnas för att närma stadens verksamheter till dess invånare. Alla ska vara väl informerade om hur de kan delta i och påverka demokratin genom ökat deltagande, såväl i vardagen som på valdagen.

Stockholmarnas inflytande över sin närmiljö ska stärkas och inflytandet vid exempelvis samhällsplanering ska stärkas. Stadsdelsnämndernas inflytande ska stärkas genom att centrala nämnder ska samverka bättre med stadsdelsnämnderna i enlighet med beslutade riktlinjer för det lokala utvecklingsarbetet. Inom områden som lämpar sig för deltagande processer ska medborgardialog och möjlighet till medborgarbudget undersökas.

Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

Alla invånare har rätt till en bra välfärd och skattemedel ska användas till den verksamhet de är avsedda för. Välfärdens verksamheter är ingen marknad. Staden ska aktivt arbeta för att främja icke-vinstdrivande verksamheter. Överskott ska som huvudregel återinvesteras i verksamheten. Inom välfärdssektorn ska staden verka för att entreprenörer öppet redovisar verksamhetens ekonomi, för att tydliggöra att medel avsatta för välfärd används för detta ändamål.

Stadens program för upphandling och inköp har utarbetats med utgångspunkten att kvaliteten i verksamheterna ska stärkas och de anställdas rättigheter värnas samtidigt som höga miljökrav ska ställas. Staden ska i all upphandling ställa tydliga kvalitetskrav, såsom exempelvis krav på bemanning och utbildningsnivå. Det nya programmet har som utgångspunkt att offentlig upphandling utgör ett medel att driva utvecklingen i socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar riktning. All upphandling ska ske med inriktningen att ILO:s kärnkonventioner respekteras.

De anställdas rättigheter ska värnas och utvecklas genom att staden ställer sociala krav till exempel om att erbjuda jobb till långtidsarbetslösa eller utbildning och praktik till studerande. För att undvika oseriösa aktörer ska staden arbeta enligt ”Vita jobbmodellen” och ställa krav på arbetsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal. Som princip ska de krav som staden ställer på sina egna verksamheter, exempelvis när det gäller antidiskrimineringskrav samt miljö- och klimatkrav, också ställas på upphandlad verksamhet. De krav som ställs på en huvudleverantör ska också gälla för underentreprenörer.

Stadens inriktningsmål

En god ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare kommer att ställa på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar. Budgeten ska innehålla mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Ekonomin är en förutsättning för verksamheten, men också en begränsning. Budgeten ska hållas. Nämnder och bolagsstyrelser ska därför löpande följa sina verksamheter och göra omprioriteringar om det behövs, för att nå målen inom givna budgetramar.

Genom tydliga mål för verksamheterna klargörs vilka uppdrag som har ålagts nämnderna och bolagsstyrelserna och vad som är möjligt att uppnå med befintliga resurser. Målen ska vara mätbara och utvärderas i samband med budgetuppföljningen. I verksamhetsberättelsen ska måluppfyllelsen redovisas. Avvikelse hanteras och stäms av under året.

I denna budget för 2018 med inriktning för 2019 och 2020 fastslås fyra inriktningsmål för stadens verksamheter:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Under respektive inriktningsmål redovisas kommunfullmäktiges mål för verksamheterna. Dessa följs upp av kommunstyrelsen med mätbara indikatorer som redovisas per mål i bilaga 5. Under respektive nämnd eller verksamhetsområde redovisas kommunfullmäktiges indikatorer och aktiviteter. Därutöver finns i förekommande fall obligatoriska nämnd-/bolagsindikatorer, som nämnden eller bolagsstyrelsen följer upp.

Staden ska under 2018 fortsätta vidareutveckla analyserna av verksamheternas resultat och måluppfyllelse. Det är särskilt viktigt att fördjupa kunskaperna om skillnader mellan stadsdelar, grupper av invånare samt skillnader mellan könen. Nämnder och bolagsstyrelser ska i sin planering och uppföljning av KF-indikatorer och nämndindikatorer tydliggöra prognoser och resultat för olika grupper.

Förutsättningar

Samhällsekonomiska förutsättningar

Global återhämtning fortsätter

Utsikterna för världsekonomin är fortsatt positiva. Detta avspeglas bland annat i en stark utveckling av BNP i både USA, Kina och euroområdet under andra kvartalet 2017. OECD:s senaste prognos över det ekonomiska läget i världen pekar på en tilltagande aktivitet de närmaste åren. Den globala ekonomiska tillväxten, mätt i real BNP, uppgick till 3,0 procent år 2016 och förväntas stiga till 3,5 procent 2017 och till 3,6 procent 2018. Återhämtningen i världsekonomin leder till att världshandeln fortsätter att öka, vilket gynnar svensk export. OECD framhåller samtidigt att Brexitförhandlingarna kan bli en utmaning för tillväxten inom EU, där utfallet kan komma att påverka förtroendet för EU-samarbetet och för euron.

Sveriges ekonomi är fortsatt stark

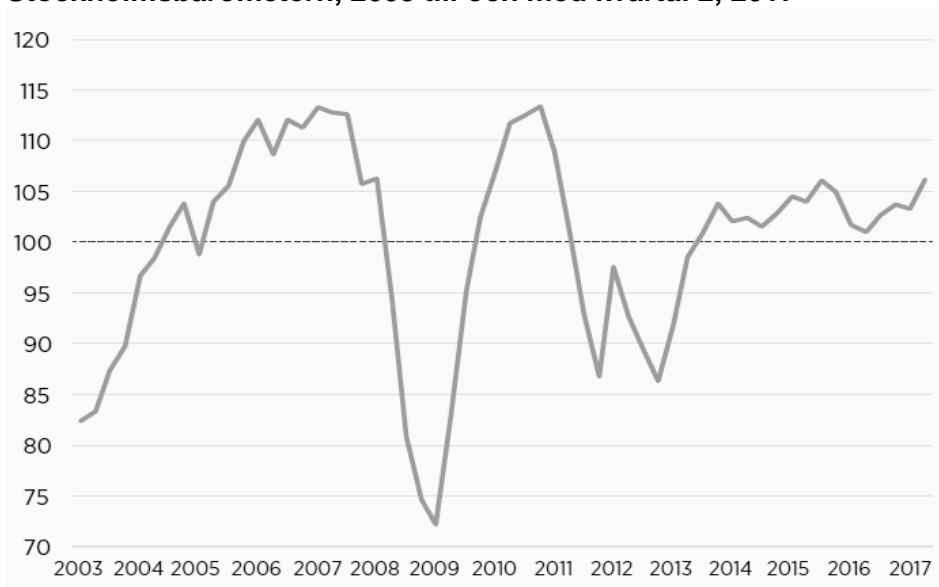
Utvecklingen för den svenska ekonomin har varit god under inledningen av 2017. Konjunkturinstitutet reviderade i augusti upp prognosen för Sveriges BNP-tillväxt till 3,0 procent år 2017 och till 2,2 procent år 2018. Bakgrunden är den oväntat starka tillväxten andra kvartalet 2017, som pekar på att högkonjunkturen förstärks mer än väntat. Under andra kvartalet 2017 steg BNP med 4,0 procent, kalenderkorriberat och jämfört med andra kvartalet 2016. Uppgången förklaras framförallt av en fortsatt stark inhemsk efterfrågan, som syns i näringslivets investeringar inklusive bostadsinvesteringarna, tillsammans med tillväxten i omvärlden. Högkonjunkturen avspeglas också i starka offentliga finanser där det strukturella sparandet redan 2017 ligger i linje med regeringens överskottsmål, vilket skapar utrymme för reformer.

Antalet sysselsatta har fortsatt att öka under första halvåret 2017 och sysselsättningsgraden ligger idag på en historisk hög nivå. En fortsatt kraftig ökning av arbetskraften bidrar dock till att arbetslösheten inte faller i samma takt som sysselsättningen ökar. Andra kvartalet uppgick arbetslösheten i Sverige till 7,3 procent av arbetskraften enligt SCB. Samtidigt råder en stor brist på arbetskraft med efterfrågad kompetens, vilket riskerar att hämma den ekonomiska utvecklingen framöver. Trots rekryteringsproblemen väntas inte löneökningarna ta fart enligt Konjunkturinstitutet.

Konjunkturen i Stockholm fortsätter att utvecklas bra

Även konjunkturen i Stockholm utvecklas bra. En indikator på detta är Stockholmsbarometern från Handelskammaren, som läser av det ekonomiska läget hos företag och hushåll i Stockholms län. Under det andra kvartalet 2017 steg det samlade barometervärdet med närmare tre enheter jämfört med kvartalet innan till drygt 106, vilket betyder att konjunkturen i Stockholm befinner sig över det historiska genomsnittet. Förstärkningen förklaras framför allt av mer optimistiska företag. Handelskammaren betonar dock att arbetskraftsbristen fortsätter att skapa rekryteringsproblem för företagen, vilket hämmar tillväxten.

Stockholmsbarometern, 2003 till och med kvartal 2, 2017

Källa: Stockholms Handelskammare i samarbete med Konjunkturinstitutet

Anm. Barometerindikator baserad på både hushåll och företag i Stockholm. Index, medelvärde = 100. Säsongrensade värden.

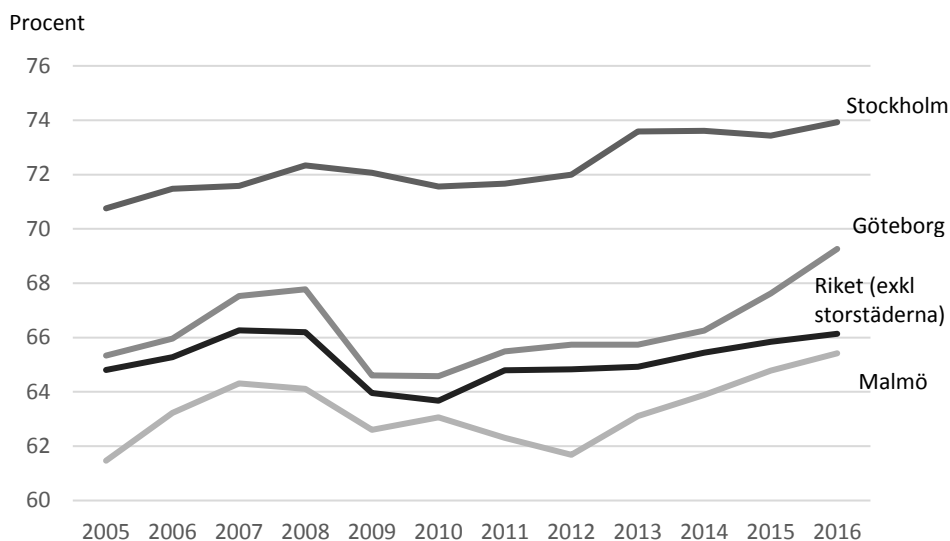
Fortsatt stark arbetsmarknad

Arbetsmarknaden i Stockholm och även i Sverige som helhet har utvecklats mycket bra under de senaste åren. Säsongrensad statistik visar på en fortsatt ökning av både antalet och andelen sysselsatta. Andra kvartalet 2017 ökade antalet sysselsatta i Stockholms stad (15-74 år) med 1,3 procent jämfört med motsvarande kvartal 2016. Detta är en något lägre tillväxttakt än tidigare och lägre än i Sverige som helhet. Sysselsättnings-tillväxten i hela Stockholms län uppgick till 2,5 procent och i riket som helhet ökade sysselsättningen med 2,0 procent det andra kvartalet.

Att sysselsättningen ökar långsammare i Stockholm kan delvis förklaras av att sysselsättningsgraden redan ligger på en så hög nivå. Sysselsättningsgraden i Stockholms stad uppgick till 74 procent för helåret 2016, vilket är betydligt högre än i till exempel Malmö och Göteborg, vilket syns i diagrammet nedan. Av diagrammet framgår också att sysselsättningsgraden nu ökar snabbare i de övriga storstäderna där en tydlig återhämtning sedan den tidigare finanskrisen sker.

Samtidigt som sysselsättningen för befolkningen som helhet ökar är den ojämnt fördelad. För grupper med svag ställning på arbetsmarknaden är arbetslösheten fortfarande hög. Stockholms arbetsmarknad är, likt övriga Sveriges, tydligt uppdelad. Det är till stor del utrikes födda personer som är inskrivna som arbetslösa på Arbetsförmedlingen. Enligt Arbetsförmedlingens statistik är arbetslösheten för inrikes födda 3,0 procent i Stockholms län och för utrikes födda är motsvarande andel 14,3 procent.

Sysselsättningsgrad i Stockholm, Göteborg, Malmö och övriga riket exkl. storstäderna, ålder 15–74 år sysselsatta som andel av befolkningen

Källa: SCB:s Arbetskraftsundersökning

Arbetsförmedlingens prognos för 2017-2018

Arbetsförmedlingens prognos för 2017-2018 visar att antalet sysselsatta i Stockholms län ökar med 27 000 under 2017 och med 21 000 personer under 2018. Det motsvarar en tillväxttakt på 2,3 procent 2017 och en tillväxt på 1,8 procent för 2018. Samtidigt med den mycket goda sysselsättningstillväxten förväntas dock antalet arbetslösa öka. Denna ökning förklaras av nyanlända som skrivs in i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag.

Efterfrågan på arbetskraft i Stockholm blir mer och mer inriktad på personal med minst gymnasieutbildning, gärna med eftergymnasial utbildning. Exempel på yrken där efterfrågan är stor är sjuksköterska, socionom, lärare, ingenjör och olika inriktningar inom IT-branschen. Stockholms arbetsgivare efterfrågar även arbetskraft till enklare jobb, såsom butiksbiträde, restaurangpersonal men där är konkurrensen om jobben stor. Svårigheten att rekrytera arbetskraft till den offentliga sektorn är särskilt stor. Den stora bristen på arbetskraft med efterfrågad kompetens riskerar att hämma utvecklingen framöver. En snabb och effektiv etablering av nyanlända på arbetsmarknaden är en av de största utmaningarna de närmaste åren

Budgetens finansiering

Konjunktorens påverkan på stadens skatteunderlag

Trots det starka konjunkturläget kvarstår en hög risknivå i den internationella utvecklingen vilket gör att stadens ekonomiska planering är fortsatt sårbar. På grund av exportindustrins stora betydelse påverkas Sverige mer än de flesta andra länder av svängningar i världskonjunkturen. Stockholms stads finansiering bygger till övervägande del på skatteintäkter, som i sin tur beror på såväl stadens som rikets skatteunderlag och på det kommunala utjämningsystemet. Skatteunderlagstillväxten bestäms av hur lönesumman utvecklas, det vill säga av löneökningar och antalet arbetade timmar.

Stabil skatteunderlagstillväxt under kommande år

Utvecklingen i världsekonomin har år 2017 blivit något stabilare och även svensk ekonomi har utvecklats starkt under första delen av året. Framförallt har produktionen i

byggsektorn ökat påtagligt som en följd av kraftigt växande byggnadsinvesteringar. Den positiva utvecklingen i svensk ekonomi innebär att sysselsättningen och skatteunderlaget fortsätter växa i relativt snabb takt 2017 och 2018, dock något mera dämpat jämfört med den starka perioden 2016-17. Det påverkar även skatteunderlagsutvecklingen. Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) prognos för skatteunderlagets ökningstakt från 2016 till 2020 visas i tabellen nedan, där även regeringens skatteunderlagsprognos från vårpropositionen i april framgår.

Olika skatteunderlagsprognoser, procentuell förändring

Procentuell förändring

	2016	2017	2018	2019	2020	2016-2010
BP, sep 2017	4,9	4,8	3,4*	3,9	3,8	22,6
SKL, aug 2017	5,0	4,3	4,1	3,6	3,5	22,3
Våpen, apr 2017	4,9	4,8	4,1	4,2	3,9	24,0

Källa: SKL och regeringen

* Nedgång 2018 beror på ändrade skatteregler och kompenseras i generella statsbidraget

Regeringens budgetproposition 2018

Regeringen gör bedömningen att svensk ekonomi är stark. Regeringen presenterade därför i 2018 års budgetproposition förslag på reformer om sammanlagt 40 mdkr, vilket kan jämföras med föregående år då reformutrymmet bedömdes till 24 mdkr.

Den för staden viktigaste satsningen är att det generella statsbidraget till kommunerna höjs ytterligare från år 2019 med 3,5 mdkr och 7 mdkr år 2020 jämfört med år 2018. Som ett viktigt skäl för denna satsning anförs den demografiska utmaningen. Andelen unga och äldre i befolkningen kommer att öka de kommande decennierna, samtidigt som andelen i förvärvsaktiv ålder minskar. Denna utveckling bidrar till att det kommunala skatteunderlaget och därmed intäkterna inte förväntas öka i samma utsträckning som utgifterna växer. För att motverka kommunala skattehöjningar och nedskärningar inom välfärden behövs därför extra statliga tillskott till kommunsektorn de kommande åren.

Det statsbidrag till kommuner och landsting för välfärdssatsningar som redan är känt sedan tidigare uppgår för stadens del år 2018 till totalt 491 mnkr. Pengarna fördelas dels per invånare och dels med en fördelningsnyckel där hänsyn tas till antalet asylsökande och nyanlända och redovisas i stadens budget dels som en del av regleringsposten och dels som generellt statsbidrag.

Utöver det generella bidraget görs ett stort antal riktade satsningar till kommunerna. Skolan tillförs medel och ett kompensatoriskt statsbidrag riktas till skolor inom socioekonomiskt utsatta områden. Förskoleklass blir obligatorisk med skolplikt från hösten 2018. Yrkesprogrammen ska bli mer attraktiva genom att återinföra grundläggande behörighet till högskolan från år 2022. Kommunerna ska kunna söka bidrag för sommarlovsaktiviteter och gratis kollektivtrafik på sommaren för ungdomar. Kunskapslyftet tillförs ytterligare 18 000 platser nästa år i bland annat yrkesvux och yrkeshögskolan. Satsningar görs för att öka nyanländas möjligheter att få ett arbete, delvis riktade till kvinnor. Även inom välfärdsområdet görs omfattande satsningar med höjda bidrag till individer och familjer, bland annat höjda barnbidrag och studiebidrag.

Stora miljöinsatser görs med bland annat nya miljöbonusar. Klimatklivet förstärks och byggbonusen fortsätter att anslås medel. Vidare avsätter regeringen 500 mnkr 2018 för utveckling av områden med stora utmaningar i syfte att stärka lokal ekonomisk och social utveckling.

Kommunkoncernens investeringar

En viktig förutsättning för att stockholmarna ska kunna bli fler är att nya bostäder och arbetsplatser byggs och att infrastrukturen utvecklas. Det långsiktiga målet i Stockholms stad om att det ska byggas 140 000 nya bostäder till 2030 har kompletterats med ett reviderat delmål om att bygga 80 000 bostäder fram till 2025. Därtill kommer investeringar i gator, parker, idrottshallar, förskolor, skolor, gruppboenden och äldreboenden. Staden har därutöver stora åtaganden för medfinansiering av ett antal statliga infrastrukturprojekt med syfte att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm. Stadens långsiktiga planering för samhällsutvecklingen innebär att ett växande Stockholm på många ställen blir tätare och mer sammankopplat.

Framtida investeringar och investeringsstrategi

Ökade resurser krävs för att finansiera de omfattande investeringar som behövs för att möta stadens befolkningstillväxt. Det ställer krav på prioriteringar i investeringsverksamheten, och en ökad kostnadsmedvetenhet i projekten i syfte att begränsa investeringsutgifterna. Eftersom de finansiella resurserna är begränsade är det angeläget att prioritera mellan stadens framtida investeringsprojekt. Kommunfullmäktige har därför fastställt en investeringsstrategi. Denna har legat till grund för nämndernas/bolagsstyrelsernas 5-åriga investeringsplaner i budget 2018. Stadens planerade investeringsprojekt har samlats, kategoriserats och prioriterats utifrån beslutskriterier som måluppfyllelse, resultatpåverkan, driftskostnadskonsekvenser, projektrisk, projektberoenden och tidsprioritet.

Det är viktigt att tidigt, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i investeringsprojekten. Lönsamheten i exploateringarna kommer att vara avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kommer att ha råd med. Staden bör prioritera områden för bostadsexploatering där det finns eller planeras infrastruktur-lösningar. Detta innebär också god ekonomisk hushållning, eftersom det blir möjligt att utnyttja redan gjorda investeringar i väg- och ledningsnät, kommunikationer och till viss del även anläggningar för social service.

Finansieringsstrategi

Det investeringsutrymme som finns att tillgå och som investeringsstrategin tar sin utgångspunkt i är vad det långsiktiga ekonomiska utrymmet medger utan att befintlig verksamhet och andra angelägna behov ska behöva begränsas. Syftet med en finansieringsstrategi är bland annat att ange hur kassaflödet ska styras utifrån en god ekonomisk hushållning.

En viktig förutsättning för att Stockholm ska kunna genomföra investeringsplanen med bibehållen finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Investeringar och reinvesteringar i till exempel trafikinfrastruktur, idrottsanläggningar och verksamhetsfastigheter genererar inga direkta intäkter för staden, men däremot ökade drift- och kapitalkostnader. En målsättning är därför att på längre sikt åstadkomma en hög grad av egenfinansiering av investeringarna. Stadens ersättningsinvesteringar ska finansieras med egna medel. Det innebär att ersättningsinvesteringarna kan genomföras utan att stadens ekonomi belastas av räntekostnader.

Lönsamma lånefinansierade investeringar som genererar intäkter som även täcker kostnaderna för drift, avskrivningar och ränta belastar inte resultaträkningen sett över en längre period. Investeringarna och nyupplåningen kommer dock att ha en negativ påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. I och med att stadens kreditbetyg, upplåningskostnad, och på sikt låneutrymme, är beroende av att staden kan uppvisa starka finansiella nyckeltal är det därför viktigt att prioritera även bland lönsamma investeringar.

Investeringsnivå, kapitalkostnader och finansiering

Stadens investeringar leder till årliga drift- och kapitalkostnader som i flera fall överstiger beräknade inkomster/intäkter från investeringarna. Dessutom tillkommer ökade driftkostnader för nya gatu- och parkytor, idrottsanläggningar, bibliotek med mera. För att stadens ekonomi ska vara långsiktigt hållbar och för att utrymmet för befintlig verksamhet och andra angelägna behov inte ska behöva begränsas, har kommunfullmäktige fastställt att kapitalkostnadernas andel av nettodriftkostnader, inklusive kapitalkostnader, långsiktigt inte ska överstiga 7,0 procent. Investeringsnivån måste därför anpassas till en långsiktigt hållbar nivå utifrån de finansiella förutsättningarna. Kommunkoncernens investeringar finansieras med internt tillförda medel från den löpande verksamheten, försäljningsinkomster och utökad/ny upplåning. Ökad grad av lånefinansiering inom kommunkoncernen påverkar såväl kommunkoncernens som stadens soliditet negativt eftersom all upplåning sker genom stadens försorg. En viktig förutsättning för att Stockholms stad ska kunna genomföra investeringsplanen med bibehållen finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Staden bör därför sträva efter att bidra med egen finansiering genom att realisera en del av de markvärden som skapas genom planläggning av tidigare oattraktiva områden.

Nämndernas investeringar

Merparten av stadens investeringar är i infrastruktur som gör det möjligt att bygga bostäder. Underlag från nämnderna för kommande år visar en fortsatt hög investeringstakt. Nämndernas planerade investeringsprojekt är grunden till den investeringsplan för stadens nämnder som fastställs i denna budget (se bilaga 3). Exploateringsnämnden redovisar fortsatt höga investeringsnivåer för att uppnå kommunfullmäktiges mål om att planera för 140 000 bostäder fram till år 2030 och det reviderade delmålet att bygga 80 000 bostäder fram till 2025. Inkomsterna från markförsäljningar i samband med exploatering bedöms kunna uppgå till betydande belopp under planeringsperioden. Därmed upprätthålls en hög egenfinansieringsgrad för de strategiska investeringarna. Behovet av ersättningsinvesteringar i stadens byggnader och anläggningar är stort. Flera reinvesteringsprogram med syfte att säkerställa funktionen i stadens infrastruktur pågår. Ersättningsinvesteringarnas andel av stadens totala investeringsvolym bedöms uppgå till cirka 25 procent. Enligt investeringsstrategin ska upplåning och räntekostnader undvikas för det ökande reinvesteringsbehovet. För att uppnå målsättningen om att ersättningsinvesteringarna i sin helhet ska finansieras med egna medel behöver stadens resultat bidra med ett årligt överskott.

Bolagens investeringar

Bolagskoncernens investeringsverksamhet är koncentrerad till fastigheter och infrastruktur. Under de närmsta åren består koncernens investeringar främst av nyproduktion av bostäder, skolinvesteringar och investeringar hos Stockholm Vatten och Avfall. Bolagen planerar för höga investeringsnivåer - totalt uppgår investeringarna till cirka 48 mdkr under 2018-2020, motsvarande 15,5-16,5 mdkr/år. Den expansion som bolagskoncernen befinner sig i och de höga investeringsnivåerna ställer stora krav på genomförandekapacitet hos bolagen. Dessutom krävs god kontroll av byggprocessen samt styrning och uppföljning av investeringar och ekonomi. En god ekonomistyrning är en förutsättning för att kunna planera, mäta och följa resultaten av de genomförda investeringarna och för att säkerställa att erfarenheter tillvaratas så att långsiktigt värdeskapande investeringar prioriteras och att den ekonomiska stabiliteten, på längre sikt upprätthålls. Självfinansieringsgraden beräknas öka under perioden från cirka 31 procent 2018 till 37 procent år 2020. Även andelen strategiska investeringar i nyproduktion planeras öka från 63 procent till 69 procent.

Den höga investeringsvolymen under den kommande perioden innebär att bolagen måste fortsätta fokusera på rimlig och långsiktig avkastning, både vad gäller vid ersätt-

ningsinvesteringar och i nyproduktion. För att finansiera den investeringsnivå som planeras i koncernen de kommande åren krävs att bolagen genererar starka egna resultat. Detta uppnås genom ett starkt kassaflöde i form av ökade intäkter och optimering av drifts- och administrativa kostnader.

Koncernens bolag planerar för drygt 70 projekt över 300 mnkr under den kommande perioden. Flertalet avser bostadsprojekt, cirka 40 stycken, samt nybyggnad och utveckling av skolor, 22 stycken. Inför den kommande perioden måste bolagen, tillsammans med koncernledningen, planera och samråda för att beslutsprocessen förankras hos intressenter och kvaliteten på beslutsunderlagen ska upprätthållas. Samtliga projekt över 300 mnkr ska beslutas av kommunfullmäktige.

Bostadsbolagen räknar med en investeringsvolym som motsvarar närmare 50 procent av koncernens prognostiserade investeringar. Detta innebär en årlig investeringsnivå om 7-8 mdkr. Av bostadsbolagens investeringar ökar andelen nyproduktion under 2019-2020, medan andelen ersättningsinvesteringar sjunker.

SISAB planerar för årliga investeringar om 3,2-3,6 mdkr. Fram till år 2022 kommer SISAB bygga ett femtiotal förskolor och skolor. Dessa investeringar genererar tillkommande yta och ytterligare elevplatser, vilket behövs för att tillmötesgå det efterfrågade behovet i en växande stad.

Stockholms Hamnars investering i utveckling av en ny hamn vid Norvikudden kommer att pågå fram till år 2020. Under perioden 2018-2020 beräknas investeringarna uppgå till 2,4 mdkr.

Stockholm Vatten och Avfalls projekt SFA, Stockholms Framtida Avloppsrening, är det enskilt största projektet av koncernens investeringar. Den totala budgeten för projektet beräknas till närmare 9,2 mdkr inklusive aktiverade räntor under byggtiden. Tidsplanen för projektet har förlängts med sex år med ett planerat färdigställande år 2024. Stockholm Vatten planerar även för andra, större investeringar, bland annat i ledningsnät och vid utbyggnad av exploateringsområden.

Den rekordhöga investeringsnivån är en effekt av kommunfullmäktiges ambitioner om satsningar i nyproduktion och infrastruktur för att möta stadens tillväxt.

Den stora investeringsvolymen medför ett ökat ansvar för bolagen med fokus på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet och prioriteringar i de stora projekten. Det är angeläget med en balans mellan egen finansiering och upplåning så att den finansiella stabiliteten inte äventyras. Det är även angeläget att ersättningsinvesteringar inte ökar på grund av förskjutningar i nyproduktionsprojekt. Omvärldsfaktorer såsom räntekostnadsnivåer och byggkostnadsutveckling innebär finansiella risker som bolagen måste bevaka för att planerade projekt ska kunna genomföras med rimliga avkastningskrav och utan att generera nedskrivningsbehov.

Begränsningar för avdrag för koncerninterna räntor

Riksdagen beslutade i slutet av år 2012 om begränsningar för avdrag för koncerninterna räntor. Skatteverket har efter beslutet kommit ut med skriftliga ställningstaganden där verket tydliggör sina bedömningar av hur begränsningarna ska tolkas.

I boksluten för 2014 och 2015 har räntekostnaderna bedömts vara fullt avdragsgilla för berörda bolag i stadens bolagskoncern. Berörda bolag har yrkat att räntekostnaderna är avdragsgilla i de inkomstdeklarationer som avser inkomståren 2014 och 2015. Skatteverket har i december 2016 fattat ett slutligt omprövningsbeslut för inkomståret 2014. Beslutet innebär att en begränsad del av räntorna avses vara avdragsgilla.

Stockholms stad och bolagskoncernen önskar en rättslig prövning av Skatteverkets omprövningsbeslut för inkomståret 2014. Med anledning av detta överklagades beslutet i början av år 2017.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansierare i ett antal stora statliga infrastrukturprojekt. Under 2017 har avtal tecknats avseende Sverigeförhandlingen, där Stockholms stad förbinder sig att medfinansiera tunnelbana mellan Fridhemsplan och Älvsjö, en förlängning av Roslagsbanan till City samt spårväg Syd med sammanlagt knappt 3 mdkr. Under åren 2017–2021 kommer utbetalningarna till medfinansiering att uppgå till cirka 300–400 mnkr per år. Utbetalningarna avser huvudsakligen utbyggnad av tunnelbanan, men även kvarvarande åtagande för projekten Norra Länken och Citybanan. Totalt har beslutade åtaganden för staden om sammanlagt 10,2 mdkr skuldförts i enlighet med ingångna avtal.

Krav på god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning

Sedan 1992 års kommunallag trädde ikraft har kommuner haft krav på sig att verksamheten ska bedrivas enligt god ekonomisk hushållning. Under år 2000 tillkom balanskravet och under 2013 infördes en möjlighet att använda en resultatutjämningsreserv. Samtliga delar av regelverket ska årligen följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse.

Finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Stockholms stad står de kommande åren inför utmaningar som ökade investeringar och kraftigt ökade behov till följd av befolkningsförändringar. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar för att klara behovet av bland annat vård, skola och omsorg. Därför innehåller budgeten mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Staden har fastställt sex finansiella mål för 2018 som redogörs nedan.

Årets ekonomiska resultat

Årets ekonomiska resultat är det mål som tydligast sammanfattar det ekonomiska läget. Årets resultat kan mätas exklusive jämförelsestörande poster och/eller enligt det kommunala balanskravet. Målet är att stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet för 2018 ska uppgå till 0,1 mnkr.

Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter

Måttet visar hur stor del av löpande nettokostnader som finansieras med skatteintäkter. Om nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkter överstiger 100 procent kan staden tvingas använda det egna kapitalet till den löpande driftverksamheten. Det långsiktiga hållbara målet är att andelen av stadens löpande driftkostnader som finansieras med skatteintäkter inte ska överstiga 100 procent. På kort sikt kan finansieringen vid särskilda satsningar även ske med ändliga resurser, det vill säga stadens positiva finansnetto och utdelning från koncernen. Målet är dock att nettokostnaderna inte ska överstiga skatteintäkterna inklusive finansiellt resultat och utdelning.

Stadens soliditet

Soliditet definieras som det egna kapitalet i relation till tillgångarna. Om soliditeten är hög, har tillgångarna i hög grad finansierats av egna medel och graden av lånefinansiering är låg. Ett mål för soliditeten finns både för staden och för kommunkoncernen. För att få en samlad och komplett bild ska detta mål redovisas inklusive samtliga stadens

pensionsåtaganden. Soliditeten ska varken för staden eller för kommunkoncernen understiga 34,0 procent på lång sikt och 30,0 procent på kort sikt. Soliditeten kan enskilda år understiga 34,0 procent. Under planeringsperioden kan dock soliditeten kortsiktigt komma att minska på grund av stora åtaganden för byggnation av bostäder och infrastruktur.

Samband mellan investeringar och ekonomiskt utrymme

Stadens investeringar medför årliga drift- och kapitalkostnader, som i flera fall överstiger beräknade inkomster/intäkter från investeringarna. Sådana projekt motiveras utifrån andra än ekonomiska skäl och belastar stadens löpande ekonomi. Investeringsvolymen måste anpassas efter stadens finansiella resurser, annars kommer utrymmet för befintlig verksamhet och andra nya angelägna behov att behöva begränsas. Det långsiktiga målet för staden är att kapitalkostnadernas andel av stadens nettodriftkostnader (inklusive kapitalkostnader) inte överstiger 7,0 procent.

Budgetföljsamhet

En god budgetföljsamhet är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten.

Budgetföljsamheten mäts som avvikelse i procent, mellan årets prognoser och utfall, inklusive resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. För nämnderna görs uppföljningen totalt för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Målet för budgetföljsamheten är att den före och efter tekniska justeringar inte får överskrida 100 procent.

Prognossäkerhet

Prognossäkerhet beskriver förmågan att bedöma avvikelser under året och att vidta åtgärder för att hålla given budget. Prognossäkerheten mäts som avvikelse mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Verksamhetsområden där god prognossäkerhet av naturliga skäl är svår att uppnå ska identifieras, och förslag till hantering ska tas fram under 2018.

Målet är att prognossäkerheten i tertiärrapport 2, jämfört med utfallet, ska vara högst +/- 1 procent.

Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

I detta avsnitt beskrivs gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser och en sammanfattning av Stockholms stads system för styrning och uppföljning. Direktiven rör prioriterade områden där det finns ett särskilt stort behov av utvecklade processer och samverkan mellan flera av stadens nämnder och bolagsstyrelser. Direktiv formuleras vidare för områden som ger förutsättningar för en effektiv verksamhet och som är gemensamma för samtliga nämnder och bolagsstyrelser.

Styrning och uppföljning

Stockholms stads budget följer stadens integrerade ledningssystem (ILS) som har beslutats inom stadens program för kvalitetsutveckling. Kommunfullmäktige upprättar *inriktningsmål* för planperioden samt *mål för verksamhetsområdena* med utgångspunkt från den långsiktiga visionen om ett Stockholm för alla. Kommunfullmäktige fastställer även *indikatorer* som ska mäta i vilken mån nämnder och bolagsstyrelser uppfyller kommunfullmäktiges mål. Vidare formuleras *aktiviteter*, som är riktade insatser under en begränsad tidsperiod för att bidra till måluppfyllelsen. Nämnder och bolagsstyrelser ska:

- arbeta i enlighet med ILS och fastställa verksamhetsspecifika och uppföljningsbara mål med utgångspunkt från kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena samt med beaktande av relevanta styrdokument i övrigt
- fastställa nämndens/bolagsstyrelsens årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer och eventuella obligatoriska nämndindikatorer. Nämnder och bolagsstyrelser ska i övrigt utforma de indikatorer som krävs för att kunna följa upp sina verksamhetsspecifika mål samt egna aktiviteter
- säkerställa att de verksamhetsspecifika målen är uppföljningsbara med goda möjligheter att mäta resultatutvecklingen. Analyserna av utfall och prognos i tertiärrapporter och årsredovisning ska vara väl underbyggda och spegla såväl utvecklingen för staden som helhet som för olika områden och grupper av invånare
- utarbeta en internkontrollplan utifrån en väsentlighets- och riskanalys i samband med verksamhetsplaneringen. I riskanalysen ska även åtgärder för att minimera riskerna redovisas
- bistå äldrenämnden i arbetet att säkerställa att ett äldreperspektiv finns med i stadsplanering med utgångspunkt i arbetet inom ramen för WHO:s nätverk för äldrevänliga städer. Arbetet ska syfta till hög livskvalitet, god hälsa och möjlighet för äldre att leva ett självständigt liv så länge som möjligt oavsett funktionsförmåga
- som stadsdelsnämnd integrera målsättningar samt aktiviteter från de lokala utvecklingsprogrammen i verksamhetsplanen. Facknämnder och bolagsstyrelser ska tydligt prioritera deltagande i lokalt utvecklingsarbete i sju särskilt prioriterade stadsdelsnämnder i ytterstaden och precisera sitt bidrag i verksamhetsplanen
- inom koncernen Stockholms Stadshus AB arbeta utifrån framtagna CSR-strategier (Corporate Social Responsibility) för att ytterligare fokusera verksamheten mot ökad social hållbarhet. CSR-strategierna ska konkretiseras genom aktiviteter i bolagens affärsplaner.

Stadens verksamheter ska arbeta systematiskt med verksamhets- och kvalitetsutveckling utifrån kunskapsbaserade arbetssätt och metoder. Utgångspunkten är professionell kunskap som ska samlas systematiskt, kunskap från brukare och invånare

samt kunskap från forskning, bland annat från den sociala hållbarhetskommissionen. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- fortsätta att arbeta med medborgardialoger och medborgarbudget
- tillse att inga stöd i form av ekonomiska bidrag eller lokaler ska ske från staden till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Bidrag ska följas upp noggrant och utvärderas av den bidragsgivande nämnden. I samband med beslut om bidrag ska en plan för uppföljning tydliggöras
- fortlöpande stärka sin förmåga att driva projekt och följa stadens nya styrmodell för verksamhetsprojekt som kompletterar styrmodellen för investeringar. Genom den nya styrmodellen ges förutsättningar för en mer effektiv styrning på effekter och mål samt projektkostnad och framtida driftkostnad
- utveckla sin innovationsförmåga och arbeta systematiskt med att sprida och ta till sig goda exempel på effektiva arbetssätt.

Samverkan för en trygg och säker stad

Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Att stärka den trygghetsskapande kapaciteten är en prioriterad uppgift. Förmågan att motverka och hantera händelser som skapar otrygghet ska vara väl utarbetad. Samverkan med polis och civilsamhälle är centralt. Stadens *Trygghets- och säkerhetsprogram* ska vägleda metod- och strategiarbetet som bedrivs på såväl lokal som central nivå. Staden ska följa upp, skala upp och utveckla effektiva insatser. För att säkerställa en fortsatt förstärkt trygghetsskapande förmåga kommer en trygghetskommission med stadsövergripande ansvar att tillsättas. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska:

- fokusera på och leverera kommunala tjänster av hög kvalitet. En väl fungerande förskola, skola, en god omsorg och att invånare är självförsörjande är grundläggande förutsättningar för ett tryggt samhälle
- vidta riktade åtgärder i den fysiska miljön för att minska antalet brott och öka tryggheten samt säkerställa trygghets- och säkerhetsperspektivet i stadsutvecklingsprocesserna
- kartlägga och initiera investeringar i stadens fysiska miljö inom det egna verksamhetsområdet som bidrar till ökad trygghet. Ekonomiska resurser har avsatts i central medelsreserv och kan sökas i detta syfte
- fortsätta vidareutveckla och förstärka samverkan med polisen i trygghets- och säkerhetsarbetet. Samverkan ska stärkas internt inom stadens egen organisation, med polisens olika organisationsnivåer, samt med andra relevanta externa aktörer
- ha en väl fungerande krisberedskap med återkommande övningar, kontinuerlig beredskap för oönskade händelser samt en nära samverkan kring krishantering - inom stadens organisation och med externa aktörer
- öka stadens kunskap om och förmåga att förebygga våldsbejakande extremism genom att anpassa och utveckla befintlig verksamhet utifrån kunskap och forskning på området samt med en tydlig styrning av insatser utifrån lägesbilder och lokala handlingsplaner
- utveckla och följa upp verkningsfulla förebyggande sociala insatser, inte minst de som riktar sig mot unga i riskmiljöer för att strypa rekryteringen till brottslighet och gängkriminalitet
- öka närvaron på platser som upplevs som otrygga. Utvecklingsarbetet för att göra stadsmiljöerna tryggare ska innefatta jämställdhets- och barnrättsperspektiv

- särskilt prioritera trygghetsskapande insatser i ytterstaden, bland annat utifrån analyser i stadsdelarnas lokala samverkansöverenskommelser med polisen, stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsprogram, samt den sociala hållbarhetskommisionens utvärderingar
- säkerställa en hög informationssäkerhet.

Samverkan för bostadsförsörjning

Ett kraftigt bostadsbyggande är en av stadens mest prioriterade uppgifter och alla nämnder och bolagsstyrelser ska skapa förutsättningar för den höga ambitionen utifrån sina respektive uppdrag och stadens riktlinjer för bostadsförsörjning. Kommunstyrelsen har ett utökat ansvar för ledning och samordning av stadens bostadsbyggande i nära samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser. Målet är att 140 000 bostäder byggs mellan 2010 och 2030 och 40 000 bostäder mellan åren 2014 och 2020. I enlighet med stadens mål om att bygga 140 000 bostäder till 2030 införs ett reviderat delmål på 80 000 bostäder under åren 2014-2025. En god stadsutveckling bidrar till omställningen till ett klimatsmart Stockholm, ökar den sociala hållbarheten och bidrar till ett Stockholms som byggs samman. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa effektiva processer för en hög takt i bostadsbyggandet samt att samhällsservice planeras i tidiga skeden
- prioritera att ett långsiktigt, stabilt och högt årligt tillskott av bostäder tillförs genom att starta och vidareutveckla större stadsutvecklingsprojekt
- planera för en mångfald av boende- och upplåtelseformer och för fler hyresrätter i hela staden. Minst hälften av det som byggs ska vara hyresrätter
- arbeta för att de allmännyttiga bostadsbolagen ska ta ett större ansvar för byggandet och fram till år 2019 nå en nybyggnationstakt på 2 500–3 000 nya hyresbostäder per år
- ha fokus på bostäder för grupper som står långt ifrån bostadsmarknaden. Staden ska arbeta för låga byggkostnader i dessa projekt och säkerställa genomförande av de så kallade Stockholmshusen
- fortsätta att stärka den långsiktiga planeringen för att kunna bygga de anpassade bostäder för äldre som behövs för att möta behovet fram till år 2040. Det behövs både boståndsbedömda boenden och en stor satsning på nyproduktion av seniorboenden som ska byggas av både offentliga och privata aktörer
- intensiviera arbetet för att få fram fler bostäder för grupper som staden har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för, med prioritering på nyanlända. Fler genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper ska tillskapas
- i samband med bostadsexploateringsprojekt ska berörda nämnder pröva om projekten kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning på boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri.

Samverkan för en hållbar stadsutveckling

Staden ska planeras ur ett helhetsperspektiv och det krävs en långsiktig planering avseende utbyggd samhällsservice och infrastruktur. Social, ekonomisk och demokratisk hållbarhet och klimataspekter ska genomsyra all planering inom Stockholms stad med fokus på att skapa en fysiskt och socialt sammanhållen stad, med utgångspunkt från den sociala hållbarhetskommisionens analyser och den demografiska utvecklingen. En växande stad ställer även stora krav på förmågan att prioritera i enlighet med stadens investeringsstrategi och stadens översiktsplan. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- vidareutveckla styrning och uppföljning av större projekt som involverar flera nämnder och bolagsstyrelser. Större projekt ska ledas av styrgrupper med uppgiften att prioritera och leda projekten utifrån ett stadsövergripande perspektiv och väl underbyggda beslutsunderlag
- integrera en modell för socialt värdeskapande i stadsplanerings- och exploateringsprocessen, för att säkerställa att enskilda projekt bidrar till en socialt hållbar stad samt att ett ökat socialt ansvarstagande från privata aktörer stimuleras. Metoder för markanvisningar och planprocess ska väljas för att bidra till social hållbarhet
- särskilt prioritera bland de platser och samband som pekas ut i förslaget till översiktsplan för att skapa en fysiskt och socialt sammanhållen stad
- tillse att beslut om stadsutveckling föregås av barnkonsekvensanalyser och att ett jämställdhetsperspektiv integreras i planeringen. Arbetet med medborgardialoger och medborgarbudget ska utvecklas
- säkerställa samhällsservice och integrera behovet av förskolor, skolor och idrottsplatser i ett tidigt skede i planeringen så att ambitionen att skolan och övrig samhällsservice får en central placering i vårt samhälle. Planering av dessa funktioner i tidigt skede ska också säkerställa att ändamålsenliga lokaliseringar kan erhållas till rimliga kostnader för mottagande nämnd, som också ska lämna tydliga beställningar. Stadsövergripande styrgrupper för skolplanering, äldreboendeplanering, stora projekt med flera ska bidra till kvalitetssäkring av arbetet. Planeringsinriktningarna i SAMS är utgångspunkt för stadens skolutbyggnad. Stadens investeringsstrategi ska vara en bärande del
- tillvarata den arbetsplatspotential som finns i Söderort genom en stadsövergripande styrning av större projekt i enlighet med stadens översiktsplan och investeringsstrategi
- samordning avseende logistik och teknisk infrastruktur i stadsutvecklings- och infrastrukturprojekt ska stärkas mellan berörda nämnder och bolag. Arbetet leds av exploateringsnämnden
- utveckla arbetet med stadens offentliga rum och säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och kommunikation med stockholmarna. Samverkan och helhetssyn kring stadens parker och naturområden ska stärkas inom stadens olika processer för planering, utveckling och förvaltning genom den strategiska samordningsgruppen under ledning av stadsträdgårdsmästaren inom trafiknämnden i linje med *Grönare Stockholm*
- säkerställa en ekonomiskt hållbar stadsutveckling med försäljning av mark samt fokus på kostnadseffektivitet i projekt med god lönsamhet för att möjliggöra en mer jämlik fördelning av resurser inom staden och fler hyresrätter. Projekten ska också välja lösningar ur ett driftekonomiskt perspektiv.

Klimat- och miljöarbete

Stadens klimat- och miljöarbete är grundläggande för en hållbar stadsutveckling i enlighet med stadens miljöprogram 2016-2019 och *Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040*. I klimatstrategin identifieras utmaningar och genomförandeansvar fördelas för att nå målen på kort och lång sikt. Staden behöver möta utmaningarna i samarbete med andra aktörer, framförallt regionalt. Den särskilda satsningen på klimatinvesteringar under mandatperioden ska påskynda stadens insatser för klimatanpassning och minskad klimatpåverkan. Perioden för att ansöka om klimatinvesteringsmedel förlängs med ett år med fokus på projekt som ger största möjliga klimatnytta. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa att målen hållbart resande och miljöeffektiva transporter med minskad biltrafik genomsyrar all stadsutveckling i Stockholms stad, egna och upphandlade transporter samt taxor och avgifter. En klimatsmart utveckling inom

transportsektorn kräver beslut om verkningsfulla, kostnadseffektiva och allsidigt belysta åtgärder för genomgripande omställning mot fossilbränslefrihet

- särskilt prioritera åtgärder som ger effektiv klimatnytta och synergieffekter i form av till exempel lägre driftkostnader, lägre negativ hälsopåverkan och sociala vinster. Arbetet med förslag till projekt som kan finansieras med hjälp av stadens investeringsstöd och det nationella klimatklivet ska intensifieras
- identifiera klimatrelaterade risker. Det är särskilt angeläget att utifrån stadens skyfallsmodell prioritera och åtgärda översvänningsrelaterade risker i befintlig och planerad bebyggelse för att reducera stadens sårbarhet
- bidra till att stadens mål för insamling av matavfall nås. Stadens verksamheter ska ligga i framkant i detta arbete
- minska stadens klimatpåverkan genom ökad andel ekologiska och klimatsmarta livsmedel i stadens verksamheter

Samverkan för mottagande av nyanlända

Det sammantagna integrationsarbetet och mottagandet i staden ska skapa goda förutsättningar för nyanlända att snabbt etablera sig på arbetsmarknad, bostadsmarknad och i samhällslivet. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta mot samma mål och i god samverkan, med både interna och externa aktörer. I arbetet är det angeläget att stärka nyanlända kvinnor och hbtq-personers möjligheter till etablering. En viktig grund för arbetet utgör hållbarhetskommisionens rapporter. Nämnder och bolagsstyrelser ska:

- säkerställa en ändamålsenlig organisation och arbetssätt för nyanländas kommunmottagning och etablering
- vidareutveckla de kommunala etableringsinsatserna med syfte att förbättra arbetssätt och erbjuda ett socialt stöd till nyanlända under etableringstiden
- förstärka samverkan med andra myndigheter samt med föreningar och näringsliv
- genom tät intern samverkan hitta platser för och möjliggöra lämpliga akuta boendelösningar i mottagandet
- verka för att nyanlända ges förutsättningar att snabbt etablera sig i Stockholm genom studier och arbete.

Samverkan för arbetsmarknad och näringsliv

Stadens arbetsmarknadsinsatser ges till personer som uppstår ekonomiskt bistånd och samordnas av Jobbtorg Stockholm. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till stadens mål på arbetsmarknadsområdet med fokus på prioriterade målgrupper. Samverkan inom stadens organisationer samt med näringsliv och andra privata aktörer ska stärkas. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- vidareutveckla möjligheterna till introduktions-, praktik- och lärlingsverksamhet i samråd med kommunstyrelsen, övriga nämnder och bolagsstyrelser
- bidra till ett ökat antal Stockholmsjobb och öka antalet jobb med finansiering genom extratjänster
- ta fram arbetsplatser för Stockholmsjobb där anställningarna ska vara möjliga att kombinera med utbildning, vilket är särskilt prioriterat för unga som saknar gymnasiekompetens
- öka samarbete med det privata näringslivet och andra externa aktörer under samordning av arbetsmarknadsnämnden för att skapa fler möjligheter till praktik eller anställning för målgruppen
- fortsätta satsningen på sommarjobb i samverkan med arbetsmarknadsnämnden för att främja goda och jämlika uppväxtvillkor med särskild uppmärksamhet mot de socioekonomiska förhållandena i stadens stadsdelsnämndsområden.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska samverka med varandra och med Stockholm Business Region AB för att säkerställa ökat företagande, fler arbetsplatser och goda förutsättningar för näringslivet i Stockholm. En styrgrupp för näringslivsfrågor leder stadens strategiska arbete. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- ha en problemlösande och tillmötesgående inställning till företags etablering och utveckling i Stockholm
- utveckla kommunikation och skapa tydliga kontaktvägar för näringslivet, bland annat med utgångspunkt från lokala näringslivsråd
- inom sina ansvarsområden främja nyföretagande och start up-verksamhet med fokus på ytterstaden och att tillhandahålla tillfälliga lokaler för nyföretagarråd-givning.

Samverkan i arbetet med mänskliga rättigheter

Stadens arbete för att stärka de mänskliga rättigheterna, barnrätt och jämställdhet ska fortsatt prioriteras och genomsyra stadens verksamheter. Arbetet är en central del i genomförandet av visionen om ett Stockholm för alla. Rådet för mänskliga rättigheter utgör en viktig resurs.

Hbtq-diplomering har tagits fram för stadens verksamheter och under året ska stadens program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck implementeras. Arbetet med jämställdhetsintegrering och jämställdhetsanalyser ska fortsätta och under året ska programmet för ett jämställt Stockholm implementeras. Arbetet med barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor fortsätter och stadens verksamheter ska förbereda sig för att barnkonventionen kan komma att bli svensk lag. Nämnder och bolagsstyrelser ska implementera programmet om barnets rättigheter och inflytande. Ett liv med frihet från våld är en grundläggande mänsklig rättighet. Programmet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska implementeras och staden ska stärka insatserna mot våld i nära relationer.

Stadens arbete mot rasism med utgångspunkt i ECCAR:s tiopunktsprogram ska fortsätta under året och utvecklas inom alla nämnder och bolagsstyrelser. En viktig del av att vara en stad som lever upp till mänskliga rättigheter är att synliggöra och motverka diskriminering. Arbetet mot diskriminering ska vara systematiskt och arbetet med aktiva åtgärder ska säkerställas på samtliga diskrimineringsgrunder. Även det reviderade programmet för delaktighet för personer med funktionsnedsättning, riktlinjer för nationella minoriteter och strategi för romsk inkludering ska implementeras.

Nämnder och bolagsstyrelser ska:

- fortsätta att använda metoder för att synliggöra och systematiskt följa upp eventuell diskriminering inom stadens verksamheter
- säkerställa att stockholmarna som kommer i kontakt med staden ska behandlas och bemötas likvärdigt och respektfullt oavsett könsidentitet, könsuttryck eller sexuell läggning
- integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamheten, inklusive tjänstutlåtande där det är relevant. För att visa hur stadens fördelning av resurser och utformning av verksamheter kommer stockholmarna till del, ska nämnder och bolagsstyrelser redovisa individbaserad statistik uppdelad efter kön. Statistiken ska, där eventuella skillnader synliggörs, analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv samt leda till att nödvändiga åtgärder vidtas
- använda barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor i arbetet för barns rättigheter

- säkerställa att medarbetare i stadens verksamheter arbetar våldsförebyggande utifrån ett normkritiskt förhållningssätt
- fortsätta arbetet mot rasism i enlighet med ECCAR:s tiopunktsprogram mot rasism och fortsatt kompetenshöjning bland stadens chefer och medarbetare.

Staden som arbetsgivare

För att Stockholm ska kunna erbjuda alla stockholmare bra service behöver staden behålla och attrahera en mångfald av välutbildade och kompetenta medarbetare och chefer i enlighet med stadens personalpolicy. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- erbjuda grundförutsättningar som trygga arbetsvillkor, kompetensutveckling och en god och hälsosam arbetsmiljö, fri från diskriminering
- realisera personalpolicyn på alla arbetsplatser i staden. Nämnder och bolagsstyrelser kan fördjupa och konkretisera policyn i delar som är angelägna för dem.

Kompetensförsörjning och utvecklingsmöjligheter

Kompetensförsörjningen ska säkerställa att staden, över tid, har medarbetare med rätt kompetens, som är engagerade, vill utvecklas och bidra till att verksamheten förbättras och når uppsatta mål. Ökad komplexitet i många arbetsuppgifter, ändrade uppdrag och ökad digitalisering förändrar kompetenskraven. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- ha en långsiktig planering för att behålla, utveckla samt rekrytera medarbetare. I planerna ska ingå aktuella och kommande utbildningsbehov. Stadens gymnasieutbildning och vuxenutbildning har ett strategiskt uppdrag att även bidra till stadens egen kompetensförsörjning
- arbeta med kompetensbaserad rekrytering och säkerställa att stadens chefer har god kunskap om rekryteringsprocessen. Staden ska sträva efter att återspegla stadens befolkning bland medarbetare och chefer
- prioritera långsiktig kompetensförsörjning för yrkesgrupperna inom äldreomsorgen där alltmer omfattande omvårdnadsbehov och digitaliseringen ställer nya krav på kompetens. Det finns fortlöpande behov av att säkerställa att samtliga medarbetare har grundläggande utbildning för arbetet och tillräckliga kunskaper i svenska
- utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska fortsätta arbeta med stadsgemensamma principer och metoder för rekrytering och kompetensutveckling för förskollärare. En handlingsplan ska tas fram för att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare i samråd med kommunstyrelsen
- utbildningsnämnden samordnar att tillsvidareanställda barnskötare i både fristående och kommunala förskolor kan vidareutbilda sig till förskollärare och att tillsvidareanställda barnskötare utan barnskötarutbildning erbjuds en grundutbildning till barnskötare
- förbättra förutsättningar för chefer med fokus på chefer i kvinnodominerade yrken, bland annat genom ledarutbildning och ökad möjlighet att utöva ett närvarande ledarskap.

Lönebildning

En sammanhållen lönebildning är central för en långsiktig kompetensförsörjning och för att undvika löneglidning. Det krävs en långsiktig lönestrategi, för att uppnå tydlighet och stabilitet i lönebildningen och för att undvika kortsiktiga ekonomiska svängningar som går ut över stadens förmåga inom andra områden. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa en tydlig lönepolitik som stödjer förmågan att, i alla stadens delar och verksamheter, behålla, attrahera, rekrytera och utveckla önskvärd kompetens och utgör ett verktyg att nå önskvärda lönestrukturer. Arbetet för att inga osakliga löneskillnader ska förekomma ska vara systematiskt.

Långt och hållbart arbetsliv

Sjukfrånvaron är en utmaning som varken har enkla förklaringar eller lösningar. Orsakerna till den är inte något som staden som arbetsgivare har full rådighet över, samtidigt orsakar den kostnader och ger effekter på kvalitet och kontinuitet i verksamheten. I en väl fungerande arbetsmiljö är både personalrärlighet och sjukfrånvaron på en sund nivå. Orsakerna till hög personalrärlighet eller hög sjukfrånvaro ska vara kända och hanteras såväl kortsiktigt som långsiktigt. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- prioritera stöd till chefer i det systematiska arbetsmiljöarbetet liksom kompetensutveckling för både medarbetare och chefer för att öka kunskapen om organisatorisk och social arbetsmiljö. Ett gott ledarskap är strategiskt för att förebygga arbetsrelaterad ohälsa, och är också betydelsefullt när sjukdom och sjukskrivning beror på andra orsaker
- prioritera stöd till verksamheter med hög sjukfrånvaro och/eller hög personalrärlighet
- redovisa och följa upp åtgärder för att minska sjukfrånvaron.

Arbetsvillkor och anställningsformer

Av stadens tillsvidareanställda medarbetare är 4 090 personer eller 11,6 procent deltidsanställda (11,7 procent av kvinnorna och 11,0 procent av männen). Högst andel deltidsanställda finns i äldreomsorgen, stöd och service till personer med funktionsnedsättning och kultur- och fritidsverksamhet. Andelen deltidsanställda har minskat successivt de senaste åren. Majoriteten av de som har en deltidsanställning är undersköterskor och vårdbiträden i äldreomsorg.

- samtliga nämnder ska ta fram handlingsplaner för att öka takten i att göra heltid till norm vid nyanställning och erbjuda ofrivilligt deltidsarbetande heltid. Vidare ska samtliga nämnder minimera användningen av allmän visstidsanställning och andra former av otrygga anställningar
- kommunstyrelsen ska leda arbetet med heltid som norm, med särskilt fokus på äldreomsorgen. Tillsammans med äldrenämnden ska kommunstyrelsen erbjuda stöd och utbildning till stadsdelsnämnderna i arbetet med trygga anställningar, rimliga arbetsscheman samt kunna erbjuda heltid eller ökad sysselsättningsgrad till dem som önskar det.

Goda förutsättningar för socialt arbete

Stockholms stad har tagit fram en särskild handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare. Alla medarbetare ska ges möjlighet att på arbetsplatserna vara delaktiga i arbetet för en god arbetssituation. Arbetet med handlingsplanen pågår under 2016-2018. Nämnder ska

- socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ska erbjuda nya medarbetare introduktion och stöd till medarbetare med kort erfarenhet i form av handledning och mentorskap för att säkerställa att socialtjänsten kan ge stöd av god kvalitet, hålla en hög rättssäkerhet i myndighetsutövningen och trygga kompetensförsörjningen
- socialnämnden och äldrenämnden ska stödja stadsdelsnämnderna i arbetet samt sprida goda exempel mellan stadsdelsnämnderna. Socialnämnden och äldre-

nämnden ska genomföra introduktionsutbildningar för nyanställda socialsekreterare och biståndshandläggare inom alla verksamhetsområden. Socialnämnden ska fortsätta med det förstärkningsteam som fungerar som en resurs för stadsdelsnämnderna. Socialnämnden och äldrenämnden ska även, tillsammans med kommunstyrelsen, utveckla samarbetet med de universitet och högskolor i regionen som utbildar socionomer i syfte att stärka kopplingen mellan praktik, utbildning och forskning

- utöver arbetet med handlingsplanen ska kommunstyrelsen i samråd med socialnämnden och äldrenämnden ta fram underlag till fördelning av en riktad lönesatsning för socialsekreterare och biståndshandläggare med erfarenhet och spetskompetens

Samverkan för en effektiv verksamhet

En hög grad av effektivitet i stadens verksamheter med fokus på resultat är förutsättningar för att uppnå kommunfullmäktiges mål. Inom stadens verksamheter, och mellan verksamhetsområden i stadsdelsnämnderna, finns en potential för verksamhetsförbättringar och effektiviseringar, bland annat genom nya, smartare tekniska lösningar, förbättrade styr- och arbetsformer, utvecklad inköpsorganisation samt systematiska jämförelser framför allt inom välfärdsområdet och investeringsverksamheten. Kommunfullmäktiges budget för 2018 innehåller därför en generell effektivisering för flertalet av stadens nämnder och verksamhetsområden samt fortsatta krav på utgiftskontroll i stadens investeringsprojekt.

Lokalförsörjning

Stadens samlade fastighetsinnehav är omfattande, och berörda nämnders investeringsplaner innehåller flera större fastighetsutvecklingsprojekt. En stadsövergripande fastighets- och lokalpolicy som tydliggör målbilder, spelregler och ansvarsområden, som en förutsättning för en effektiv lokalhantering i staden, ingår som bilaga till budget. Utgångspunkten är att stadens verksamheter ska bedrivas i ändamålsenliga, moderna och area- och energieffektiva lokaler med hög grad av flexibilitet. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- i första hand hyra lokaler av staden eller stadens egna fastighetsbolag, men även inhyrningar från externa aktörer är nödvändiga. Det ska löpande prövas hur stor del av lokalbehovet som är rimligt att klara via extern inhyrning med inriktning att optimera nyttan för kommunkoncernen i syfte att hålla nere stadens samlade investeringsnivå och långsiktiga driftkostnader
- dra nytta av den stadsgemensamma hyresförhandlingsfunktion som inrättas inom servicenämnden avseende avtal med externa aktörer
- i planering och byggande säkerställa behovet av erforderliga verksamhetslokaler, till exempel förskolor och särskilda boenden, till rimliga villkor genom att i markanvisnings- och exploateringsavtal villkora detta. Stadens bostadsbolag ska bidra i detta arbete
- i stadsbyggnadsprojekt ha som utgångspunkt ett riktvärde om minst 25 förskoleplatser respektive minst 50 grundskoleplatser per 100 nya lägenheter, anpassat efter lokala förhållanden
- vidareutveckla förskoleplaneringen med inriktningen att stadsdelsnämnderna fortsätter att ha huvudansvar för processen. Kommunstyrelsen ska utarbeta gemensamma arbets- och förhållningssätt avseende funktionalitet, kvalitet, hyresvillkor med mera för att säkerställa effektivitet och ett enhetligt agerande gentemot byggaktörer
- i förekommande fall integrera förskoleplaneringen i stadens SAMS-arbete. Detta sker huvudsakligen på objektsnivå vid skolutbyggnadsprojekt och inom ramen för den strukturerade processen för SAMS-arbetet

- för att utjämna effekten av höga hyror för nybyggda förskolor i vissa områden och i samband med nyproduktion så kvarstår bidraget för höga förskolehyror 2018, se bilaga 7
- öka samplanering vid utbyggnaden av skolor och nya idrottshallar. Som alternativ till idrottsundervisning i egna lokaler förutsätts skolan i dessa fall kunna använda en angränsande idrottshall. För stadens del innebär detta att den aktuella skolan långsiktigt måste säkras tillgång till idrottshallen under skoltid genom ett separat hyresavtal mellan utbildningsnämnden och idrottsnämnden till motsvarande idrottsnämndens egna kostnader för lokalen. Avsteg sker därmed från den närhetsprincip som annars gäller vid upplåtelse av idrottshallar under skoltid. Kommunstyrelsen ska på projektnivå besluta om sådant avsteg på initiativ av idrottsnämnden. Det investeringsutrymme som motsvaras av värdet av ett sådant separat hyresavtal för en idrottshall ska kunna tillgodoräknas idrottsnämnden för annan prioritering
- stadsdelsnämnderna ska årligen ta fram ett per region gemensamt förslag till plan för att klara vård- och omsorgsboendebehovet. Arbetet samordnas av äldre- och omsorgsnämnden som bearbetar förslagen från nämnderna och föreslår beslut om åtgärder utifrån en sammanvägd bedömning av behov och framtida trender med mera. Äldreboendeplanen ska därefter godkännas av kommunstyrelsen och är vägledande för nämndernas löpande beslut gällande större förändringar av stadens äldreboendebestånd. Kommunfullmäktige ger i enlighet med planeringen nämnderna uppdrag om igångsättning av konkreta utbyggnadsprojekt vilket tidigare har gjorts avseende ett antal projekt med inriktning färdigställande fram till och med 2026. För två av dessa projekt, ett boende i Skärholmen respektive ett ospecificerat boende i Skarpnäck, med angivet färdigställande till 2024 respektive 2025, har förutsättningarna ändrats, varför uppdragen till Skärholmens och Skarpnäcks stadsdelsnämnd återtas
- stimulansbidraget för ny-, om- och tillbyggnad av vård- och omsorgsboenden för äldre kvarstår även 2018. Medel för ändamålet reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*
- de stimulansbidrag som tidigare kunnat sökas för utbyggnad av bostäder för personer med funktionsnedsättning finns kvar även 2018. Medel reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*
- stadsdelsnämnderna/regionerna ska årligen ta fram en plan för att klara behovet av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL. Arbetet samordnas av socialnämnden som bearbetar redovisningen utifrån ett stadsövergripande perspektiv. En samlad plan ska därefter godkännas av kommunstyrelsen och den är vägledande för nämnderna gällande stadens utbyggnad av dessa bostäder
- staden ska säkerställa erforderliga verksamhetslokaler genom att i markanvisnings- och exploateringsavtal villkora detta. I samband med detaljplanearbete ska alternativa ändamål begränsas
- fastighetsnämnden har fortsatt uppdrag att köpa bostadsrätter för nämndernas behov. Vid köp av bostadsrätter för pedagogiska ändamål är inriktningen att detta ska ske utifrån en i förväg bestämd kostnadsberäkningsmodell.

För att öka utbyggnaden av nya gruppboendestäder LSS och få fler privata aktörer att gå med i LOV så justeras den del av det stimulansbidrag för utbyggnad av bostäder för personer med funktionsnedsättning som gäller så kallade mer- eller särproduktionskostnader som tidigare kunnat sökas av nämnderna med 1,8 mnkr per ny gruppboendestad. I stället för att utgå som ett engångsbelopp i samband med färdigställandet så fördelas bidraget från och med 2018 som ett ”hyresbidrag för merkostnader för nya gruppboendestäder LSS” och utgår utöver den grund- och nivåersättning som kommunfullmäktige årligen fastställer.

Bidraget utgår med 250 kronor per dygn under högst tre år per ny plats som bereds en stockholmare, en person som staden har myndighetsansvar för eller person som fått förhandsbesked om gruppbostad enligt LSS i Stockholm. En förutsättning för bidraget är att den berörda gruppbostad är ny samt att den ingår i LOV. Även privata aktörer/huvudmän kan ansöka om bidraget. Tidigare beslut, före 2018, om beviljade bidrag till nämnderna för ändamålet återtas till förmån för det nya bidraget. Stadsdirektören utfärdar tillämpningsanvisningar gällande avgränsningar, definitioner och övergångsregler för bidraget.

Övriga specifika lokalfrågor (revidering av Ramavtal för särskilda boendeformer med mera och Förslag till gemensamma principer och anpassning för hyressättning av Stockholms stads förskolor hos stadens bostadsbolag) för beslut i samband med budget framgår av bilaga 15.

Upphandling och inköp

Kommunkoncernen gör årligen inköp av varor och tjänster för cirka 32 mdkr. Som offentlig aktör är det viktigt att använda offentlig upphandling och inköp som ett medel för att driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning i enlighet med *Stockholms stads program för upphandling och inköp*. Arbetet förutsätter en hög grad av samverkan och kommunstyrelsen har en samordnande och stödjande roll. Servicenämnden har ett övergripande ansvar för att tillhandahålla konsultativt stöd vid användning av arbetsrättsliga villkor i upphandlingar. Vidare har arbetsmarknadsnämnden ett särskilt ansvar i att erbjuda stöd vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- implementera programmet för upphandling och inköp samt tillhörande tillämpningsanvisningar
- säkerställa att inköpsverksamheten ständigt utvecklas och att kompetensen i upphandlings- och inköpsfrågor kontinuerligt stärks i den egna organisationen
- prioritera medverkan i pågående utvecklingsprojekt inom projektet *Verksamhetsnära inköp* och *VINST (Verktyg för inköp i Stockholms stad)*
- underlätta för idéburna organisationer och sociala företag att delta i upphandlingar
- samverka med andra upphandlande myndigheter för att hitta gemensamma strategier i syfte att tydligt utöka andelen upphandlingar med krav på socialt ansvar och arbetsvillkor i nivå med kollektivavtal
- nyttja servicenämnden och arbetsmarknadsnämndens tjänster i den utsträckning det bedöms nödvändigt för att få en enhetlig tillämpning av villkor för socialt ansvar och krav på arbetsvillkor i nivå med kollektivavtal i upphandlingar i staden.

Strategiska digitaliseringsfrågor

Digitalisering innebär en kombination av nya arbetssätt och förändrade beteenden som möjliggörs av ny digital teknik. Under 2017 antogs *Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad* och under perioden väntas kommunfullmäktige besluta om ett sammanhållet program för digitalisering. Digitaliseringen ska drivas av verksamheterna och bidra till ökad livskvalitet för stockholmare, goda arbetsvillkor för medarbetarna och det bästa klimatet för företagandet. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- arbeta för att ledare och medarbetare i staden följer utvecklingen och tar till sig digitaliseringens möjligheter
- säkerställa att det, i enlighet med stadens styrande dokument på området, finns ett effektivt och ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete, med åtgärder som består av processer, teknik och medarbetare som tillsammans utgör en kedja av

skydd för stadens informationstillgångar. Stadens system behöver därmed vara tillräckligt moderna och uppdaterade för att möta nya hot. Uppföljning och internkontroll för att upptäcka och rätta till brister utgör en viktig komponent i säkerhetsarbetet. Det är angeläget med en hög riskmedvetenhet bland stadens medarbetare

- genomföra nödvändiga anpassningar för att möta kraven i den nya dataskyddsförordning som träder i kraft under perioden
- delta i innovationsarenan ”Digital Demo Stockholm” som staden driver i samarbete med Stockholms läns landsting, KTH, Ericsson, Vattenfall, ABB, Skanska och Scania. Under 2017 har ett antal pilot- och forskningsprojekt med koppling till den smarta staden initierats och kommer under 2018 att demonstreras, i samarbete med stockholmare, företag och akademi. Digital Demo Stockholms parter har enats om att driva ett antal projekt där innovativa lösningar utvecklas av näringslivet och akademien i samråd med projektägande nämnd eller bolagsstyrelse
- delta i den digitala testbädden Urban ICT Arena som har etablerats i Kista Science City genom att där utveckla och/eller testa teknik eller tjänster
- säkerställa att medarbetare har tillräcklig digital kompetens för att lösa sina uppgifter och bidra till att verksamheten utvecklas
- avsätta resurser för att effektivt ta emot den nya leveransen av stadens gemensamma it-service, vilket omfattar datorer, surfplattor, smarta telefoner, skärmar och skrivare samt serverdrift och it-support. Kommunstyrelsen leder detta arbete
- i tillämpliga fall delta i och bidra till nationella och regionala samverkansinitiativ och myndighetssamarbeten i digitaliseringsfrågor. Denna samverkan ska vara öppen och inbjudande, och omfatta andra myndigheter, näringsliv, akademi och invånare. Samverkan kan exempelvis ske genom deltagande i samarbeten kring strategier, nationella eller regionala standarder, nomenklaturer, genom informationsdelning eller genom publicering av kostnadsfri delad och öppen data
- kommunstyrelsen ansvarar för drift, förvaltning och utveckling av det koncern-gemensamma ekonomisystemet för stadens nämnder och bolagsstyrelser. Huvudprincip för integrationer mellan stadens it-system är att kostnaderna för att skapa, underhålla och förvalta finansieras av verksamhetssystemet hos nämnder och bolagsstyrelser.

Internationalisering och internationellt arbete

Stockholm har under de senaste decennierna utvecklats till en internationell storstad. Stadens möjlighet till verksamhetsutveckling förbättras av en internationell utblick där vi lär av de bästa exemplen runt om i världen. Internationellt samarbete och utbyte med andra städer skapar ökade möjligheter för att använda stadens resurser så effektivt som möjligt och öka graden av extern finansiering. Stockholms stad har de senaste åren intensifierat sin internationella verksamhet inom strategiskt viktiga områden, bland annat genom en ny internationell strategi och i en ny EU-policy.

Utöver att stärka stadens internationella samarbeten och relationer är ett viktigt steg i internationaliseringsarbetet att relevant information om stadens verksamhet finns tillgänglig på engelska eller andra relevanta språk. Det gäller även information i det offentliga rummet, så som skyltar och övrig information. Detta görs i syfte att underlätta för icke-svensktalande boende och besökare i staden, samt till möjligheten för personer utifrån att ta del av relevant information om stadens verksamhet. Nämnder och bolagsstyrelser ska

- utgå från *Internationell strategi för Stockholms stad* i sitt internationella arbete. Strategin ska användas när nämnder och bolagsstyrelser själva tar initiativ till internationellt engagemang samt när staden prioriterar bland inkommande förfrågningar om internationellt engagemang, inklusive förfrågningar om internationella besök till stadens ledning och verksamheter
- ta initiativ till att tillsammans med andra städer driva det urbana perspektivet i relevanta europeiska och internationella processer och sammanhang
- strategiskt bevaka och tillvarata de möjligheter som erbjuds att delta i samverkansprojekt som finansieras av EU:s fonder och program
- utgå från stadens *EU-policy* för ett proaktivt arbete med att påverka EU-lagar och beslut som inverkar på staden samt för att kunna säkerställa kvalitet och kostnadseffektivitet. Detta arbete bedrivs bland annat genom storstadsorganisationen EUROCITIES och Stockholmsregionens Europaförening
- utveckla det internationella perspektivet i sin kommunikation för att kunna kommunicera med fler än bara svensktalande invånare.

Skattesats

För år 2018 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,90 per skattekrona.

För år 2018 föreslås en utdebitering av begravningsavgiften med 7,5 öre per skattekrona.

Stockholm den 11 oktober 2017

Karin Wanngård

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Förslaget till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser** godkänns.

Resultatbudget

Mnkr	Budget 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Verksamhetens intäkter	7 683,6	8 159,3	8 407,0	8 637,0
Verksamhetens kostnader (-)	-47 429,8	-49 662,4	-49 680,8	-49 785,6
Avskrivningar (-)	-1 119,4	-1 291,5	-1 406,8	-1 575,4
Central medelsreserv (-)				
Oförutsedda behov	-755,3	-764,3	-764,3	-764,3
Prestationsreserv	-954,1	-737,4	-1 072,3	-1 552,9
Anslagsfinansierad del av pensioner/arbetsgivaravgifter m.m.	-909,2	-1 144,4	-1 370,6	-1 353,6
Verksamhetens nettokostnader	-43 484,2	-45 440,7	-45 887,8	-46 394,8
<i>Relativförändring</i>		4,5%	1,0%	1,1%
Skatter	45 421,4	47 682,5	49 399,1	51 128,1
Begravningsavgift	190,3	199,8	207,0	214,2
Inkomstutjämning	-3 237,7	-3 726,5	-3 860,6	-3 996,2
Kostnadsutjämning	-384,6	-498,2	-518,9	-524,1
Regleringspost	-173,2	-173,5	-263,6	-358,0
Generellt statsbidrag	446,8	294,3	0,0	0,0
Införandebidrag	76,6	0,0	0,0	0,0
Fastighetsavgift	1 121,6	1 189,2	1 189,2	1 189,2
LSS-utjämning	-1 210,3	-1 257,4	-1 270,1	-1 283,0
Finansiellt resultat (exkl. utdelning)	46,0	51,6	-30,6	64,8
Utdelning Stockholms Stadshus AB	1 200,0	1 700,0	1 200,0	600,0
Disposition/avsättning begravningsfond	-12,6	-21,0	-39,1	-46,5
Summa finansiering	43 484,3	45 440,8	46 012,5	46 988,5
<i>Relativförändring</i>		4,5%	1,3%	2,1%
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,1	124,7	593,7

Investeringsplan

Mnkr	Budget 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Investeringsutgifter	-7 438,3	-8 223,7	-8 350,8	-7 322,7
Investeringsinkomster	427,0	720,0	1 000,0	950,0
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	- 550,0	- 600,0	- 500,0	- 400,0
Nettoinvesteringar (-)	-7 561,3	-8 103,7	-7 850,8	-6 772,7
Finansiering investeringsplan				
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	124,7	593,7
Avskrivningar	1 119,4	1 291,5	1 406,8	1 575,4
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	200,0	200,0
Upplåningsbehov	6 241,8	6 612,1	6 119,3	4 403,6
Summa finansiering investeringsplan	7 561,3	8 103,7	7 850,8	6 772,7
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0

Förslag till budget och ägardirektiv 2018 och inriktning 2019-2020 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagets uppgifter och inriktning

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för merparten av Stockholms stads aktiebolag. Bolaget är moderbolag i en koncern som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner, samt två intressebolag. Bolaget ansvarar för styrning och uppföljning av dotterbolagens verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och direktiv. I kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag.

Koncernstyrelsen ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar bolag inom bostadsförsörjning, skolor, infrastruktur såsom vattenreningsverk, fjärrvärme och ledningssystem, fiberkanalisation, parkeringsanläggningar, hamnverksamhet samt även kultur och besöksnäring genom teater- och kulturverksamhet, arenor och mässfastigheter.

Koncernen ska under perioden prioritera investeringar som är nödvändiga för en snabbt växande stad. Takten i bostadsbyggandet ska öka och fokus ligga på hyresrätter med rimliga hyror. De allmännyttiga bostadsbolagen ska 2019 ligga på en nivå om 2 500-3 000 bostäder per år och därefter minska. Vidare ska koncernen se till att nödvändiga investeringar genomförs. Stockholms Stadshus AB har genom sina dotterbolag en viktig roll i arbetet med att möta bostadsbehovet för grupper, där kommunen har ett särskilt ansvar. Bland annat är behovet av akutboenden en viktig fråga.

Staden ska ha en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla fastighetsbestånden långsiktigt för att nå en bättre struktur när det gäller standard, geografiskt läge och åldersfördelning. Stockholms Stadshus AB ska vidare bidra till en översyn av stadens fastighetsbestånd. Detta kan aktualisera försäljningar av fastigheter av mindre strategisk vikt, vid exempelvis bytesaffärer. Bolagen ska också vara öppna för förvärv av projekt- och hyresfastigheter i syfte att öka antalet hyresrätter i bostadsbolagen och säkra försörjning av skolor.

Bolagen ska bidra till att uppnå målen i *Stockholms stads miljöprogram 2016–2019* och i *Strategi för fossilbränslefrött Stockholm 2040*.

Stockholms Stadshus AB ska kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt fokus på projekt med långsiktiga effekter för stadens tillväxt och ekonomi, däribland utvecklingen av Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA), större hamninvesteringar och stadsutvecklingsprojekt som Söderstaden och Norra Djurgårdsstaden.

Bolagen inom koncernen har med samordning från Stockholms Stadshus AB tagit fram CSR (Corporate Social Responsibility) strategier för att fokusera sitt sociala samhällsansvar. Strategierna betonar flera aspekter ur ett socialt hållbarhetsperspektiv och bolagen kommer under perioden arbeta vidare utifrån dessa. Inom ramen för detta arbete ska

koncernen se över hur stöd från bolag till föreningsliv och civilsamhälle kan utformas på ett jämställt sätt.

Under perioden ska berörda bolag utveckla hållbarhetsredovisningar enligt ny lagstiftning. Områden som miljö, sociala frågor, personal och mänskliga rättigheter ska behandlas i denna uppföljning. Stockholms Stadshus AB följer upp och samordnar dotterbolagens enskilda arbete med hållbarhetsrapporterna.

Att öppna fler vägar till arbete för personer som står långt från arbetsmarknaden är en prioriterad fråga i Stockholms stad. Stockholms Stadshus AB ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden fortsätta arbetet med att ta fram modeller och goda exempel för hur bolagens arbetsmarknadsinsatser kan stärkas under perioden. Det handlar om Stockholmsjobben, men också att fler ungdomar får feriejobb under sommarperioden.

Under år 2017 kommer både det nya ekonomisystemet Agresso och koncernredovisningssystemet Odra att vara implementerat för samtliga bolag. Ett viktigt utvecklingsarbete under perioden kommer därefter att bedrivas genom att Stockholms Stadshus AB tillsammans med stadsledningskontoret och dotterbolagen förenklar och effektiviserar ekonomiprocesser och arbetssätt på alla nivåer inom kommunkoncernen. Stadens bolag ska i samråd med servicenämnden skapa förutsättningar för att öka bolagens engagemang i tjänster som beställs från servicenämnden.

Koncernstyrelsen ska vid behov besluta om en extra stämma under hösten 2018 då den slutliga koncernutdelningen fastställs.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- delta i kommunstyrelsens arbete för att nå målet om 40 000 nya bostäder till 2020 genom att följa arbetet med en genomförandeplan för hur de kommunala bostadsbolagen under perioden ska nå upp i en byggtakt på 2 500-3 000 bostäder per år. Detta ska samordnas med berörda nämnder och bolagsstyrelser
- leda bolagskoncernen och aktivt delta i samordningen i tidiga skeden med berörda nämnder så att strategiska stadsutvecklingsprojekt sker på ett effektivt och synkroniserat sätt med fokus på hög kvalitet samt minskade drift- och investeringskostnader
- i samarbete med kommunstyrelsen och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser ta fram en handlingsplan för att bidra till att säkerställa boenden för särskilt prioriterade grupper
- tillsammans med bostadsbolagen och bostadsförmedlingen säkerställa ett ökat antal skyddade boenden för personer som utsätts för våld i nära relationer
- bidra till stadens arbete med etablering av nyanlända på bostads- och arbetsmarknad
- tillsammans med dotterbolagen samverka med stadsdelsnämnderna kring lokala utvecklingsprogram
- delta i det långsiktiga arbetet med företagsetableringar och nyföretagande

Ett klimatsmart Stockholm

- svara för koncernens övergripande arbete med att skapa ett fossilbränslefritt Stockholm 2040
- leda och följa upp arbetet med en ökad energieffektivisering och återvinning inom koncernens fastighetsbolag
- i samarbete med Stockholms Hamn AB och kommunstyrelsen driva avvecklingen av oljeverksamheterna vid Loudden
- med hjälp av framtaget underlag från AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad trygga Stockholms framtida fjärrvärme med utgångspunkt att de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtan ska minska successivt, med ambitionen att vara avvecklade senast år 2022
- säkerställa att dotterbolagen löpande ser över möjligheten att investera i solceller
- i samarbete med kommunstyrelsen utreda de juridiska och ekonomiska förutsättningarna för att bilda ett särskilt bolag för produktion och handel med solceller inom Stockholms stad

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- ansvara för bevakning och samordning av ägarintresset i de bolag där staden är delägare
- tillsammans med dotterbolagen och i samråd med arbetsmarknadsnämnden bidra till att uppfylla stadens mål när det gäller att erbjuda sommarjobb samt visstidsanställningar riktade till långtidsarbetslösa
- styra finansiella resurser på ett för ägaren och koncernen optimalt sätt
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning inom stadens fastighetsbolag för att skapa utrymme för investeringar
- fortlöpande pröva möjligheterna att tillsammans med fastighetsbolagen överföra fastigheter mellan bolag som ur ett nyttjandeperspektiv bör utvecklas för annat ändamål, exempelvis till bostäder
- i samarbete med Stockholm Business Region AB och Stockholm Hamn AB bidra till att Stockholm utvecklas som besöksdestination
- särskilt följa dotterbolagens ekonomi avseende bostadsbyggande och upprustning
- följa att bostadsbolagen långsiktigt ska uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer för att säkerställa en långsiktigt sund ekonomi
- i samråd med kommunstyrelsen och Micasa Fastigheter i Stockholm AB revidera nuvarande ramavtal med staden utifrån förändrade förutsättningar att gälla senast från och med 2019
- i samråd med servicenämnden skapa förutsättningar för att öka bolagens engagemang i tjänster som servicenämnden tillhandahåller
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

Demokratiskt hållbart Stockholm

- pröva möjligheten att tillämpa sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar i enlighet med Stockholms stads program för upphandling och inköp
- följa upp dotterbolagens arbete med personal, mänskliga rättigheter och antikorrruption.

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar				
Obligatorisk nämndindikator				
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal påbörjade bostäder	7 000 st	7 000 st	7 000 st
	Antal förmedlade försöks- och tränings- samt Bostad först-lägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	500 st	500 st	500 st
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	90 000	93 000	93 000
	Köpt energi (GWh)	1 785 GWh	1 735 GWh	1 690 GWh
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m2 BOA och LOA)	148 kWh/m2	144 kWh/m2	140 kWh/m2
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 750 MWh	3 150 MWh	3 650 MWh
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	Mängden hushållsavfall per person	470 kg/pers	468 kg/pers	466 kg/pers
	Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd	40 %	50 %	60 %
	Andel farligt avfall i hushållsavfall	0,15 %	0,10 %	0,05 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Antal av 15 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	14	15	15
	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekraV	100 %	100 %	100 %
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	80 %	100 %	100 %
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m ³ luft	95 %	100 %	100 %
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuksäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	95 %	100 %	100 %
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2018	Fastställs 2018	Fastställs 2018
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	70	70	71
	Antal nystartade företag	23 750 st	24 000 st	24 100 st
	Lönesumma (dagbefolkning) i privat sektor, Stockholms stad	4,0 %	4,0 %	4,0 %
	Företagens nöjdhet med bemötandet	77 %	78 %	79 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal företag som staden har lotsat	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
	Nystartade företag som får hjälp av staden	Tas fram av styrelsen	Tas fram av styrelsen	Tas fram av styrelsen

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 000 st	1 050 st	1 1000 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

23. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Koncernen Stockholms Stadshus AB** godkänns.

Bostadsbolagen

Gemensamt för de tre bolagen

Mål

De kommunala bostadsbolagens huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning. I sitt bestånd ska bolagen äga bostäder som kan efterfrågas av alla stockholmare. Bolagen utgör en stor del av stadens och stockholmarnas samlade förmögenhet och måste därför skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt som kommer alla stockholmare till del. Bolagen har också en viktig uppgift att fylla avseende positiv stads- och centrumutveckling i framför allt de stadsdelar där de äger stora bestånd. Detta ska ske både genom ett socialt ansvarstagande i enlighet med ägarens direktiv samt genom fysiska åtgärder. Miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiv ska tillämpas i nyproduktion, vid upprustning av befintligt bestånd och i löpande förvaltning. Bolagen ska aktivt arbeta mot segregation.

För att uppnå kommunfullmäktiges mål med nyproduktion krävs att bostadsbolagen har tillräckligt stora projektportföljer. Det är av yttersta vikt att bolagen fokuserar på nyproduktion medan ersättningsinvesteringar däremot ska minskas, både andelsmässigt och i absoluta tal.

Bolagen ska utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål

Ett Stockholm som håller samman

- under perioden nå en nybyggnationstakt på 2 500-3 000 bostäder per år
- leda och utveckla projektet Stockholmshuset
- utveckla metoder för innovativa lösningar för billigare byggande och tillfälliga bostäder
- bygga yteffektiva lägenheter med en varierad fördelning av lägenhetsstorlekar och vid förtätning beakta behovet av att komplettera den befintliga bebyggelsens lägenhetsstruktur
- tillsammans med övriga aktörer på bostadsmarknaden bidra till en transparent, rättvis och systematiserad hyressättning i Stockholms stad
- aktivt verka för fler hyresbostäder som unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- tillhandahålla bostäder till prioriterade grupper där staden har ett åtagande i lag, beslut i kommunfullmäktige eller genom särskild överenskommelse samt aktivt bidra och samverka i stadens arbete med att skapa fler boenden för nyanlända, ensamkommande flyktingbarn med flera
- bidra till stadens mål om att förmedla minst 500 nya försöks- och träningslägenheter per år
- i samarbete med socialnämnden och Bostadsförmedlingen i Stockholm AB sammanställa och tillgodose behoven av insatsen Bostad Först. Ambitionen är att det, inom ramen för stadens förmedlade Försöks- och träningslägenheter, sker en kontinuerlig ökning av antalet lägenheter som förmedlas till Bostad Först utifrån verksamhetens kapacitet och behov
- garantera hyresgästerna information och inflytande i samband med renoveringsarbete och erbjuda hyresgästerna möjlighet att påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning
- göra socioekonomiska konsekvensanalyser vid större upprustningsinvesteringar

R IX

Bo-bolagen:2

- stärka och skapa trygga ytterstadsområden där bolagen är närvarande genom utveckling av centrum, socialt ansvarstagande, bättre utnyttjande av befintliga lokaler samt nyproduktion av bostäder
- inte avyttra sitt bestånd genom ombildning eller försäljning
- uppmuntra rörlighet inom det egna beståndet genom information och positiva incitament
- verka för en feministisk stadsplanering i områden där bolagen har en stark närvaro
- ta fram utvecklingsplaner för centrumanläggningarna i ytterstaden utifrån deras olika förutsättningar i samarbete med övriga berörda bolagsstyrelser och nämnder samt privata aktörer
- inventera möjligheten att omvandla befintliga byggnader till grupp- och servicebostäder, samt underlätta byggandet av bostäder för personer med funktionsnedsättning i samråd med berörda nämnder
- genomföra enklare åtgärder för att öka tillgängligheten och underlätta för äldre och personer med funktionsnedsättning att bo kvar hemma längre
- fortsätta tillgänglighetsanpassningen av fastigheterna
- fortsätta det förebyggande arbetet för att minimera antalet avhysningar
- erbjuda möjlighet till så kallade kompiskontrakt för både äldre och ungdomar samt utreda förutsättningarna för att göra kompiskontrakt för äldre till fasta kontrakt
- verka för att stärka sin ställning i stadsdelar där andelen allmännyttiga bostäder är låg
- tillhandahålla temporära bostäder i den omfattning som staden kräver för att klara sitt bostadsförsörjningsansvar
- använda sysselsättningsfrämjande krav som verktyg för att skapa arbetstillfällen för arbetslösa och hyresgäster i bolagets områden
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och socialnämnden utveckla arbetet mot oriktiga hyresförhållanden
- i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utveckla samverkan mot våldbejakande extremism
- i samarbete med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB och i samråd med äldre- och stadsbyggnadsnämnden ta fram och implementera en strategi för att öka de äldres tillgång till bostadsbeståndet med fokus på ökad tillgänglighet och effektiv bostadsanpassning
- återställa bostadsanpassningar för personer med funktionsnedsättning efter renoveringar
- ta ett stort ansvar för det bostadsbehov som uppkommer för personer som utsätts för våld i nära relationer
- arbeta för att öka medarbetarnas och de boendes kunskap och kännedom om våld i nära relationer
- utifrån sina förutsättningar medverka till genomförande av Levande Stockholm
- i samarbete med idrottsnämnden inventera lokaler i allmännyttan för att finna lokaler lämpliga för mindre utrymmeskrävande idrotter

Ett klimatsmart Stockholm

- aktivt arbeta för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 med särskilt fokus på energieffektivisering, förnybar energiproduktion och klimatsmarta bostäder
- implementera modell för livscykelanalys vid nyproduktion
- arbeta för att nå stadens mål om matavfallsinsamling
- planera för säkra cykelparkeringar i befintliga och nya fastigheter
- vid behov använda parkeringsköp i områden där det finns en överkapacitet på parkeringar i nyproduktion

- planera för laddplatser till elbilar i anslutning till parkering i befintliga och nya fastigheter
- uppmuntra och arbeta för att möta boendes önskan om nära stadsodling
- uppmuntra och ge möjlighet för inrättandet av pryl-, lådcykel- och bilpooler
- kartlägga behovet av klimatanpassningsåtgärder i det befintliga beståndet

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- långsiktigt uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer för att säkerställa en långsiktigt sund ekonomi
- låta resultatet stanna i bolagen för att möjliggöra en hög investeringstakt med bibehållen finansiell stabilitet
- samordna förvaltnings- och utvecklingsinsatser avseende teknisk infrastruktur för fiberinstallationer i syfte att långsiktigt säkerställa standard och kvalitet
- delta i det långsiktiga arbetet med företagsetableringar och nyföretagande
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- stärka lokal närvaro och delta i lokala utvecklingsprogram tillsammans med andra kommunala aktörer i områden där bolagen har större bestånd
- säkerställa att fler ungdomar får feriejobb under sommaren
- aktivt jobba med områdesutveckling och nya former för hyresgästernas deltagande
- öppna upp lokalbeståndet för föreningslivet i bostadsområdena

Uppdrag

Den omfattande bostadsbristen utgör en begränsning för både staden och stockholmarna. Under mandatperioden ska takten i bostadsbyggandet därför öka till en nybyggnadstakt om 2 500-3 000 nya bostäder och byggandet av energieffektiva hyresrätter med rimliga hyror särskilt prioriteras. Genom att fokusera på yteffektivitet i nyproduktionen skapas möjlighet till fler bostäder på samma yta. Stadens bostadsbolag ska särskilt intensifiera byggandet av hyresbostäder som unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga. I syfte att få ner hyreskostnaderna ska bolagen samtidigt verka för sänkta bygg- och produktionskostnader. Byggkompetensen hos bolagen ökar genom att samordningen mellan stadens bostadsbolag utvecklas. Bolagen ska eftersträva att nyproduktion och upprustning uppnår en hög arkitektonisk kvalitet, samtidigt som hyresgästerna ska ges inflytande över grad av standardhöjning i samband med upprustning och energieffektiviseringar. Bolagen bör också bygga klimatanpassat.

För att uppnå nyproduktionsmålet ska de allmännyttiga bostadsbolagen genomföra projektet Stockholmshuset, ett konceptbyggande av bostadshus som uppfyller stadens högt ställda krav på energianvändning och tillgänglighet. Samtidigt stödjer den stora volymen i upphandlingen byggbranschens utveckling mot mer effektiv och industrialiserad produktion. Stockholmshuset kommer att kännetecknas av god arkitektur med tidstyppisk byggnadsutformning. Huset kommer att bilda en ny årsring i Stockholms stadslandskap och anpassas till omkringliggande områden, topografi och kvarter. Bostadsbolagen ska aktivt medverka till att utveckla ytterstaden och säkerhetsställa en god tillgång till mötesplatser, utemiljöer, kultur och offentlig samt kommersiell service i alla delar av staden.

R IX Bo-bolagen:4

Bostadsbolagen upphandlar varor och tjänster för stora summor varje år. Genom att även involvera bolagens leverantörer bland annat genom sociala krav och klausuler i upphandlingar kan ytterligare möjligheter till arbetstillfällen skapas och där arbetslösa och hyresgäster i bolagens områden är särskilt prioriterade att nå.

Bostadsbolagen ska möjliggöra olika former av delningsekonomiska initiativ i sina bostadsområden. Genom att låta hyresgäster dela på exempelvis sällanköpsvaror, lådcyklar och bilar bidrar bolagen tillsammans med de boende till en mer hållbar resursanvändning.

Bostadsbolagens val av metoder för upprustning, nyproduktion och energiförsörjning har en betydande inverkan på stadens mål om att nå en fossilbränslefri stad 2040. Det är särskilt angeläget att inslaget av solel i bostadsbolagens energiförsörjning ökar, vilket kan ske i samband med upprustning samt i nyproduktion. Genom att ta fram en gemensam strategi för att på sikt nå fossilbränslefrihet ska uppföljning av måluppfyllelsen göras enkel. Då en betydande del av energiåtgången för en bostadsfastighet sker under produktion finns anledning för bostadsbolagen att öppna upp för alternativa materialval och tillverkningsprocesser. Exempelvis kan göras försök på nyproduktion i trä.

En trygg och rättvis bostadsmarknad bygger på riktiga hyresförhållanden. När efterfrågan på bostäder är så stor som idag är det extra viktigt att lägenheter kommer ut på marknaden på rätt sätt. Såväl hyresgäster som hyresvärdar har ett ansvar att bidra till en väl fungerande bostadsmarknad. Bostadsbolagen ska under perioden fortsätta arbetet med att skapa trygghet, bland annat genom att minimera oriktiga hyresförhållanden.

Bostadsbolagen har en mycket viktig roll i att skapa förutsättningar för att minska hemlösheten i staden. Försöks- och träningslägenheter och genomgångsbostäder är nödvändiga verktyg för att människor ska kunna gå från en osäker till trygg boendesituation. Bolagen ska också bistå i stadens åtagande att bereda boende för nyanlända, bland annat genom att tillhandahålla temporära bostäder. Med anledning av att staden på sikt bedöms få ett större behov av genomgångsbostäder ska bostadsbolagen i ökad utsträckning bidra till byggandet av lägenheter i permanenta hus till SHIS. Stockholmshem kvarstår som huvudsansvariga för detta men under den kommande perioden ska även Familjebostäder bidra till att öka antalet SHIS-lägenheter.

AB Svenska Bostäder som ankarbyggger och AB Stockholmshem ska tillsammans med berörda nämnder bidra till att utveckla Fokus Skärholmen till profilprojekt för socialt hållbar stadsutveckling. Detta förutsätter ett nära samarbete inom staden. Ett särskilt fokus i projektet är att sträva efter nya arbetssätt, innovativa lösningar och förstärkt samverkan mellan berörda nämnder och bostadsbolag i syfte att identifiera synergier och gemensamma åtaganden.

Lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag klargör kommunernas rätt att driva allmännyttiga bostadsbolag. Lagen anger att detta ska ske under former som inte snedvrider konkurrensen. Staden som ägare kan därför inte finansiera eventuella underskott i bolagen med skattemedel. Vidare ska bolagen bedrivas med ett allmännyttigt syfte och enligt affärsmässiga principer, vilket innebär att dessa ska åläggas normala avkastningskrav som är jämförbara med motsvarande långsiktiga aktörer på marknaden. Avkastningskraven ska ställas på bolagsnivå, och bostadsbolagen ska långsiktig uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer. En rimlig avkastning är grunden för ett minskat lånebehov och därmed möjligheten till en långsiktigt sund ekonomi i bolagen i en period med ett omfattande investeringsbehov i fler bostäder.

AB Svenska Bostäder

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Dotterbolaget AB Stadsholmen äger och förvaltar fastigheter av stort kulturhistoriskt värde. Bolaget ska därför förena kulturarvet med ett socialt ansvarstagande och med en långsiktig affärsmässighet beräknad på företagsnivå.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- bygga hyresbostäder med hyror som även unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- fortsätta arbetet med att skapa Snabba hus, mobila hyresrätter med korta förmedlingstider riktade till unga och studenter
- aktivt arbeta för att bygga fler studentbostäder med rimlig hyra
- upprätthålla boendekvaliteten och de kulturhistoriska värdena i AB Stadsholmens bestånd

Ägardirektiv för kommunfullmäktiges inriktningsmål *Ett klimatsmart Stockholm*, *Ett ekonomiskt hållbart Stockholm* och *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* finns under de gemensamma ägardirektiven för de tre bostadsbolagen.

AB Svenska Bostäder	2017	2018	2019	2020
Underliggande resultatkrav, mnkr	385	355	300	300
Stadsutveckling Järva, mnkr	-175	-75	0	0
Resultat efter finansnetto, mnkr	210	280	300	300
Investeringar, mnkr	2 530	2 440	2 190	2 375

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar				
Obligatorisk nämndindikator				
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen

R IX
Bo-bolagen:6

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal påbörjade bostäder	7 000 st	7 000 st	7 000 st
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 785 GWh	1 735 GWh	1 690 GWh
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m2 BOA och LOA)	148 kWh/m2	144 kWh/m2	140 kWh/m2
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 750 MWh	3 150 MWh	3 650 MWh
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	80 %	100 %	100 %
	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekraV	100 %	100 %	100 %
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	95 %	100 %	100 %
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuktsäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	95 %	100 %	100 %
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2018	Fastställs 2018	Fastställs 2018

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1000 st	1050 st	1100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

AB Familjebostäder

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- bygga hyresbostäder med hyror som även unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar
- aktivt verka för byggandet av fler kollektivhus och andra alternativa boendeformer
- delta aktivt i arbete med Fokus Rågsved
- ta ett stort ansvar för utvecklingen av Fagersjö och involvera de boende i en fördjupad demokratisk process tillsammans med stadsdelen

Ägardirektiv för kommunfullmäktiges inriktningsmål *Ett klimatsmart Stockholm, Ett ekonomiskt hållbart Stockholm* och *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* finns under de gemensamma ägardirektiven för de tre bostadsbolagen.

AB Familjebostäder	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	305	295	280	300
Investeringar, mnkr	2 206	2251	2 757	2 853

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar				
Obligatorisk nämndindikator				
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal påbörjade bostäder	7 000 st	7 000 st	7 000 st
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 785 GWh	1 735 GWh	1 690 GWh
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m2 BOA och LOA)	148 kWh/m2	144 kWh/m2	140 kWh/m2
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 750 MWh	3 150 MWh	3 650 MWh
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	80 %	100 %	100 %
	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekraV	100 %	100 %	100 %
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	95 %	100 %	100 %
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuksäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	95 %	100 %	100 %
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2018	Fastställs 2018	Fastställs 2018
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	800 st	900 st	1000 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st

R IX
Bo-bolagen:10

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandaindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

AB Stockholmshem

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Inom ramen för det allmännyttiga uppdraget ska bolaget bistå SHIS Bostäder (tidigare Stiftelsen Hotellhem) i dess verksamhet och i byggandet av bostäder. SHIS är Stockholms stads bostadssociala resurs med uppdraget att tillhandahålla bostäder för stockholmare, som av olika sociala och/eller ekonomiska skäl inte kan få en egen lägenhet på den ordinarie bostadsmarknaden.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- bygga hyresbostäder med hyror som även unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar, vilket bland annat innebär byggande av modulbostäder
- årligen skapa minst 100 permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper
- planera för en omlokalisering av bolagets huvudkontor till Skärholmen
- i samarbete med Kulturhuset Stadsteatern utveckla kulturhusverksamheten i Skärholmen
- delta aktivt i arbetet med Fokus Skärholmen

Ägardirektiv för kommunfullmäktiges inriktningsmål *Ett klimatsmart Stockholm*, *Ett ekonomiskt hållbart Stockholm* och *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* finns under de gemensamma ägardirektiven för de tre bostadsbolagen.

AB Stockholmshem	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	370	350	340	330
Investeringar, mnkr	1 963	2 294	2 112	2 431

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar				
Obligatorisk nämndindikator				
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen

R IX
Bo-bolagen:12

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal påbörjade bostäder	7 000 st	7 000 st	7 000 st
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 785 GWh	1 735 GWh	1 690 GWh
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m2 BOA och LOA)	148 kWh/m2	144 kWh/m2	140 kWh/m2
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 750 MWh	3 150 MWh	3 650 MWh
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	80 %	100 %	100 %
	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekraV	100 %	100 %	100 %
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	95 %	100 %	100 %
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuktsäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	95 %	100 %	100 %
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2018	Fastställs 2018	Fastställs 2018

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1000 st	1050 st	1100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

24. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Bostadsbolagen: AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem** godkänns.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Micasa Fastigheter i Stockholm AB ansvarar för att tillhandahålla välskötta, trygga och tillgängliga bostäder med rimliga hyror till stadens äldre och personer med funktionsnedsättning, samt till av staden prioriterade grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Bolaget äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, seniorbostäder, LSS-boenden samt temporära studentbostäder och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Hyresgästerna ska ges möjlighet till aktivt inflytande över sitt eget boende i likhet med stadens övriga bostadsbolag. Utemiljöerna ska inspirera och underlätta utevistelse för de boende. Bolaget är en del av stadens och stockholmarnas samlade förmögenhet och måste därför skötas på ett allmännyttigt och affärsmissigt sätt som kommer stockholmarna till del.

Staden ska erbjuda olika boendeformer som kan anpassas efter individuella behov. Det är angeläget att bolaget har en ledande roll i stadens äldreboendeplanering och försörjning. För att lyckas långsiktigt behöver bolaget ta fram en fastighetsutvecklingsplan för flexibla boendelösningar som klarar efterfrågeförändringar över tid. Bolaget ska ha kompetens inom nyproduktion, utifrån behovet av utbyggnad av vård- och omsorgsboende som framgår i Boendeplan 2018 med utblick mot 2040 samt behov av andra boendeformer för äldre. Ett ramprogram ska tas fram med principer för nya vård- och omsorgsboenden. En plan för nybyggnad av seniorboenden år 2018-2040 som anger en planeringsinriktning för det fortsatta arbetet tas fram under året.

I november 2016 tog kommunfullmäktige beslut om Äldreboendeutredningens delrapport och vilka boendeformer för äldre som ska finnas i staden. En fördjupad utredning har kommit fram till att *seniorboende* ska vara den enhetliga benämningen för alla icke biståndsbedömda boenden inom Micasa Fastigheter AB och ersätter bolagets nuvarande trygghets- och seniorboenden. Boendeformen är till för personer från 65 år som är folkbokförda i staden och söker trygghet och gemenskap i ett tillgängligt boende, men inte har stora hälso- och sjukvårdsbehov. Boendet söks hos bostadsförmedlingen. Särskilda förmedlingskriterier säkrar att lediga lägenheter förmedlas i första hand till äldre över 85 år samt de mellan 65 och 85 år som bor otillgängligt eller känner ensamhet och oro. Servicenivån höjs på seniorboendet genom att stadsdelsnämnderna ansvarar för att skapa aktivitetscenter vid så många seniorboenden som möjligt, utifrån lokala förutsättningar. Centren ska bidra till social gemenskap och vara en social mötesplats för äldre.

Behovet av profilboende för äldre med missbruksproblematik eller med psykisk funktionsnedsättning samt för äldre hemlösa med eller utan missbruksproblematik ska tillgodoses. Även behovet av korttidsboende och intressentboende med olika typer av språklig och/eller kulturell inriktning bör tillgodoses, liksom behovet av hbtq-boende.

Staden har brist på bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning och arbetet för att få fram fler bostäder ska intensifieras. Samarbetet med socialnämnden och SHIS fortsätter. Micasa Fastigheter bistår i dagsläget bland annat socialnämnden och SHIS med lokaler/bostäder för nyanlända. För att kortsiktigt och akut möta behovet hyr bolaget ut lokaler och bostäder som temporärt är tomställda och som kan iordningställas med kort varsel.

Bolaget ska eftersträva area- och kostnadseffektiva lösningar i ny-, om- och tillbyggnation och verka för att bibehålla hyreskostnaderna genom att vara återhållsam med standardhöjningar vid upprustning, i syfte att kunna tillhandahålla bostäder som målgruppen har råd att efterfråga. Bolagets verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte

att synliggöra effekten av beslut och resursfördelning beroende på kön. Trygghetsfrågorna i bolagets boenden har fortsatt hög prioritet.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- skapa fler bostäder med fokus på trygghet och tillgänglighet för äldre, som målgruppen har råd att efterfråga, genom nyproduktion eller i bolagets befintliga fastigheter
- aktivt bidra till att uppfylla stadens bostadsmål för personer över 85 år
- delta i stadens arbete med att göra en översyn av organisationen för att ytterligare stärka och snabba på utbyggnaden av särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning
- aktivt bidra och samverka i stadens arbete med att skapa fler boenden för prioriterade grupper, såsom nyanlända ensamkommande flyktingbarn med flera
- aktivt arbeta för en hög kvalitet i löpande drift och underhåll liksom i felanmälan och övrig service gentemot hyresgästerna
- aktivt verka för ökad tillgång till möteslokaler med rimliga avgifter för stadens pensionärs- och anhörigorganisationer
- delta i den regionala och den samlade planeringen för olika boenden inom bolagets målgrupp
- samverka med berörda nämnder för att på kort och lång sikt säkerställa behovet av äldreboendeplatser inom staden
- prioritera brandpreventivt arbete
- bidra till äldrenämndens och socialnämndens arbete att, utifrån en behovsanalys, stärka kapaciteten att tillgodose behovet av stadigvarande boendeplatser för äldre personer i drogmisbruk och/eller beroende som lever i hemlöshet

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi
- arbeta för att nå stadens mål om matavfallsinsamling

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- medverka till att sänka stadens totala kostnader för lokaler och finna kostnadseffektiva lokallösningar
- i samråd med kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB revidera nuvarande ramavtal med staden utifrån förändrade förutsättningar att gälla senast från och med 2019
- genomföra försäljningar som stärker bolagets soliditet
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

Micasa Fastigheter i Stockholm AB	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	67	100	102	117
Investeringar, mnkr	400	400	425	425

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 785 GWh	1 735 GWh	1 690 GWh
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m2 BOA och LOA)	148 kWh/m2	144 kWh/m2	140 kWh/m2
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 750 MWh	3 150 MWh	3 650 MWh
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekrav	100 %	100 %	100 %
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförbara system	80 %	100 %	100 %
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	95 %	100 %	100 %
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuktsäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	95 %	100 %	100 %
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2018	Fastställs 2018	Fastställs 2018
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1000 st	1050 st	1100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st

R VIII
Micasa:4

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

25. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Micasa Fastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att svara för reguljär bostadsförmedling, evakuering och förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, förmedling av lägenheter till stadens bostadsbolags internköer samt förmedling av kategoribostäder såsom student- och seniorboenden. Bolaget ska medverka till en effektiv bostadsförmedling som stöd till etablering av nationella och internationella organisationer och företag i Stockholms stad. Bolaget ska vara ett aktivt verktyg i den sociala bostadspolitiken, bland annat genom att integrera förmedlingen med stadens bostadspolitiska ambitioner att minska segregation. Bolaget ska bidra till nollvisionen för hemlöshet inom fem år. Andelen bifall för ansökningar till bostadsförmedlingens förtursverksamhet har sjunkit under de senaste åren. Detta gäller särskilt ansökningar där orsaken är relationsvåld. Det är angeläget att vända den utvecklingen för att kunna möta behovet av trygghet i gruppen som drabbas av relationsvåld.

Idag utgör Stockholmsregionen i hög grad en gemensam bostads- och arbetsmarknad. Storstadsregionens infrastruktur skapar förutsättningar att bo i en kommun och arbeta i en annan. Det ligger därför i stadens intresse att den som står i Stockholms bostadskö också har möjlighet att hitta en bostad utanför stadens gränser. Bostadsförmedlingen i Stockholm AB är öppen för alla och redan idag står sökande från hela länet i kö. I de fall det finns intresse från fastighetsägare i kringliggande kommuner ska bostadsförmedlingen därför kunna förmedla bostäder i kommuner i Stockholms omnejd. Bolaget ska med sin verksamhet trygga en väl fungerande regional marknadsplats för hyresrätter. För att få tillgång till flera försöks- och träningslägenheter behöver staden se över möjligheten att skapa ”en väg in” och underlätta för privata fastighetsägare att lämna lägenheter till staden.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid, det vill säga till den kund som har längst kötid och uppfyller fastighetsägarens krav
- vidareutveckla service och tjänster mot kunderna i bostadskön
- fortsätta utveckla service och tjänster mot fastighetsägare för ett fortsatt inflöde av lägenheter
- informera om Stockholm som bostadsort, bostadsmarknaden i regionen, planerad och pågående nyproduktion samt stadens projekt inom ytterstadsarbetet
- fortsätta arbetet med att samordna och utveckla branschsamarbetet Stockholm Bygger och Stockholmsrummet i Kulturhuset
- bidra i arbetet med att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- aktivt marknadsföra möjligheten att lämna in studentlägenheter för privata fastighetsägare/förvaltare
- tillhandahålla riktad information till äldre om bostadskön och olika boendeformer
- bidra i arbetet med att effektivt förmedla minst 500 försöks- och träningslägenheter samt Bostad Först-lägenheter per år
- fortsätta det reguljära utvecklingsarbetet för att öka antalet försöks- och träningslägenheter

R IX SSBF AB:2

- i samarbete med socialnämnden utreda förvaltningsrutiner och användning av stadens försöks- och träningslägenheter med syfte att underlätta för privata fastighetsägare att lämna lägenheter till staden. Uppdraget ska ske i samråd med stadsdelsnämnderna
- genom sin verksamhet bidra till och underlätta ett ökat bostadsbyggande, till exempel genom insatser vid evakuering.
- i samarbete med de kommunala bostadsbolagen och i samråd med äldre- och stadsbyggnadsnämnden ta fram och implementera en strategi för att öka de äldres tillgång till bostadsbeståndet med fokus på ökad tillgänglighet och effektiv bostadsanpassning
- i samarbete med Micasa behovspröva utifrån framtagna kriterier för lägenhetsfördelning av seniorbostäder
- i samarbete med socialnämnden och bostadsbolagen sammanställa och tillgodose behoven av insatsen Bostad Först. Ambitionen är att det, inom ramen för stadens förmedlade Försöks- och träningslägenheter, sker en kontinuerlig ökning av antalet lägenheter som förmedlas till Bostad Först utifrån verksamhetens kapacitet och behov
- i samarbete med socialnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens bostadsbolag utveckla samverkan kring oriktiga hyresförhållanden, bland annat genom riktade kunskapshöjande insatser kring problematiken

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- fortsätta medverka till att stadens mål om ett ökat bostadsbyggande uppfylls som stöd till ett livskraftigt näringsliv
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- fortsätta samverkan med rådet för mänskliga rättigheter för att stärka arbetet mot diskriminering och motverka en etniskt- och könssegregerad bostadsförmedling
- stärka samarbetet med socialnämnden i syfte att möta det bostadsbehov som uppkommer för personer som utsätts för våld i nära relationer.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	0	2	2	0
Investeringar, mnkr	0	1	0	0

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal förmedlade försöks- och tränings- samt Bostad först-lägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	500 st	500 st	500 st
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1000 st	1050 st	1100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

26. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Bostadsförmedlingen i Stockholm AB** godkänns.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, flexibla och kostnadseffektiva lokaler för stadens förskole- och skolverksamhet. Staden växer och antalet elever ökar kraftigt. Under den kommande perioden planeras därför för nyproduktion av ett stort antal nya skolor och förskolor. Det är angeläget att SISAB har en ledande roll i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av trygga skolor och förskolor och särskilt tar ansvar för att söka lämpliga lokaler och markanvisningar för stadens kommande behov.

Stockholms långsiktiga utmaningar inom skollokalsområdet kräver gemensamma lösningar. SISAB har ansvar för att bidra till en strategi för ökad inhyrning från externa aktörer, bland annat genom erfarenhetsutbyte med andra fastighetsägare som hyr ut lokaler till förskolor och skolor. Bolaget ska utöka samarbetet med externa aktörer, då både nyproduktion och fastighetsutveckling kan ske av andra aktörer.

Behovet av verksamhetsanpassningar och modernisering av bland annat installationer ökar. Arbetet med lednings- och kvalitetsutveckling inom bolaget ska även fortsättningsvis prioriteras. Stockholms skolor ska ha god tillgänglighet, både vad gäller undervisning och den fysiska skolmiljön. Tillgängliga lokaler är inte bara bra för alla, det är helt avgörande för elever med funktionsnedsättning. Arbetet med att anpassa skolor med bristande tillgänglighet ska fortsätta.

De fastigheter som SISAB bygger för stadens verksamheter ska byggas flexibelt så att de kan anpassas efter förändrade behov eller olika typer av verksamhet, givet att kostnaden för detta kan motiveras.

Inomhusmiljön i skolor och förskolor är avgörande för elevernas fysiska hälsa och lärande. Problem med dålig luft måste därför minskas genom fortsatt förebyggande arbete och åtgärder. Hygienrummens utformning är särskilt viktig för elevernas trygghet och hela och rena skoltoaletter är av stor betydelse. Klotter och skadegörelse måste saneras och åtgärdas snabbt. SISAB ska fortsätta sitt arbete för bättre akustik och tystare ljudmiljö i skolmatsalar, klassrum och andra skollokaler. SISAB ska även verka för en giftfri miljö i sina fastigheter, där en viktig del är minskad användning av kemikalier.

Det är angeläget att förskolor och skolor har tillgång till tillagningskök. SISAB ska därför utreda möjligheterna att tillföra detta i samband med renoveringar och att nya förskole- och skollokaler byggs.

SISAB ska fortsätta delta i idrottsnämndens och utbildningsnämndens uppdrag och genomföra åtgärder för att tillgängliggöra skolidrottshallar och andra idrottsytor efter skoltid. Även andra typer av skollokaler ska tillgängliggöras i högre grad än idag för civilsamhället, bland annat för läxläsning efter skoltid.

För att tillvarata lektytor på skolgårdar på bästa sätt ska SISAB fortsätta att delta i utbildningsnämndens arbete för att Stockholms skolgårdar bättre kan rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek. I den fortsatta utvecklingen av Stockholms skol- och förskolegårdar kan lekvärdesfaktorer tas med som en utgångspunkt. Bolaget ska också pröva möjligheterna att nyttja skolgårdar så effektivt som möjligt för optimal användning.

SISAB kan genom förvärv bistå utbildningsnämnden i dess arbete med att skapa forum för samverkan mellan Stockholms stads skolor, akademien och andra organisationer som bidrar till barn och ungdomars lärande och kreativitet.

På lämpliga tomter kan SISAB pröva att kombinera förskolor integrerade på bottenvåningarna i nya flerbostadshus. Därmed kan även stadens mål om fler bostäder på ett fördelaktigt sätt kombineras med fortsatt förskoleutbyggnad.

Bolaget har i uppdrag att ansvara för paviljongetableringar för att säkra behovet av elevplatser.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- aktivt söka efter möjligheter till förvärv av fastigheter eller lokaler som kan omvandlas till förskole- och skollokaler
- delta i arbetet för att utveckla Skärholmen i samarbete med AB Stockholms hem och Stockholms Stadsteater AB
- utveckla och upprusta stadens skolgårdar och utemiljöer där det bedöms nödvändigt utifrån utbildningsnämndens och stadsdelsnämndernas prioriteringar och beställningar
- samarbeta med utbildningsnämnden och kulturnämnden för att inventera stadens samtliga skolor i syfte att tillgängliggöra skollokaler för föreningsliv och civilsamhälle i stadens bopningssystem
- i samarbete med idrottsnämnden och utbildningsnämnden verka för att idrottshallar i största möjliga mån ska planeras vid skolor samt tillgängliggöra samtliga nybyggda fullstora skolidrottshallar för idrottslivet via idrottsnämndens bokningssystem
- i samarbete med utbildningsnämnden tillgängliggöra minst fem stycken skolidrottslokaler
- aktivt leta efter platser där gymnasiekluster och campus kan utvecklas så att gymnasieskolor samlas på attraktiva platser tillsammans med annan samhällsservice
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden fortsätta att utreda dimensionering och anpassning av lämpliga lokaler för ett sammanhållet vuxencampus i innerstaden

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnybar energi i befintligt bestånd och vid nyproduktion
- verka för en giftfri skolmiljö i samarbete med Kemikaliecentrum
- arbeta aktivt för att tillgodose en god inomhus- och utomhusmiljö avseende ljud, ljus och luftkvalitet
- arbeta för att nå stadens mål för hantering av matavfall
- se över möjligheterna att installera solenergi eller plantera grönska på skolbyggnaders tak och fasader
- vid nybyggnation ska projektering ske utifrån krav på att certifiera förskolor med motsvarande Miljöbyggnad, lägst med nivå silver
- utreda möjligheten att bygga i trä

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- verka för lägre byggkostnader vid nyproduktion och ombyggnation av pedagogiska lokaler

- delta i arbetet med en strategi för ökad extern medverkan i skol- och förskoleutbyggnad
- arbeta med en aktiv fastighetsutveckling, vilket kan innebära såväl förvärv som försäljning av fastigheter
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

SISAB	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	0	0	0	0
Investeringar, mnkr	2 300	3 200	3 600	3 600

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	90 000	93 000	93 000
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 785 GWh	1 735 GWh	1 690 GWh
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 750 MWh	3 150 MWh	3 650 MWh
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekra	100 %	100 %	100 %
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	80 %	100 %	100
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m ³ luft	95 %	100 %	100 %
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuksäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	95 %	100 %	100 %
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2018	Fastställs 2018	Fastställs 2018

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1000 st	1050 st	1100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikatorer				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

27. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Skolfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska med fortsatt tydlig miljöprofil säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet med så liten miljöpåverkan som möjligt. Bolaget ska arbeta aktivt för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshanteringen utan att miljöbelastningen ökar.

Bolaget ska medverka till en effektiv och hållbar avfallshantering och återvinning i staden för att uppnå målet om resurseffektiva kretslopp.

Stockholm ska ha en hållbar mark- och vattenanvändning. Ett led i detta arbete är att samverka med olika forskningsinstitut, exempelvis Kungliga Tekniska Högskolan (KTH). Stockholm Vatten och Avfall AB och miljö- och hälsoskyddsnämnden har därför i uppdrag att bidra med kunskap om utmaningar och förutsättningar för urban vattenhantering till KTH:s vattencentrum för innovation och forskning.

Bolaget har en viktig roll för att genomföra åtgärder som syftar till att god vattenstatus kan uppnås samt upprätthållas i Stockholms sjöar och vattendrag enligt Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus. I detta innefattas bland annat rening av dagvatten, sjörestaureringar, återskapande av öppna vattendrag, åstadkomma mindre våtmarksanläggningar eller motsvarande. Arbetet med lokala åtgärdsprogram för Stockholms vattenförekomster fortsätter, i vilket Stockholm Vatten och Avfall AB har en viktig roll. Åtgärder för de sju första vattenförekomsterna ska påbörjas i takt med att de lokala åtgärdsprogrammen färdigställs. Åtgärder ska knytas till nytänkande och innovation, bland annat genom försök med innovationsupphandling.

Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden under 2018 genomföra flödesproportionell övervakning av främst fosfor och metaller i dagvatten för att kunna verifiera och säkerställa belastningsberäkningar.

Bolaget ska långsiktigt minska sin klimatpåverkan och sitt energibehov. Klimatförändringarna innebär nya risker i Stockholm, särskilt utifrån stadens vattennära läge. Bolaget ska arbeta förebyggande med att förhindra översvämningar i byggnader vid häftiga skyfall. Bolaget ska bistå kommunstyrelsens arbete med att ta fram förslag och genomföra åtgärder för att möta ett förändrat klimat. Bolaget ansvarar för att vidareutveckla och tillämpa stadens skyfallsmodell, som utgör ett viktigt underlag för att identifiera stadens sårbarheter i ett klimat i förändring. Större bräddpunkter ska åtgärdas.

Bolaget har också en viktig expertroll i genomförandet av stadens dagvattenstrategi. Bolaget ska arbeta för innovativa och multifunktionella lösningar för dagvattenhantering. Stockholm Vatten och Avfall AB, exploateringsnämnden, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden ska utgå från riktlinjerna och åtgärdsområdet vid planering och projektering av dagvattenhantering vid nybyggnad och större ombyggnationer. Stockholm Vatten och Avfall AB ska tillsammans med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna reda ut utestående ansvarsfrågor inom stadens dagvattenhantering och vattenanläggningar.

Bolaget ska värna om befintliga kunder och partners i regionen och även sträva efter nya samarbeten då bolaget har en god kapacitet och förmåga att tillhandahålla VA-

tjänster även utanför kommungränsen. Bolaget ska också vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL och andra aktörer för att främja framkomligheten.

En förutsättning för stadens tillväxt är en fungerande avloppsrening som kan möta framtidens krav. Stockholm Vatten och Avfall AB kommer att arbeta med projektet Stockholms framtida avloppsrening, som ska ge Stockholm ett av världens modernaste reningsverk i Henriksdal och kommer att vara bolagskoncernens enskilt största projekt. Bolaget ska se till att slutgiltig rening säkerställer att läkemedelsrester minimeras i det renade avloppsvattnet.

Avgifterna för allmänna vattentjänster ska sättas på en nivå som motsvarar och säkerställer en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten, det vill säga för säker dricksvatten- och avloppshantering och ökat underhåll av VA-nätet.

Stockholm Vatten och Avfall AB har i uppdrag att samla in, transportera, återvinna och bortskafta avfall samt bidra till en effektivare avfallshantering och öka tillgången på biogas i regionen. Fokus ska ligga på att följa EU:s avfallshierarki med att minimera avfall, därefter återanvända, återvinna och utvinna energi i fallande ordning. Som en del i det pågående biokolsprojektet utvecklas former för ökad service för omhändertagande av stockholmarnas trädgårdsavfall. Bolaget ska förbättra möjligheterna för mobil upphämtning av avfall för att optimera transporter och gynna ett minskat bilberoende. Stockholm Vatten och Avfall AB ska verka för att målen i färdplanen för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 uppnås.

System för insamling av matavfall i hela staden ska utvecklas tillsammans med bland annat bostadsbolagen, både för hushåll och för verksamheter. Stockholm Vatten och Avfall AB ska ta fram en handlingsplan för att säkerställa att stadens mål för matavfallsinsamling uppnås. Stockholm Vatten och Avfall ska göra en riktad satsning för ökad matavfallsinsamling i utvalda stadsdelar i syfte att nå stadens mål om matavfallsinsamling.

Stockholm Vatten och Avfall AB ska tillsammans med trafiknämnden ta fram en strategi för att genom innovationer och en god stadsmiljö öka återvinningen och minska nedskräpningen, särskilt fokus ska läggas på plast.

Stockholm Vatten ska tillsammans med miljö och hälsoskyddsnämnden utreda förutsättningar för hur miljö- och VA-information och besökslokaler i framtiden ska utvecklas.

Bolaget ska bistå med mobila dricksvattenfontäner vid evenemang i staden.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- delta i planeringen för ett växande Stockholm i nya stadsdelar utifrån behov av teknisk infrastruktur
- arbeta med att utveckla kommunikation, service och tillgänglighet gentemot brukare och kund

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta för att minska stadens sårbarhet på kort och lång sikt i ett klimat i förändring

- arbeta för ökad informationsspridning med syftet att alla stockholmare ska förstå och delta i stadens arbete för en bättre miljö inom vatten och avfall
- långsiktigt minska klimatpåverkan genom att effektivisera energikrävande processer och minska utsläpp av klimatgaser från verksamheten
- utreda möjligheten att minska sitt energiberoende med hjälp av lokalt producerad el
- installera minst en solenergianläggning
- delta i arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för rent vatten för att uppnå god ekologisk och kemisk status
- tillsammans med andra myndigheter utveckla och intensiviera arbetet så att stadens mål om lokalt omhändertagande av dagvatten uppnås enligt dagvattenstrategin
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, trafiknämnden och Stockholms stads Parkerings AB utveckla pilotprojekt med hållbara dagvattenlösningar
- i samarbete med trafiknämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna klargöra ansvarsfrågan för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar samt gränsdragningar
- i samarbete med trafiknämnden ta fram förslag på åtgärder för skyfallsombyggnad av kommunägd mark
- i samarbete med trafiknämnden ta fram en strategi för att genom innovationer och en god stadsmiljö öka återvinningen och minska nedskräpningen, särskilt fokus ska läggas på plast
- genomföra utvecklingen av Stockholms framtida avloppsrening
- följa och stimulera utvecklingen av miljöanpassade och kostnadseffektiva åtgärder inom avfallsområdet
- ansvara för övergripande samt riktad information och rådgivning i avfallsfrågor för att öka återvinningsgraden och uppmuntra återbruk
- bistå i arbetet med att upprätta förslag till renhållningsordning och avfallsplan samt att upprätta förslag till källsorteringsfrämjande taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall
- ta fram en handlingsplan för att säkerställa att stadens mål för matavfallsinsamling uppnås
- uppföra, utveckla och äga infrastrukturen för en optisk sorteringsanläggning för matavfallsinsamling
- verka för ökad biogasproduktion
- utvärdera och eventuellt skala upp pilotanläggningen för biokol
- säkerställa markanvändningen för stadens återvinningscentraler samt undersöka möjligheterna att öppna ytterligare stadsnära sådana
- utöka tider och upptagningsområden för mobila återvinningscentraler
- informera om möjligheterna till återbruk och återvinning vid de mobila återvinningscentralerna
- se över förutsättningar för sopsugsanläggningarnas huvudmannaskap
- ansvara för driften av GlashusEtt som center för information om stadens miljö- och klimatarbete
- ta fram en plan för GlashusEtt och hur miljö- och VA-information ska utvecklas för framtiden.
- öka möjligheterna till textilinsamling i staden

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- öka utvecklingen av VA-ledningsnätet i takt med övrig stadsutveckling
- återinföra det förebyggande underhållet av bolagets anläggningar och ledningsnät
- utreda möjligheten att sälja spillvärmen från bolagets anläggningar
- delta i stadens digitaliseringsarbete och i samverkansavtalet med KTH

- utreda möjligheter för samordning av beslutsordningen för VA- och Avfallstaxor
- ta fram en plan för energieffektivisering av bolagets verksamhet
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

Stockholm Vatten och Avfall AB	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	37	133	57	14
Investeringar, mnkr	2 759	3 152	3 359	2 895

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 785 GWh	1 735 GWh	1 690 GWh
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 750 MWh	3 150 MWh	3 650 MWh
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	Mängden hushållsavfall per person	470 kg/pers	468 kg/pers	466 kg/pers
	Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd	40 %	50 %	60 %
	Andel farligt avfall i hushållsavfall	0,15 %	0,10 %	0,05 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Antal av 15 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	14	15	15
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	80 %	100 %	100 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1000 st	1050 st	1100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

28. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Stockholm Vatten och Avfall AB** godkänns.

Stockholms Hamn AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling och hållbara tillväxt. Hamnen och sjöfarten är också en viktig del av Stockholms identitet som stad vid Östersjön och Mälaren, belägen på öar, och med en stadsbild av skepp och fartyg i citynära lägen. Stockholms hamnar utgör ett viktigt gods- och logistiknav för Mälarenregionen. Stockholms Hamn AB har också en viktig roll när det gäller passagerar- och kryssningstrafiken i Östersjön. Verksamheten ska stimulera och vara ett föredöme för ett miljövänligt transportarbete.

Stockholms Hamn AB:s utveckling ska medverka till att regionens behov av effektiv hamnkapacitet kan tillgodoses i ett långt perspektiv. Det ska ske i lämpliga former av samverkan med andra hamnar och intressenter. Infrastruktur, verksamhet och organisation ska utvecklas i takt med EU:s utvidgning och den snabba utvecklingen i Östersjöregionen samt transportmarknadens krav. Samtidigt ska det bygga på sunda ekonomiska kalkyler.

Stockholms Hamn AB ska i samverkan med berörda nämnder utreda förutsättningarna för att sjöfarten kan utvecklas vid Stadsgården och Masthamnen och samtidigt skapa en levande stadsmiljö vid vattnet. Bolaget ska även samverka med landstingets planering för utökad kollektivt resande på stadens vatten. En ytterligare uppgift är att arbeta för att Stockholms inre kajer i högre grad ska kunna användas som tilläggsplatser och för rekreation, men samtidigt säkerställa sjöfartens behov. Stockholms Hamn AB ska, tillsammans med trafiknämnden och Stockholm Business Region AB, studera möjligheten och förutsättningarna för marknadsaktörer att skapa en lösning för att transportera primärt turister sjövägen mellan stadens olika sevärdheter och terminalerna.

Sjöfarten är ett av de mest energieffektiva sätten att transportera stora godsmängder och därmed spelar sjöfarten en viktig roll i Stockholmsregionens klimatomställning. För att avlasta vägnätet så mycket som möjligt bör transporter ske via sjöfarten och samordnas med järnväg i ett trafikslagsövergripande system. Särskild vikt ska läggas vid klimatsmarta transporter vid den nya hamnen i Norvik.

Stockholms Hamn AB ska medverka till att målen i färdplanen för en fossilbränslefri stad 2040 uppnås. Att minska utsläppen från fartyg som ligger i hamn i staden är därför angeläget. Bolaget ska utveckla arbetet med att differentiera hamnavgifter för att minska utsläpp och buller samt åstadkomma en ansvarsfull avfallshantering, som även inkluderar hanteringen av fartygens svart- och gråvatten.

Bolaget ska arbeta för att alternativa bränslen ska tillhandahållas för fartyg. Detta är också i linje med EU:s politik som kommer att kräva att de så kallade TNT-hamnarna (TNT= transnationellt nätverk) ska ha minst ett tillgängligt alternativ till diesel.

Färjor och kryssningsfartyg bör, så långt som möjligt, elanslutas i hamn för att minska luftföroreningar och buller. Stockholms Hamn AB ska aktivt delta i arbetet med internationella miljööverenskommelser och standardiseringar.

Stockholms Hamn AB har i samråd med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utrett möjliga alternativ för oljeverksamheten vid Loudden. De nuvarande arrendavtalen gäller till och med år 2019. Arbetet ska inriktas på långsiktiga och miljömässigt hållbara lösningar som inte äventyrar stadens tillgångar eller regionens försörjning av

bränsleprodukter. Stockholms Hamn AB ska driva avveckling av Loudden för annan verksamhet.

ÅF Offshore Race, Stockholm Gotland Runt, stärker Stockholm som destination och gör regattan tillgänglig för en bredare publik. Bolaget samordnar och finansierar stadens fortsatta medverkan. Evenemanget markerar Stockholms position som en miljöhuvudstad på vatten och en intressant sjöfartsstad i norra Europa.

Bolaget ska skapa goda förutsättningar för att kryssningstrafiken fortsatt ska kunna utvecklas och vara en del av tillväxten för regionen genom att tillsammans med Stockholm Business Region AB bidra till besöksnäringen.

Ägardirektiv 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- säkerställa och utveckla goda förutsättningar för en klimatsmart och tillförlitlig varuförsörjning via sjöfarten till regionen
- fortsätta arbetet med pågående projekt och leda utveckling och upprustningen av stadens innerstadskajer med målet att de ska vara en del av den levande stadsmiljön
- fortsätta tillgängliggöra stadens kajer och implementera kajstrategin
- fortsätta delta i utvecklingen av person- och kollektivtrafik på vatten
- fortsätta medverka för att stadens mål om ett ökat bostadsbyggande uppfylls samtidigt som den rörliga sjötrafiken värnas
- i samråd med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen arbeta med avvecklingen av oljeverksamheten vid Loudden

Ett klimatsmart Stockholm

- beakta effekter av ett förändrat klimat i utveckling av verksamheten
- verka för kraftigt ökade möjligheter för järnvägstransporter från och till hamnarna
- utreda vilka åtgärder som bör genomföras för att bidra till en utveckling mot fossilbränslefri sjöfart
- i samarbete med Stockholm Business Region AB och trafiknämnden studera möjligheten och förutsättningarna för marknadsaktörer att skapa en lösning för att transportera primärt turister sjövägen mellan stadens olika sevärdheter och terminalerna
- i samarbete med AB Stokab, Stockholms Hamn AB, Stockholms Stads Parkerings AB, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden, starta ett projekt för att med ny teknologi styra flöden för att undvika trängsel för turistbussar

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter samt effektivisera driften av byggnader och anläggningar
- fortsätta medverka för att stadens mål om ett ökat bostadsbyggande uppfylls samtidigt som den rörliga sjötrafiken värnas
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

	2017	2018	2019	2020
Stockholms Hamn AB				
Resultat efter finansnetto, mnkr	70	90	87	50
Investeringar, mnkr	1 079	1 226	1305	370

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 785 GWh	1 735 GWh	1 690 GWh
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 750 MWh	3 150 MWh	3 650 MWh
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	80 %	100 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 000 st	1 050 st	1 100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

29. Förslag till mål och ågardirektiv för 2018-2020 för **Stockholms Hamn AB** godkänns.

AB Stokab

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt och säkert fibernät i Stockholm. Syftet med infrastrukturen och verksamheten är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för it-utvecklingen i regionen.

Stokab ska fortsätta utveckla stamnätsinfrastrukturen, inklusive noder och knutpunkter, för att klara den framtida ökade generella efterfrågan och garantera tillgången på konkurrensneutral svartfiber. Den fortsatta utbyggnaden av fibernätet skapar förutsättningar för klimatsmarta lösningar och att digital delaktighet kan ske i hela staden, vilket sker i takt med efterfrågan och utifrån bedömningar av marknadens utveckling och krav. Framväxten av en allt mer uppkopplad värld kombinerat med 5G, förväntas också leda till ett behov av en mer utbyggd digital infrastruktur.

Ägardirektiv 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- färdigställa utbyggnaden av fiberinfrastrukturen till strategiska områden, nyproduktion och i alla delar av staden för skapande av lika förutsättningar till digital delaktighet i hela staden
- genomföra en omlokalisering av huvudkontoret till Söderstaden

Ett klimatsmart Stockholm

- genom ett utbyggt fibernät säkerställa förutsättningarna för stadens och näringslivets digitaliseringsarbete och därigenom möjliggöra klimatsmarta lösningar
- i samarbete med Stockholm Business Region AB, Stockholms Hamn AB, Stockholms Stads Parkerings AB, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden starta ett projekt för att med ny teknologi styra flöden för att undvika trängsel för turistbussar

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- utveckla bolagets processer utifrån en förbättrad service och flexibilitet i förhållande till kunderna
- fortsätta att i samarbete med kommunstyrelsen stödja implementeringen av kommunfullmäktiges *Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad*
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

AB Stokab	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	215	230	230	230
Investeringar, mnkr	200	200	200	200

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 785 GWh	1 735 GWh	1 690 GWh
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	80 %	100 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1000 st	1050 st	1100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

30. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **AB Stokab** godkänns.

Stockholms Stads Parkerings AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets främsta uppgift är att avlasta gatunätet från söktrafik och parkerade fordon genom att finansiera byggandet av nya garage, bidra till hållbar mobilitet och ha en hög beläggning i de anläggningar bolaget förfogar över. Bolaget ska fortsätta att arbeta med att öka trygghet och trivsel för kunderna. Garagen ska möta behovet i nya områden och leda till minskad gatuparkering i befintliga områden samt verka för att parkeringskapacitet utnyttjas optimalt. Bolaget bygger och driver både anläggningar som verkar på den kommersiella marknaden och anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet. I syfte att stimulera användningen av elbilar ska laddningsmöjligheter installeras i bolagets anläggningar. Bolaget ska arbeta med hållbar mobilitet där cykel och parkeringsplatser för bilpool i attraktiva lägen är en integrerad del. Bolaget ska påbörja ett långsiktigt arbete med att studera, analysera och redovisa möjliga effekter av självkörande bilar i bolagets anläggningar.

Bolaget deltar i stadens pilotprojekt för hållbara dagvattenlösningar och bidrar till samnyttjande av parkeringsplatser genom parkeringsköp i bland annat Hagastaden, Årstastråket och Norra Djurgårdsstaden tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- vara aktiv i stadens planarbete för att möjliggöra en minskning av antalet gatuparkeringar och öka andelen parkeringar på tomtmark
- initiera förslag till nya parkeringsgarage för att möjliggöra en minskning av gatuparkeringarna och stödja framkomligheten i staden
- skapa fler cykelparkeringsplatser som en integrerad del i en mobilitetslösning
- ansvara för byggande och drift av cykelgarage i bolagets parkeringsgarage
- utveckla och utvärdera cykelparkeringsrätt i parkeringsförhyrningen i bolagets fastigheter
- fortsätta utbyggnaden av laddningsmöjligheter i bolagets anläggningar samt se över möjligheterna att inrätta laddgator på nya ytor som arrenderas från trafiknämnden
- tillgodose behovet av ett ökat antal parkeringsplatser för infart och utfart, bland annat genom samverkan med exploateringsnämnden, AB Storstockholms Lokaltrafik och berörda grannkommuner
- erbjuda sommarparkering i vissa av bolagets parkeringsanläggningar
- bistå i arbetet med fastighetsnämndens översyn av garage som arrenderas av Stockholms Stads Parkering AB med inriktningen att dessa anläggningar förs över till bolaget

Ett klimatsmart Stockholm

- i samarbete med Stockholm Business Region AB, AB Stokab, Stockholms Hamn AB, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden starta ett projekt för att med ny teknologi styra flöden för att undvika trängsel för turistbussar

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- genomföra prisjusteringar när marknaden så medger
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige

R VII Sthlm Parkering:2

gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

Stockholms Stads Parkerings AB	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	75	95	85	75
Investeringar, mnkr	85	250	490	615

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 785 GWh	1 735 GWh	1 690 GWh
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 750 MWh	3 150 MWh	3 650 MWh
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	80 %	100 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 000 st	1 050 st	1 100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

31. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Stockholms stads Parke-
rings AB** godkänns.

Stockholms Stadsteater AB

Bolagets mål och uppgifter

Kulturhuset Stadsteatern ska vara en angelägenhet för alla stockholmare med yttrandefrihet och den konstnärliga friheten som grund. Bolaget ska erbjuda verksamhet i form av teater, litteratur, dans, konst, design, film, musik, debatt och annan kulturell produktion av hög kvalitet, präglad av både bredd och spets. Bolaget ansvarar också för stadens fristadsprogram som innefattar två platser.

Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska bli angelägen för fler, med särskilt fokus på människor i de grupper som idag sällan tar del av verksamheten. Genom att samspela med nya aktörer ska verksamheten nå ut till fler stockholmare och förstärka sin betydelse för alla stockholmare.

Kulturhuset och Teaterhuset vid Sergels Torg rustas upp under de kommande åren. Det innebär att verksamheten kommer att bedrivas i såväl tillfälliga som bolagets övriga befintliga lokaler.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- i samarbete med fastighetsnämnden säkerställa en fungerande verksamhet under den kommande upprustningen av Kulturhuset Stadsteatern
- i samarbete med AB Stockholmshem utveckla Kulturhusverksamheten i Skärholmen
- utreda de långsiktiga förutsättningarna för att etablera ytterligare en scen i ytterstaden
- fortsätta arbeta aktivt för att engagera barn och ungdom i bolagets verksamheter
- fortsätta arbeta för att tillgängliggöra produktionerna för personer med funktionsnedsättning
- fortsätta att utveckla bolagets profilibliotek som självklara arenor för läsförmedling och läslust för alla åldrar
- fortsätta samarbetet med det fria kulturlivet och andra scenkonstinstitutioner, detta bland annat genom att erbjuda Kilen som gästspelscen för detta ändamål
- särskilt uppmärksamma Stockholms värdskap för EuroPride 2018

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- genomlysning utnyttjandet av de lokaler som inte är publika
- koncentrera resurserna till den konstnärliga, kulturella och publika verksamheten
- fortsätta säkerställa en stabil självfinansieringsgrad
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- fortsatt vidta åtgärder för att nå nya grupper
- fortsätta utveckla Kretsteatern, Parkteatern samt verksamheten vid bolagens tre permanenta lokaler (Sergels torg, Skärholmen och Vällingby)

R II Stadsteatern:2

Stockholms Stadsteater AB	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	-360	-363	-360	-360
Investeringar, mnkr	11	11	50	12

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 000 st	1 050 st	1 100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

32. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Stockholms Stadsteater AB** godkänns.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Bolagets mål och uppgifter

Målet för verksamheten är att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som besöks- och evenemangsstad. Sedan 2008 är Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ett renodlat fastighetsbolag med syfte att tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga lokaler och anläggningar för evenemangsverksamhet av högsta kvalitet. Utveckling och modernisering av bolagets äldre arenor som Ericsson Globe och Annexet är under utredning.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- delta i arbetet med Globenområdets utveckling tillsammans med andra intressenter för att öka områdets attraktionskraft
- tillhandahålla och utveckla lokaler och anläggningar för bra evenemangsutbud bestående av bland annat konserter, sport, kultur- och familjeaktiviteter
- delta i utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- arbeta för ökade intäkter och en ökad kostnadseffektivitet, för att förbättra bolagets resultat
- följa upp evenemangsverksamheten i arenorna för att säkerställa att verksamheten på ett affärsmässigt sätt bidrar till att förbättra SGA Fastigheters resultat
- arbeta aktivt tillsammans med exploateringsnämnden med att utveckla bolagets befintliga markinnehav, så att en avyttring kan genomföras när marknadsläget möjliggör detta
- fortsätta arbeta med evenemang på arenorna utifrån ett jämställdhetsperspektiv
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- fortsätta att tillsammans med evenemangsbolaget Stockholm Live AB arbeta för ökad trygghet och säkerhet

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	-136	-110	-113	-116
Investeringar, mnkr	20	35	35	35

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
2.1 Energi-användningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	1 785 GWh	1 735 GWh	1 690 GWh
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	2 750 MWh	3 150 MWh	3 650 MWh
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggarubedömnings (BVB) eller därmed jämförbara system	80 %	100 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1000 st	1050 st	1100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

33. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Stockholm Globe Arena Fastigheter AB** godkänns.

Stockholm Business Region AB (SBR)

Bolagets mål och uppgifter

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor och drivs av människors innovationsförmåga, entreprenörskap och kreativitet. Stockholm har ett diversifierat näringsliv vilket ger en stabil grund för fortsatt tillväxt och hög sysselsättning. Det skapar möjligheter för ökad välfärd och service till stadens invånare. Stockholm Business Region AB samordnar och utvecklar regionen gentemot näringslivet.

Bolagets mål är att Stockholmsregionen ska växa på ett hållbart sätt. Tillväxten ska avse hållbarhet såväl ekonomiskt, socialt, demokratiskt och ekologisk. I Stockholms stads vision för år 2040 står det att ”Stockholm är nytänkandets centrum i världen. Det gynnsamma innovationsklimatet får företag och människor att blomstra. Näringslivets mångfald och det livslånga lärandet ger alla stockholmare frihet att följa och förverkliga sina drömmar. Stockholm är en central nod i ett globalt nätverk av framgångsrika städer. En stad i världen, men också en världens stad som attraherar internationella entreprenörer, studenter och besökare.”

Bolaget ska marknadsföra Stockholm internationellt för att attrahera människor och investeringar till regionen. För att bli framgångsrik i detta arbete krävs ett nära samarbete med Stockholms näringsliv. Staden marknadsförs tillsammans med övriga aktörer genom budskapet Stockholm – the Capital of Scandinavia. I marknadsföringen ska det kreativa, öppna, hållbara och jämställda i Stockholm lyftas fram och ge det internationella varumärket Stockholm - the Capital of Scandinavia ny kraft.

Under 2018 genomförs VM i Synkroniserad Konstakning 2018 i Stockholm. Bolaget ska bidra till arrangemanget för att stärka Stockholm som evenemangstad.

Det regionala samarbetet inom näringslivsfrågor fortsätter inom Stockholm Business Alliance. Syftet med partnerskapet är att arbeta tillsammans över kommungränserna i regionen för att stärka Stockholmsregionens konkurrenskraft. Inom partnerskapet ansvarar SBR för samordning av investeringsfrämjande, näringslivsutveckling samt internationell marknadsföring.

Bolaget ska, exempelvis genom filmfond Film Capital Stockholm, medverka till och aktivt stödja film- och tv-produktion i staden, i enlighet med Stockholms stads filmstrategi.

Stockholm Business Region AB fyller en viktig funktion i att samordna och utveckla stadens verksamheters bemötande av näringslivets behov, både avseende nya och befintliga företag, genom en nära relation och kommunikation med företagen. En viktig uppgift är att stödja berörda nämnder i arbetet med att förbättra samarbetet med stadens företag kring stadens myndighetsutövning.

Utifrån genomförd analys av strategiska tillväxtbranscher ska Stockholm Business Region AB i dialog med arbetsmarknadsnämnden och berörda stadsdelsnämnder bidra till regionens fortsatta tillväxt och sysselsättning. Bolaget ska vara drivande i att staden är proaktiv i förhållande till de lokala företagen, i etableringsfrågor, exploatering av områden för företag, utbildningsfrågor samt arbetsmarknadsåtgärder. Bolaget ska vara en del i stadens arbete med tidiga skeden när det gäller analyser av nya stadsutvecklingsområden innehåll avseende bland annat kontor, handel och småskalig produktion.

Det lokala näringslivsarbetet ska stärkas i samarbete med stadsdelsnämnderna och särskilt gäller det arbetet med företagande och entreprenörskap bland kvinnor och personer med utländsk bakgrund. Bolaget ska i samarbete med berörda nämnder ta fram en handlingsplan för utveckling av områden där stadens nämnder och bolagsstyrelser kan göra mest nytta och ge störst positiv effekt för företagandet i Stockholm. Bolaget ska särskilt följa stadens utveckling som nod för startup-företag. Inom utvecklingsområdena Järva och Söderort riktas insatser för att skapa förutsättningar för nya investeringar och etableringar för att på så sätt bidra till ökad tillväxt. Detta för att nå målet om en välbalanserad blandning av arbetsplatser och bostäder i stadens alla delar. Samarbetet med Start-Up Stockholm för ökad närvaro i stadens alla delar ska fortsätta och det lokala näringslivsarbetet ska stärkas i samarbete med kommunstyrelsen och berörda stadsdelsnämnder.

Bolaget har här en viktig uppgift i att arbeta med information till personer som bor och verkar i Stockholm under en kortare tid och som därefter kan fungera som ambassadörer för Stockholm.

Stockholmsregionen behöver kommunikationer som svarar mot behoven i en växande region. Stockholms internationella tillgänglighet är viktig för Stockholms fortsatta utveckling och tillväxt i ett globalt perspektiv.

Bolagets uppgift är att främja och utveckla Stockholm som en av Europas tio största besöksdestinationer. Detta sker genom att attrahera privat resande, kongresser, mässor och evenemang till Stockholm. Samarbetet med de övriga kommunerna i länet kring besöksnäringens utveckling måste fortsätta stärkas.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- främja Stockholm som en av Europas mest öppna och kreativa städer
- samarbeta med stadsdelsnämnderna och stödja dem i deras arbete med det lokala näringslivet
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden genomföra insatser för fler stockholmare i arbete
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utveckla dialogen i samverkan med näringslivet för att ta tillvara engagemang som finns för att bidra till en socialt hållbar utveckling och integration
- i samarbete med kulturnämnden stärka förutsättningarna för stadens kulturella och kreativa näringar
- främja socialt företagande genom kunskapsspridning
- bidra till stadens arbete med digitalisering och sakernas internet

Ett klimatsmart Stockholm

- vid stöd till evenemang arbeta aktivt med ett miljöperspektiv
- i samarbete med trafiknämnden och Stockholms Hamn AB studera möjligheten och förutsättningarna för marknadsaktörer att skapa en lösning för att transportera primärt turister sjövägen mellan stadens olika sevärdheter och terminalerna
- i samarbete med AB Stokab, Stockholms Hamn AB, Stockholms Stads Parkerings AB, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden starta ett projekt för att med ny teknologi styra flöden för att undvika trängsel för turistbussar

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- främja utländska etableringar och investeringar i Stockholmsregionen
- förbättra förutsättningarna för näringslivet i Stockholm
- tillhandahålla lots- och servicefunktion gentemot företag
- bidra aktivt till Stockholms internationella tillgänglighet genom bland annat Connect Sweden
- stärka Stockholms attraktionskraft hos internationella talanger med unik kompetens
- utveckla besöksdestinationen Stockholm tillsammans med näringslivet
- ansvara för stadens innovationspris
- fortsätta samordna arbetet med etablering av serverhallar
- i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna kartlägga möjligheterna för ökad tillväxt inom respektive stadsdels geografiska område genom en lokal näringslivsanalys
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- främja företagande av kvinnor med utländsk bakgrund
- vid stöd till evenemang arbeta aktivt med ett jämställdhetsperspektiv

Stockholm Business Region AB	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	-12	-5	0	0
Investeringar, mnkr	1	1	1	1

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	70	70	71
	Antal nystartade företag	23 750 st	24 000 st	24 100 st
	Lönesumma (dagbefolkning) i privat sektor, Stockholms stad	4,0 %	4,0 %	4,0 %
	Företagens nöjdhet med bemötandet	77 %	78 %	79 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal företag som staden har lotsat	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
	Nystartade företag som får hjälp av staden	Tas fram av styrelsen	Tas fram av styrelsen	Tas fram av styrelsen

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 000 st	1 050 st	1 100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

34. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Stockholm Business Region AB** godkänns.

S:t Erik Försäkrings AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har som uppgift att svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag genom ökad konkurrensutsättning. Bolaget ska förmedla försäkringslösningar, minimera försäkringskostnaderna och förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen. S:t Erik Försäkrings AB ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen med fokus på försäkringsbara risker samt risker som omfattas av lagen om skydd mot olyckor
- aktivt driva och finansiera utvecklingen av systemstöd för incidentrapportering
- aktivt informera om sin verksamhet gentemot nämnder och bolagsstyrelser

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- medverka och teckna samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolagsstyrelser har behov av. Bolaget ska optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar, i förhållande till storleken på det egna kapitalet och fastslagen risknivå
- fortsätta sitt arbete med att anpassa verksamheten till det EU-gemensamma regelverket för försäkringsbolag, Solvens II
- fortsätta arbetet med att samordna bolagets administration med S:t Erik Livförsäkring AB
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

S:t Erik Försäkrings AB	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	1	1	1	1
Investeringar, mnkr	0	0	0	0

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 000 st	1 050 st	1 100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

35. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för S:t Erik försäkrings AB godkänns.

S:t Erik Livförsäkring AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har till uppgift att samordna och strukturera hanteringen av pensioner i koncernen Stockholms Stadshus AB samt att minimera riskerna i denna pensionskund. I uppgifterna ingår att tillhandahålla kostnadseffektiva pensionslösningar och stödja stadens nämnder och bolagsstyrelser i pensionsfrågor.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- fortlöpande försäkra nya åtaganden i dotterbolagen och förvalta pensionsmedel inom ramen för de försäkringsavtal som ingåtts med övriga dotterbolag
- sträva efter att långsiktigt trygga de framtida pensionsåtagandena reallt
- tillsammans med koncernledningen utvärdera verksamheten avseende måluppfyllnad och initialt syfte
- påbörja förberedelserna för det nya EU-gemensamma regelverket IORP II som ska träda ikraft 1 januari 2020
- fortsätta arbetet med att samordna bolagens administration med S:t Erik Försäkrings AB
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

S:t Erik Livförsäkring AB	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	45	45	45	45
Investeringar, mnkr	0	0	0	0

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 000 st	1 050 st	1 100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandaindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

36. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för S:t Erik Livförsäkring AB godkänns.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser. Syftet är att främja Stockholms utveckling och stadens förmögenhetsförvaltning. Bolaget ska fortsätta löpande pröva förslag till förvärv av fastigheter i syfte att främja stadens långsiktiga bostadsförsörjning. Under perioden inriktas verksamheten på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov
- i samarbete med exploateringsnämnden också pröva möjligheter till strategiska markinköp i de villaområden som kan vara aktuella
- se över möjligheterna att ha tillfälliga studentbostäder i bolagets utvecklingsprojekt
- i samarbete med exploateringsnämnden fortsätta planeringen för utveckling av fastigheterna i Ulvsunda med tydlig inriktning på nya bostäder samt välfungerande handel och service
- tillsammans med övriga aktörer i området medverka i utrednings- och programarbetet för Söderstaden
- löpande pröva förslag till fastighetsförvärv och försäljning i syfte att främja Stockholms utveckling

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

S:t Erik Markutveckling AB	2017	2018	2019	2020
Resultat efter finansnetto, mnkr	28	34	41	47
Investeringar, mnkr	74	92	18	14

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2018	KF:s årsmål 2019	KF:s årsmål 2020
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	85 %	85 %	85 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	9 500 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 000 st	1 050 st	1 100 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	9 500 st	10 000 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	81	82	83
	Index Bra arbetsgivare	84	85	86
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen	tas fram av nämnden/styrelsen
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	85 %	87 %	90 %

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

37. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för S:t Erik Markutveckling AB godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att utveckla, arrangera och effektivt genomföra branschledande och återkommande mässor samt att genomföra kongresser, konferenser och evenemang för hela regionens bästa. Stockholmsmässan är uppdelad i två skilda bolag, Mässfastigheter i Stockholm AB som förvaltar och utvecklar fastigheter, och Stockholmsmässan AB som är ett genomförandebolag av mässor, kongresser, konferenser och evenemang. Stockholmsmässan AB är ett helägt dotterbolag till Mässfastigheter i Stockholm AB. Staden äger genom Stockholms Stadshus AB 50,4 procent av aktierna i Mässfastigheter i Stockholm AB, och Stockholms Handelskammare äger 49,6 procent av aktierna.

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet och politiken. Mässans evenemang ska vara socialt och etiskt försvarbara. Stockholmsmässan AB ska med egna vinstmedel utveckla och underhålla anläggningen och företagets produkter samt lämna rimlig utdelning till ägarna. Bolaget ska arbeta aktivt med stadens miljöprogram.

Verksamheten ska vidare ge förutsättningar att stärka Stockholm som en ledande mötesplats i norra Europa utifrån varumärket ”The Capital of Scandinavia”.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta för att nå stadens mål för hantering av matavfall

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesplats
- fortsätta arbetet med en strategisk plan för verksamheten så att den är väl anpassad för genomförandet av marknadsledande mässor, internationella kongresser, konferenser, evenemang samt kringtjänster
- effektivisera verksamheten och därigenom öka bolagets lönsamhet
- strategiskt bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

38. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Mässfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme, fjärrkyla och stadsgas i Sverige, samt annan därmed förenlig verksamhet. AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad är holdingbolag till AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad. Verksamheten bedrivs i det senare bolaget.

Verksamheten i AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad ska bedrivas affärsmässigt på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med finansiella och andra mål. Därutöver har staden som ägare ett intresse av att säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värme- marknaden. Verksamheten ska vara inriktad på att uppnå en stark miljöprofil. AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad ska möta kundernas och samhällets krav på en fortsatt omställning till hållbar och prisvärd värme. Bolaget ska ha en tydlig målsättning att de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtahamnen ska minska successivt med ambitionen att vara avvecklade helt senast år 2022. Fortum Värmes värme, kyl- och elproduktion ska, i linje med stadens strategi för ett fossilbränslefrött Stockholm, fullt ut vara baserad på återvunna och förnybara insatsvaror till senast 2040.

Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag för att främja framkomligheten.

Ägardirektiv för 2018-2020

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet för att kunna erbjuda fler invånare fjärrvärme
- arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm

Ett klimatsmart Stockholm

- intensifiera minskningen av användandet av fossila bränslen till förmån för andra, förnybara bränslen
- utifrån målsättningen att KVV6 ska avvecklas år 2022 ta fram en plan för att trygga Stockholms framtida fjärrvärme
- fortsätta driva projektet Öppen fjärrvärme och etablera världens första öppna fjärrvärmenät, i syfte att återvinna energi i stor skala och bidra till en mer hållbar stad

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonominyttan

R I
AB FortumVH:2

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

38. Förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad** godkänns.